

GAUDEAMUS

GAUDEAMUS
GAUDEAMUS
GAUDEAMUS
GAUDEAMUS
GAUDEAMUS
GAUDEAMUS
GAUDEAMUS
GAUDEAMUS
GAUDEAMUS
GAUDEAMUS
GAUDEAMUS

1997 JAARVERSLAG

INHOUD

Inleiding	1
Bestuur	2
Artistieke adviesraad	2
Personeel	2
Financiën	2
Internationale Gaudeamus Muziekweek 1997	3
Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1997	4
Binnenland	5
Buitenland	7
Documentatiecentrum	11
Jaarrekening 1997	12
Bijlagen:	
programma Internationale Gaudeamus Muziekweek	14
programma Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours	16
programma Nederlandse Muziekdagen	19
overzicht concerten binnenland, gerangschikt per podium	20
overzicht activiteiten buitenland, gerangschikt per land	25
chronologisch overzicht concertprogramma's binnen- en buitenland	28

INLEIDING

Het activiteiten-overzicht over 1997 laat zien dat de nederlandse hedendaagse muziek veel potentie heeft, zowel in eigen land als in het buitenland. De podia zijn volop in ontwikkeling, zij zorgen voor een breed scala van nieuwe producties, er worden alom plannen gemaakt voor nieuwe zalen, talloze ensembles bieden zich aan met interessante programma's en vele buitenlandse organisatoren tonen belangstelling voor nederlandse componisten en musici: de ogen van de gehele wereld zijn op Nederland gericht. Gaudeamus speelt een actieve rol hierbij.

In de breedte gaat het dus goed, maar toch kan er in de diepte nog wat behoorlijk wat bij: zo ziet Gaudeamus erg uit naar het nieuwe Muziekgebouw aan de IJ-oever in Amsterdam; hier zullen activiteiten beter, uitgebreider, effectiever en voor een breder publiek georganiseerd kunnen worden. Er werd in 1997 veel tijd besteed aan het concretiseren van de plannen. Ook juicht Gaudeamus de gezamenlijke inspanning van de Ministeries van OCW en Buitenlandse Zaken toe voor intensivering van het buitenlands cultuurbeleid; Gaudeamus heeft met Donemus plannen ingediend voor verdieping van het buitenlandbeleid en wij hopen de vele kansen die er nog liggen spoedig te kunnen benutten.

Het terugkijken op een jaar werkt aldus eigenlijk meer als de aanzet of de prikkel voor een volgende sprong voorwaarts.

Henk Heuvelmans,
directeur

BESTUUR

Het bestuur van Gaudeamus vergaderde in 1997 drie keer, waarbij vooral aandacht werd besteed aan bijstellingen van het beleid en de ontwikkelingen rond de nieuwbouw. Rudolf Wolfensberger en Jessica de Heer traden tot het bestuur toe. Hans Oosterlee en Paul Op de Coul traden na een bestuursperiode van ieder 10 jaar af.

Het bestuur bestond in 1997 uit:

Lammert Leertouwer, voorzitter

Hans Oosterlee, penningmeester (tot 24 augustus)

Paul Op de Coul (tot 8 december)

Zwier Regelink

Quinten Bunschoten

Rudolf Wolfensberger (vanaf 24 augustus)

Jessica de Heer (vanaf 8 december)

ARTISTIEKE ADVIESRAAD

De Artistieke Adviesraad kwam in 1997 vier keer bijeen. In bijzondere zittingen in het Walter Maas Huis werd het beleid rond de Internationale Gaudeamus Muziekweek, het Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours en het buitenlandbeleid doorgelicht.

De Artistieke Adviesraad bestond in 1997 uit:

Taco Kooistra

Martijn Padding

Arno van Roosmalen

Jacqueline Oskamp

Johan Kolsteeg

PERSONEEL

De volgende personen waren in 1997 in dienst van Gaudeamus:

Henk Heuvelmans, directeur

Arthur van der Drift

Janneke Kalsbeek

Fons Willemsen

Annemiek van Essen, boekhouding

Giovanni Alberg deed stage op administratief gebied. Michael van Eekeren deed op freelance basis publiciteitswerk en Richard Houtzager verzorgde de Internet-pagina's en het bureau-computernetwerk.

FINANCIEN

Voor de algemene exploitatie van de stichting, voor versterking van de infrastructuur van de kamermuziek in Nederland, voor activiteiten in het binnenland, voor activiteiten in het buitenland en lidmaatschappen van internationale organisaties, ontving Gaudeamus subsidie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Welzijn.

Voor de Internationale Gaudeamus Muziekweek werden subsidies ontvangen van het Amsterdams Fonds voor de Kunst en The British Council.

Voor het Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours werd subsidie ontvangen van de Rotterdamse Kunststichting en een bijdrage van de Stichting Verzameling Van Wijngaarden-Boot.

Voor het Orgelproject III werd subsidie ontvangen van Gemeente Den Haag, het Anjer Fonds en de Rotterdamse Kunststichting.

Voor projecten in het buitenland werden subsidies ontvangen van het Ministerie van OC&W, de Ambassades van Nederland in Zuid-Afrika, Polen, Noorwegen, Finland (t.b.v. Estland) en Spanje.

Het in de afgelopen jaren opgebouwde tekort werd in 1997 aanzienlijk ingelopen.

De Internationale Gaudeamus Muziekweek 1997 vond op diverse locaties in Amsterdam plaats van 1-7 september. Er was veel aandacht van publiek, binnen- en buitenlandse radio en pers. NPS/VPRO maakte in het programma "Supplement" vier lange maandagavond-uitzendingen over de Muziekweek.

* Jonge componisten.

Componisten (tot 30 jaar) uit 14 landen stuurden in totaal 332 werken in. De jury, bestaande uit Maarten Altena (Nederland), Rodney Sharman (Canada) en Robert HP Platz (Duitsland) selecteerde hieruit 16 composities:

kamerorkest

Julian Butcher (Groot-Brittannië, 1966), *Gruebleen*, 1996
Andrew Glover (Groot-Brittannië, 1962), *Fractured Vistas*, 1995
SeongKeun Kim (Zuid Korea, 1967), *Metal Symphony*, 1995-96
Felix Profos (Zwitserland, 1969), *Lichtgebiet*, 1996
Nadir Vassena (Zwitserland, 1970), *Totem*, 1996

koor:

Loredana Arcaro (Italië, 1969) - *Chaosmos*, for 12 voices (1996)

kamermuziekensemble

Joe Cutler (Groot-Brittannië, 1968), *SAL'S SAX*, 1995
Sam Hayden (Groot-Brittannië, 1968), *Bleeding Chunk*, 1996
Carsten Hennig (Duitsland, 1967), *Ein Ort Nirgends*, 1996
Eric Verbugt (Nederland, 1966), *Bilder (aus dem Novecento)*, 1994
Zou Hang (China, 1975), *Eighteen Arhats*, 1996
Elvio Cipollone (Italië, 1971), *Nitide imprecisioni*, 1994
Warren Copeland (Canada, 1969), *[just(oo)]*, 1994
Siaw Kin Lee (Canada, 1967), *Crimson*, 1996
Rüdiger Meyer (Zuid Afrika, 1968), *substance*, 1997
Pierre Jodlowski (Frankrijk, 1971), *Lignes d'incidences*, 1996

Aan het einde van de Muziekweek werd de Gaudeamus Prijs toegekend aan de Chinese componist Zou Hang, die met zijn 22 jaar ook de jongste deelnemer aan de compositiewedstrijd was. Eervolle Vermeldingen gingen naar Joe Cutler, Pierre Jodlowski en Eric Verbugt. Régis Campo, winnaar van de Gaudeamus Prijs 1996, schreef een werk voor het Nieuw Ensemble.

* **Het Eerste Doel.**

In samenwerking met Donemus en het Doelen Ensemble werd dit jaar voor de tweede maal een project voor jonge Nederlandse en in Nederland woonachtige componisten georganiseerd. Er waren 28 inzendingen waaruit een commissie bestaande uit Peter-Jan Wagemans en Joep Straesser werken van een zestal componisten selecteerde: Cynthia de Jong, Piet-Jan van Rossum, Juan Felipe Waller, Bart de Kemp, Hans Koolmees en Dominy Clements.

* **Kinderklankspeeltuin.**

In samenwerking met de CEM-studio, NPS-radio en De IJsbreker werd een project opgezet waarbij een groot aantal kinderen van lagere scholen in Amsterdam hun reguliere muziekles doorbracht in een klankspeeltuin: zij konden onder leiding van mensen van de CEM-studio werken met installaties van Gottfried-Willem Raes, Eric Stache, Kees van Zelst en Armeno Alberts. Na de georganiseerde schoolbezoeken stond de klankspeeltuin open voor publiek; ook dan was er grote aanloop en veel enthousiasme.

In samenwerking met NPS-radio en De IJsbreker werd van de Franse componist Michel Redolfi een nieuwe CD-ROM voor kinderen gepresenteerd.

Voor het volledige programma van de Muziekweek verwijzen we naar Bijlage 1

INTERNATIONAAL GAUDEAMUS VERTOLKERS CONCOURS 1997

Het 31e Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours vond plaats van 2 tot 9 maart op het Rotterdams Conservatorium (voorronden) en de Rotterdamse Schouwburg (finale).

Dit jaar hadden zich 130 solisten en ensembles aangemeld, waarvan er 55 uitgenodigd werden deel te nemen. De eerste ronde duurde 4 dagen. Tot de tweede ronde, die 2 dagen duurde, werden 12 deelnemers toegelaten. 5 solisten werden tot de finale toegelaten.

De jury, bestaande uit Solf Schaefer (Duitsland), Annelie de Man (Nederland), Jukka Tiensuu (Finland), Bernhard Hansen (Duitsland) en Steven Schick (USA) kende de prijzen als volgt toe:

1e prijs (f 5.000,-): Alan Thomas (USA) - gitaar

2e prijs (f 3.000,-): Hsiao-Yin Wang (Taiwan) - slagwerk

3e prijs (f 1.500,-): Ken-ichi Nakagawa (Japan) - piano

De 4e plaats was voor Volker Rausenberger (Duitsland) - accordeon, en de 5e plaats was voor het Trio Percussion (Frankrijk).

De speciale prijs voor de beste klavecïnist (f 5.000,-) werd toegekend aan Tien Yang (Taiwan).

Rondom het Concours waren op het Rotterdams Conservatorium en in Zaal De Unie concerten georganiseerd. Zaal De Unie organiseerde een serie "La Boîte à Punaises". Tevens vond het Openingsconcert plaats in de hal van het Conservatorium; hierbij speelde het klavecimbelduo Annelie de Man / Thora Johansen werken van Lesage, De Man en Piccara; studenten van het Rotterdams Conservatorium speelden een strijkkwartet van Florian Maier, en er werd een werk voor diskklavier van Christina Oorebeek uitgevoerd. Tijdens het Concours was ook een jeugdorkest aanwezig uit Toronto, dat met Klaas de Vries diens "Tombeau" instudeerde en tevens een lunchconcert verzorgde.

Het programma van het Vertolkersconcorso is vermeld in Bijlage 2

In 1997 werd een groot aantal concerten georganiseerd door en in samenwerking met Gaudeamus. Een aantal podia, die van het Ministerie via Gaudeamus extra financiële steun krijgen in het kader van de versterking van de infrastructuur van de kamermuziek in Nederland, programmeert autonoom; een tiental kleinere podia programmeert in nauw overleg met Gaudeamus. Er was in 1997 sprake van een programmering, die toont hoe breed de hedendaagse muziek van nu is. Er werd in ruime mate aandacht besteed aan jong talent zoals accordeonist Theo Bodewits, sonoloog Edwin van der Heide, violist Daniel Rowland, nieuwe ensembles als het Schreck Ensemble, Pleiade Ensemble, The Interval Chamber, Conjunto Iberico, Insomnio, naast meer gevestigde namen als Tomoko Mukaiyama, het Basho Ensemble, het Nieuw Ensemble, LOOS, enz. Ook traden buitenlandse ensembles en solisten op zoals het Australische Elision Ensemble, het Cygnus Ensemble uit Amerika (dit binnen het kader van de uitwisseling tussen Gaudeamus en de Composers' Guild of New Jersey), pianist Anthony de Mare, slagwerkster Yuko Suzuki enz.

* Versterking van de Infrastructuur.

Met ingang van het Kunstenplan 1997-2000 werd het Podiumcircuit uitgebreid met O'42 (Nijmegen) en de Utrechtse School (later dit jaar omgedoopt in Huis aan de Werf, Utrecht). In het zeer regelmatige overleg tussen de (nu 9) podia van het Podiumcircuit werden concertaanbiedingen besproken, producties uitgewisseld, en gezamenlijke items en problemen besproken. Het budget ter versterking van de infrastructuur van hedendaagse muziekpodia versterkt de professionaliteit van de betreffende podia en hun positie in de eigen regio. Elk podium ontwikkelt zich volgens eigen beleid en daarmee is geen van de 9 podia in dit circuit gelijk; elk legt zijn eigen accenten en creëert de voor hen beste vorm van publieksbenadering, variërend van continue programmering tot samenballing in marathonvorm, festivals met verschillende thema's, thematische series, etc.:

- * Theater Korzo (Den Haag) programmeert, naast dans en niet-westerse muziek veel concerten waarin nieuwe ontwikkelingen en raakvlakken met andere kunsten en muzieken getoond worden, en bundelt veel in de serie "Thunderclaps". Ook is Korzo betrokken bij festivals als het Festival In De Branding.
- * Intro (Maastricht) heeft een regelmatige programmering, terwijl zij ook betrokken is bij concerten in Theater aan 't Vrijthof door de grotere ensembles. Daarnaast produceert Intro vooral projecten met geluidskunst, op bijzondere plaatsen in en buiten de stad (o.a. vanuit de klankwerkplaats In Situ).
- * Prime (Groningen) organiseert concerten met de nadruk op kamermuziek maar ook de middelgrote ensembles en soms samenwerking met het plaatselijk orkest, en zet succesvolle thema-marathons op rond bepaalde componisten (in het verleden Luc Ferrari, Henry Brant) of landen zoals in november 1997 Australië.
- * Muziekcentrum Den Bosch. Was tot in 1997 de Stichting Resonans maar groeide uit tot een grotere organisatie met eigen podium. In 1997 fuseerde Resonans met de Stichting Jazz Den Bosch tot het nieuwe Muziekcentrum. Er worden vele concerten geprogrammeerd, waarbij diverse soorten muziek (gecomponeerd, geïmproviseerd, klassiek, enz.) logisch samengaan. Tevens wordt in Den Bosch het jaarlijkse succesvolle festival November Music georganiseerd.
- * Stichting Nieuwe Muziek Zeeland (Middelburg) organiseert vele concerten met gecomponeerde en geïmproviseerde muziek. Een aantal keer per jaar worden concerten gebundeld tot festivals. Zo stond in 1997 de regelmatig terugkerende "Salon J.S.Bach" in het teken van Olivier Messiaen, werd rond de jaarwisseling de "Seasons Greetings" opgezet en vond in juni het 22e Festival Nieuwe Muziek plaats.
- * Huis aan de Werf (Utrecht) (voorheen De Utrechtse School) organiseert, naast theaterproducties, een serie concerten waarbij veel aandacht aan nieuwe media en raakvlakken met andere muzieksoorten en muziektheater besteed wordt. Ook organiseert men themaweekenden zoals in 1997 een muziektheaterweekend. In het kader van de Werkplaats kwamen in 1997 projecten tot stand van Anne Welmer en van Ann LaBerge met Martin Sonderkamp.
- * O'42 (Nijmegen) organiseert concerten met een zeer breed scala muzieksoorten (niet-westers, gecomponeerd, geïmproviseerd). Er zijn lezingen, discussies en een lesprogramma i.s.m. het Arnhems Conservatorium, die de programma's begeleiden. In 1997 werd een project gestart dat met concerten en lezingen een overzicht van de ontwikkeling van de 20e eeuwse muziek geeft.
- * Zaal De Unie (Rotterdam) krijgt zelfstandig subsidie van het Ministerie van OCW, welke versterkt wordt door een extra bijdrage uit de infrastructuurgelden. Hiermee is o.a. een serie opgezet waarin jonge componisten gepresenteerd worden (de serie "De avond van...").
- * De IJsbreker (Amsterdam) heeft zelfstandig subsidie en beleid, maar neemt wel deel aan het overleg.

In de afgelopen periode is jaarlijks een bijzondere productie voor het circuit tot stand gebracht. Bij evaluatie werd het Podiumoverleg het er over eens dat de gezamenlijkheid van het podium circuit voor het publiek niet zichtbaar wordt door zo'n enkele productie per jaar. Besloten werd voor de seizoenen 1997/98 en 1998/99 het budget voor gezamenlijke producties te besteden aan een serie waarin elk podium carte blanche krijgt zich bij de andere podia van het circuit te presenteren, zodat het publiek een beter beeld kan krijgen van de voor de afzonderlijke podia zo typerende producties elders in het land. Deze serie kreeg de titel "In de etalage" en in het najaar van 1997 presenteerden O'42 en Zaal De Unie zich met respectievelijk "Gluteus Maximus" (een productie van Bo van der Graaf) en een programma rond Rob Zuidam. Elk van deze producties werd op 7 podia gepresenteerd (De IJsbreker en Stichting Nieuwe Muziek sloten zich niet bij deze serie aan). In 1998 staan producties gepland van Huis aan de Werf, Prime en Intro.

In september 1997 vond een vergadering van het Podiumcircuit plaats waarin het circuit uitgebreid geëvalueerd werd. Men werd het er unaniem over eens dat (o.a. de de artistieke diversiteit van de podia) het regelmatig overleg over uitsluitend artistieke zaken minder effectief blijkt te zijn. Veel meer behoefte bleek te bestaan aan een soort branche-overleg, waarbij (afhankelijk van de onderwerpen) programmeurs en andere betrokkenen van de deelnemende podia (maar ook andere geïnteresseerde podia) bijeenkomen en over bijvoorbeeld organisatorische of politieke onderwerpen van gedachten wisselen. Er werd een groot aantal mogelijke onderwerpen opgenoemd en een agenda-commissie ingesteld van vertegenwoordigers van de podia, die met Gaudeamus zorgt voor de planning, de uitwerking van de thema's, het uitnodigen van sprekers van binnen en buiten het circuit.

* Coproducties.

Naast de bovengenoemde concerten was Gaudeamus als coproducent nauw betrokken bij de volgende evenementen:

- Nederlandse Muziekdagen. 11-14 december, Muziekcentrum Vredenburg en andere locaties in Utrecht. Een samenwerkingsproject van NPS-Radio, Gaudeamus, Donemus en Muziekcentrum Vredenburg. Dit jaar was Ton Hartsuiker centrale programmeur; hij stelde de nederlandse muziek van na de 2e wereldoorlog centraal. Er was een veel groter publiek bij alle evenementen, vrijwel alle concerten werden rechtstreeks op Radio 4 uitgezonden en er was erg veel aandacht in de pers. Voor het totale programma verwijzen we naar Bijlage
- International Young Composers' Meeting. 24-28 februari, Gigant, Apeldoorn. 15 jonge, voornamelijk buitenlandse componisten waren uit een groot aantal aanmeldingen geselecteerd; zij bespraken hun werk met de leiders Louis Andriessen, Robert HP Platz en Rodney Sharman (beide laatsten hadden ook zitting in de jury voor de Gaudeamus Muziekweek). Ook werden nieuwe werken met Muziekgroep De Ereprijs ingestudeerd.
- Project Jonge Componisten. Op 25 september vond het PJC plaats, dat jaarlijks door het Nederlands Ballet Orkest i.s.m. Donemus en Gaudeamus georganiseerd wordt. Er werden werken uitgevoerd Cynthia de Jong, Peter van Onna, Piet-Jan van Rossum en Carolien Berkenbosch. Het werk "Mondrian Equilibrium" van Peter van Onna kreeg de NOG-prijs.
- Het Orgelproject III met 4 concerten met werken voor orgel solo en orgel plus instrumenten (opgezet door Piet-Jan van Rossum en Peter Adriaensz) vond plaats op 15 en 16 augustus, 12 september en 10 oktober in Rotterdam en Den Haag.

* Muziek & Theater Netwerk.

In 1996 werd een samenwerking opgezet tussen het Theater Netwerk Nederland, de SJIN en Gaudeamus. In 1997 fuseerden SJIN en TNN; met Gaudeamus werd als voorheen samengewerkt. Er werd een aantal nieuwsbrieven uitgebracht waarin o.a. overzichten van het aanbod gegeven werden. Zowel de directies als de stafmedewerkers hebben regelmatig overleg over huidig en toekomstig beleid, samenwerkingsvormen (vooral met andere organisaties zoals het Nederlands Impresariaat), voorstellingen, enz.

* Gaudeamus Leerstoel.

De winnaar van de Gaudeamus Prijs 1996, Régis Campo, gaf op 3 en 4 september compositieles en een lezing over zijn werk aan het Zwols Conservatorium. Dit in het kader van de zogenaamde Gaudeamus Leerstoel, waarin ook winnaars van het Vertolkersconcours lessen of workshops kunnen geven (Alan Thomas, de winnaar van het Vertolkersconcours 1997, staat gepland voor september 1998).

Voor een overzicht van de concerten per podium verwijzen we naar Bijlage 4

Voor de programma's van deze concerten verwijzen we naar Bijlage 6

Gaudeamus krijgt een structureel budget van het Ministerie van OCW, enerzijds ten behoeve van activiteiten in het buitenland en anderzijds voor lidmaatschappen van internationale organisaties, niet alleen voor Gaudeamus zelf maar ook voor de organisaties waarvoor Gaudeamus het secretariaat voert, zoals de Nederlandse ISCM Sectie.

Met dit budget is Gaudeamus in staat een eigen beleid te voeren voor samenwerking en uitwisselingen met buitenlandse organisaties. Dit beleid richt zich vooral op de totstandkoming van een diepgaande uitwisseling tussen twee landen; plaatsen waar componisten en musici niet alleen concerten kunnen geven maar ook in contact met hun collega's en met studenten kunnen komen; plaatsen waar de organisatoren en vooral ook de musici erin interesseerd zijn werken van Nederlandse collega's op het repertoire te nemen. Zo heeft Gaudeamus langlopende uitwisselingen met o.a. Rusland en Amerika, en is voor jonge componisten deelname mogelijk aan een vaste reeks interessante workshops en festivals in Polen, Oekraïne, Rusland, Zweden en Lithouwen.

Daarnaast richt het beleid zich ook op de presentatie van Nederlandse musici en componisten bij belangrijke festivals, waar aandacht van internationale media en festival-organisatoren is. Tenslotte is er veel aandacht voor optredens in tournee-vorm in een land of continent.

Met het Fonds voor de Podiumkunsten is veel overleg om tot een goede afstemming van elkaars terrein te komen. Soms werken Gaudeamus en het Fonds samen om bepaalde, wat grootschaligere projecten tot stand te brengen.

Gaudeamus is lid van de International Music Council, de European Conference of Promoters of New Music, de International Association of Music Information Centres, het European Jazz Network, de Euro Citizen Action Service; Gaudeamus voert het secretariaat van de Nederlandse sectie van de International Society for Contemporary Music en de Vereniging PEM - Producenten Elektronische Muziek, de Nederlandse tak van de New International Community of Electroacoustic Music. Henk Heuvelmans is verder general-secretary van de European Conference of Promoters of New Music, en van de International Society for Contemporary Music; hij is vice-voorzitter van IAMIC; tevens is hij lid van de programmaraad van het International Festival Bergen, Noorwegen. Al deze contacten zijn essentieel voor informatie-uitwisseling en het tot stand brengen van uitwisselingen van componisten en musici.

Hieronder vermelden wij enkele bijzondere projecten en uitwisselingen meer in detail; andere activiteiten staan vervolgens opgesomd in categorieën componisten, musici en geluidskunstenaars. De programma's van de betreffende activiteiten staan achterin dit jaarverslag vermeld.

Uitwisselingen:

* In samenwerking met Gaudeamus is een uitwisseling opgezet tussen het Rotterdams Conservatorium en de Muziekakademie te Krakow, Polen. In Maart 1996 was Klaas de Vries gastdocent in Krakow en werden door Het Trio en plaatselijke musici enkele van zijn werken en werken van andere Nederlandse componisten uitgevoerd. Dit jaar vond een tegenbezoek aan Nederland plaats: van 14 t/m 17 April gaven de Poolse componisten Marek Stachowski en Zbigniew Bujarski les aan het Rotterdams Conservatorium. Een ensemble van het conservatorium speelde o.a. Fear of Birds en Pezzo Grazioso van hun hand. Het Cracovia String Quartet gaf workshops en speelde van Stachowski Quartetto da Ingresso en Musica Festeggiante, en van Bujarski Quartet for a house warming tijdens lunchconcerten in Rotterdam op 15 April, op het Brabants Conservatorium te Tilburg op 16 April, en avondconcerten in Cultureel Centrum Gigant te Apeldoorn op 15 April en het Rotterdams Conservatorium op 16 April. In 1998 staat een project rond PeterJan Wagemans in Krakow gepland.

* Er bestaat al geruime tijd een uitwisseling met de Composers' Guild of New Jersey, Amerika. Vele Nederlandse componisten en musici zijn in de afgelopen jaren in New Jersey geweest en konden daar lezingen, workshops en concerten geven; dit meestal als onderdeel van een langer tournee in Amerika. Dit jaar konden saxofonist Luc Houtkamp, pianist Kees Wieringa, en het duo Arno Bornkamp - saxofoon en Ivo Janssen - piano workshops en concerten geven in New Jersey. Dit jaar ook kwam het Cygnus Ensemble voor 3 concerten naar Nederland: 26 April in het Stedelijk Museum Amsterdam, 27 April in Galerie Marzee te Nijmegen en 29 April in het Conservatorium Groningen. Er werden werken gespeeld van Amerikaanse componisten als Charles Wuorinen, Joyce Orenstein, Robert Pollock, Milton Babbitt naast o.a. Nederlands werk van Jacob ter Veldhuis.

Bijzondere projecten:

*** Zuid-Afrika.**

Saxofonist Luc Houtkamp was van 14 augustus tot 18 november composer-in-residence aan de Universiteit van Natal te Durban, Zuid-Afrika. Hij gaf daar lessen in compositie, improvisatie en live-elektronica op verschillende afdelingen van de universiteit. Drie componisten voegden zich in die periode voor kortere tijd bij hem, gaven lezingen en workshops en traden met Houtkamp en Afrikaanse musici op in concerten: Gert-Jan Prins (15-19 september), Gilius van Bergeijk (13-17 oktober) en Nicolas Collins (3-8 november).

Een groot aantal studenten maakte zo gedurende lange tijd kennis nieuwe muziek en vooral de Europese en hedendaagse nederlandse muziek. Ook voor de nederlandse componisten was dit een artistiek leerzame tijd. Er werden vele nuttige contacten gelegd en aldus ontstond een brede basis voor toekomstige projecten (zowel voor educatie als presentatie) op verschillende plaatsen in Zuid-Afrika.

*** Peter de Grote Manifestatie.**

Gaudeamus organiseerde zowel in 1996 als 1997 activiteiten in het kader van de Peter de Grote Manifestatie. In 1996 vonden workshops en concerten rond hedendaagse nederlandse muziek plaats in Moskou en St.Petersburg; van 4 t/m 8 juni 1997 werden concerten en workshops aan het Moskouse Tsjaikowski Conservatorium gegeven door Orkest De Volharding, pianist Marcel Worms, basklarinettist Harry Sparnaay en componist Theo Loevendie. Marcel Worms gaf tevens een concert in Kolomna tijdens de agrarische manifestatie "Hollandse Tuin in Kolomna". De programma's van deze evenementen zijn achterin dit overzicht afgedrukt.

Deze regelmatige, succesvolle uitwisseling op het gebied van de hedendaagse muziek leidde tot vermelding van Gaudeamus en haar Russische counterparts in het nieuwe "Memorandum of Understanding" dat begin December in Moskou gesloten werd tussen de Ministeries van Cultuur van Nederland en Rusland; dit gebeurde in aanwezigheid van o.a. minister Ritzen, staatssecretaris Nuis en Henk Heuvelmans. Dit memorandum biedt een basis voor verdere, nauwere samenwerking tussen de twee landen.

*** Portugal.**

Tijdens het 17e Festival de Musica Capuchos te Lissabon, Portugal, stond dit jaar van 10 t/m 12 juli Louis Andriessen centraal. Er werden concerten gegeven door het Schönberg Ensemble o.l.v. Reinbert de Leeuw, Orkest De Volharding o.l.v. Jurjen Hempel en het Pianoduo (Cees van Zeeland / Gerard Bouwhuis). Louis Andriessen gaf zelf een lezing. Aansluitend gaf De Volharding nog een concert in Spiño.

Van Louis Andriessen werden o.a. La Création du Monde, On Jimmy Yancey, M is for Man, Music and Mozart, Y Después en De Staat gespeeld.

Lezingen:

- * Henk Heuvelmans gaf op 4 mei een lezing over promotie van jonge componisten in Europa tijdens de Studienwoche für neue Musik Lüneburg, en gaf een speech bij de opening van het festival.
- * Hij gaf op 10 november een lezing in Bratislava over mogelijkheden en problemen bij het opzetten van een muziek-informatie-centrum tijdens een congres voor nieuwe muziekorganisaties uit Midden- en Oost-Europa.
- * Arthur van der Drift gaf op 11 december een lezing over het hedendaagse muzikleven in Nederland tijdens een presentatie van de Nederlandse componist Kees van Unen en de Franse componist Christian Lauba in het Institut Néerlandais te Parijs.

In 1997 kwamen de volgende activiteiten in samenwerking met Gaudeamus tot stand:

*** componisten:**

- Cornelis de Bondt was aanwezig bij de uitvoering van "De Tragische Handeling" door ensemble LOOS tijdens het festival Warsaw Autumn.

- Tijdens de "19.Internationale Studienwoche für zeitgenössische Musik" te Lüneburg, Duitsland, werd op 7 mei een concert georganiseerd met tape-werken van Jorrit Tamminga, Pieter Suurmond, René Uylenhoet en Kees Tazelaar. Tijdens het "23.Festival Neue Musik" te Lüneburg werd op 29 oktober een concert georganiseerd met tape-werken van Gottfried-Michael Koenig en Kees Tazelaar, die hierbij aanwezig was en een lezing over zijn werk hield.
- Andries van Rossem kon in Los Angeles, USA, de repetities van zijn nieuwe strijkkwartet "Four is One" door het Kronos Quartet bijwonen. Dit werk ging op 17 maart in Arnhem in première.
- Jeff Hamburg was op van 3 tot 10 februari in Gloucester, New Jersey, USA, aanwezig bij de uitvoering (op 9 februari) van zijn werk "A prayer and a dance" door het Philadelphia Orchestra.
- David Little kon repetities en uitvoering bijwonen van zijn werk "Digital Signals" door het ensemble Pulse op 8 januari in New York.
- In de jonge componisten uitwisseling tussen gaudeamus en de Poolse ISCM Sectie kon Florian Maier deelnemen aan de "17th Young Composers Summer Course" die van 1 t/m 15 september gehouden werd te Radziejowice, Polen.
- Otto Ketting was aanwezig bij de "Baltic Tour" van het Nationaal Jeugd Orkest. Tussen 12 en 31 augustus speelde het orkest o.a. Ketting's "Kom, over de zeeën" in Kaunas (Lithouwen), Riga (Letland), Tartu en Tallinn (Estland), Helsinki (Finland), Stockholm (Zweden) en Kopenhagen (Denemarken).
- Maarten Altena was van 4 tot 10 juni in Toronto, Canada, aanwezig bij repetities en uitvoering van zijn nieuwe werk "Melody?". Het Arraymusic Ensemble gaf opdracht voor dit werk en voerde het op 8 juni uit.
- Louis Andriessen gaf op 28 t/m 30 november masterclasses in Vilnius, Lithouwen, tijdens het festival "Musica Ficta".
- Richard Ayres was van 3 t/m 5 oktober aanwezig in Basel, Zwitserland, voor een lezing "One hundred things" over verzamelen en ordenen, en uitvoering van zijn werk "People walking from left to right and back again" en een nieuw werk voor ensemble.
- Jacques Bank en Enrique Raxach waren aanwezig bij uitvoering van resp. "The End" en "Neumes" tijdens de ISCM World Music Days, die van 25 september t/m 3 oktober in Seoul, Korea plaats vonden.
- Klas Torstensson was op 31 oktober in Wenen aanwezig bij de uitvoering van "The Last Diary" door het ensemble Klangforum Wien tijdens het festival Wien Modern.

* musici:

- Saxofonist Arno Bornkamp en pianist Ivo Janssen hadden een tournee van 22 maart t/m 1 april in Amerika, met concerten en workshops in het New Jersey State Museum te Trenton, Southern Region High School te Long Beach Island, North Western University te Chicago, en de Bowling Green University te Ohio. Hierbij werden werken gespeeld van o.a. Martijn Padding, Peter van Onna, Ron Ford, Gijs van Dijk en Amerikaanse componisten.
- Pianoduo (Cees van Zeeland en Gerard Bouwhuis) gaven op 12 januari een concert in de Gele Zaal te Gent, België, met de première van de bewerking van Dmitri Sjostakovitsj van de Psalmensymfonie van Stravinski.
- Pianist Kees Wieringa had van 4 t/m 20 mei een concerttournee in Amerika, met concerten aan de Princeton University, New Jersey; New York University; Nederlandse Ambassade te Washington; Bowling Green University te Ohio; California University te Santa Cruz; en de Mountain View Center for the Performing Arts, waarbij werken gespeeld werden van o.a. Jacob ter Veldhuis, Gerard Beljon, Hans Christian Detlefsen, Joep Franssens, Robert Pollock en Tom McLaughlin.
- Saxofonist Luc Houtkamp had van 1 t/m 18 april een tournee in Amerika met solo-concerten en optredens met diverse Amerikaanse musici, in o.a. New York, Berkeley, San Francisco, Chicago en Ann Arbor. Van 22 t/m 29 juni trad hij met Gert-Jan Prins en Fred van Hove op tijdens een tournee door Canada in o.a. Quebec, Vancouver, Montreal.
- Pianist Marcel Worms trad op 9 april op tijdens het festival "Two days & Two nights" te Odessa, en aansluitend op 13 april in Kiev, Oekraïne. Hierbij speelde hij zijn programma "Jazzinvloeden in de 20e eeuwse pianomuziek", korte blueswerken van o.a. Louis Andriessen, Misha Mengelberg, Guus Janssen en Martijn Padding. Dit programma en het programma "Mondriaan en de muziek van zijn tijd" werden door Marcel Worms gespeeld op 4 april, resp. 31 maart, 1 en 3 april tijdens het "Klein Karoos Nasionale Kunstefees" te Oudtshoorn, Zuid-Afrika.
- Gert-Jan Prins (slagwerk, elektronica) en Rajesh Mehta (trompet, elektronica) gaven van 7 t/m 9 mei workshops en concerten met eigen werk tijdens de "19.Internationale Studienwoche für zeitgenössische Musik" te Lüneburg, Duitsland. Dit werd vervolgd met workshops en een duo-concert op 30 oktober tijdens het "23.Festival Neue Musik" te Lüneburg.

- Pianist Robert Nasveld en bariton Lieuwe Visser gaven optredens op 25 november tijdens het NYVD festival te Tallinn, Estland, en op 28 november tijdens het festival Musica Ficta te Vilnius, Lithouwen. Hierbij werden werken uitgevoerd van o.a. Ton Bruynèl, Micha Hamel, Robert Nasveld, en Lithouwse en Estlandse componisten.
- Saxofonist Peter van Bergen was op uitnodiging van Beanbenders van 29 juli t/m 4 augustus in San Francisco, USA, aanwezig voor diverse concerten, workshops en radio-optredens.
- Jos Zwaanenburg (fluit en elektronics) en Leigh Landy (stem en electronics) speelden op 7 juni eigen werk tijdens het festival "Callejon de Ruido" te Guanajuato, Mexico. Ook werden lezingen en workshops gegeven.
- Het duo Bass Instincts (Henri Bok, basklarinet, en de Canadese Lawrence Cherney, bashobo) hadden een tournee van 28 januari t/m 13 februari in Canada, met concerten en workshops in o.a. Toronto, Halifax, Montreal en Vancouver. Hierbij werden werken gespeeld van o.a. Jacob ter Veldhuis, Burkhardt Söll, Stephen Cronin en Gerard Brophy.
- Slagwerkduo Marcel Andriessen en Wim Konink maakte van 17 september tot 17 oktober een tournee door Australië. Met vocaal ensemble The Song Company werden uitvoeringen gegeven van Mary Finsterer's "The Wrestling Room"; als duo gaven zij concerten en workshops o.a. in Sydney en tijdens het Barossa Music Festival. Hierbij werden werken gespeeld van o.a. Luc Brewaeys, Ton de Leeuw en Frank Denyer.
- Het Trio Le Cheval (Marjanne Kweksilber, sopraan; Mini Dekkers, accordeon; Taco Kooistra, cello) trad op 19 december op in Moskou tijdens het "VIII Festival Bajan + Bajanisten" aan de Gnessin Akademie voor Muziek. Zij speelden o.a. werken van Jacques Bank en Bernard van Beurden.
- Het Utrecht String Quartet had van 20 t/m 26 april een tournee in Duitsland met concerten en workshops. In Berlijn, Jena en Weimar werden o.a. werken van Robert Heppener, Maarten Altena, Bela Bartok en Joonas Kokkonen gespeeld.
- Het Duo Contemporain (Henri Bok, basklarinet en Miguel Bernat, slagwerk) trad tijdens het Darwin International Guitar Festival te Australië 5 maal op en gaf tevens workshops voor componisten en musici. Hierbij werd werk gespeeld van o.a. Jacques Bank, Klaas de Vries, Joep Straesser, en Australische componisten als Gerard Brophy en Stephen Cronin.
- Het ensemble Palinckx (Han Buhrs, Jacques en Bert Palinckx, Jim Meneses) trad op 10 mei op tijdens het Ring-Ring festival te Belgrado, Servië.
- De dansvoorstelling "Vavoom" van Karin Post, met medewerking van leden van ensemble LOOS, werd van 23 t/m 26 januari in Espace Tangente te Montreal, Canada en op 27 januari in Burlington, USA, uitgevoerd.
- Het Aurelia Saxofoon Kwartet en pianist Ivo Janssen gaven van 27 t/m 30 september 2 concerten in Valencia, Spanje, tijdens het 11e World Saxophone Congress. Daarbij werden werken gespeeld van o.a. Martijn Padding, Tristan Keuris en Theo Verbey.
- Het ensemble LOOS trad op 20 september op tijdens het festival Warsaw Autumn, Warschau, Polen. Hierbij werden werken van Cornelis de Bondt, Peter van Bergen en Huib Emmer gespeeld.
- Ensemble De Ereprijs gaf op 26 en 27 april concerten in Vicenza en Reggio Emilia, Italië, waarbij o.a. werken van Huba de Graaff, Hanna Kulenty, Luca Macchi en Roger Marsh gespeeld werden.
- Het World Saxophone Orchestra gaf van 19 t/m 27 april concerten en workshops in diverse steden in Polen. Hierbij werden werken gespeeld van o.a. Otto Ketting en Chiel Meijering.
- Het Lotus Ensemble (Eeva Koskinen, viool; Marguerite de Waal, altviool; Douw Fonda, cello; Martin Kaaij, gitaar) en componist Carlos Michans hadden van 26 juli t/m 21 augustus een tournee in India met concerten en masterclasses over de ontwikkeling van de klassieke muziek in West-Europa. Hierbij werden o.a. werken gespeeld van Willem Breuker, Marius Flothuis en Carlos Michans.
- Het Aurelia Saxofoon Kwartet en pianist Ivo Janssen traden op 11 december op in het Institut Néerlandais te Parijs bij de gezamenlijke presentatie van de Franse componist Christian Lauba en de nederlandse componist Kees van Unen.
- Het Rajesh Mehta Collective (Honsinger, v.d.Ham, Purves, Baars, Buis, Kyriakides, Williamson, Delius en Mehta) traden op 8 april op tijdens de 19e Muziekbiënnale te Zagreb, Croatië.
- Het Nieuw/Ensemble gaf op 25 mei een concert met werken van Brian Ferneyhough tijdens het festival Music Factory te Bergen, dat tevens deel uitmaakt van het International Festival Bergen, Noorwegen.
- Orkest De Volharding gaf twee concerten in Estland, op 22 november in Tartu en op 23 november in Tallinn tijdens het NYVD festival. Hierbij werden werken gespeeld van o.a. PeterJan Wagemans, Louis Andriessen, Michael Torke en de Estlandse componist Raimo Kangro.
- Gamelan-ensemble Gending was van 2 t/m 5 juli in Indonesië voor deelname aan het International Gamelan Festival Yogyakarta en aansluitend een concert in Jakarta. Hierbij werden werken gespeeld van Barbara Woof, Paul Termos, Will Eisma, Armeno Alberts en Klaus Kuiper.

- Het Radio Kamer Orkest o.l.v. Arturo Tamayo, met pianist David Kuyken als solist, gaf op 28 augustus een concert in Tallinn, Estland, tijdens het Estlands Zomerfestival. Hierbij werden werken gespeeld van Ton de Leeuw, Tristan Keuris en de Estlandse componist Mari Vihmand.
- Van 6 t/m 8 februari werd in Podewil en aan de Technische Universiteit te Berlijn een festival rond STEIM georganiseerd onder de titel "STEIM's Betriebsausflug", concerten, workshops en installaties. Aan dit "bedrijfsuitstapje" werkten mee: Michel Waisvisz, Joel Ryan, Tom Demeyer, Frank Baldé, Kaffe Matthews, Florentijn Boddendijk, Anne Wellmer, Edwin van der Heide, Nicolas Collins.

* geluidskunstenaars:

- Hans van Koolwijk presenteerde van 13 t/m 23 maart zijn Bambuso Sonoro en andere, kleinere klanksculpturen tijdens het festival "Musiques en Scène" te Lyon, Frankrijk.
- Pierre Bastien presenteerde zijn installaties Mechanium van 25 t/m 28 maart in het cultureel centrum Cinema Rex te Belgrado, Joegoslavië. Met cineast Karel Doing presenteerde hij het project "Rotary Factory" tijdens het derde Flea Festival in januari in New York, Dortmund, Gent en Eindhoven.
- Peter Bosch en Simone Simons presenteerden van 15 t/m 17 november hun installatie "Krachtgever" tijdens het Audio Art Festival te Krakow, Polen.
- Martien Groeneveld trad op 29 en 30 oktober op tijdens het festival Musica Verticale te Rome, Italië.

Een overzicht van deze activiteiten, gerangschikt per land, is te vinden in Bijlage5
Voor de programma's verwijzen wij naar Bijlage 6

REPETITIERRUIMTE / BUS

De repetitie-ruimte in het gebouw van Gaudeamus werd door vele musici en ensembles gebruikt, zoals door Tirta, The Magic Flute Ensemble, Marat TV, Barton Workshop, James Fulkerson, Mondriaan Kwartet, Gene Carl band, Corrie van Binsbergen Band, Hex Ensemble, Cobla, LOOS, Asko Koor, Gending Ensemble, Vera Vera Vingerhoed, Ann LaBerge, Trio Strakke Lucht, Maarten Altena Ensemble en voor de workshops tijdens de Internationale Gaudeamus Muziekweek.

Het transportbusje van Gaudeamus werd gebruikt voor vervoer van slagwerk, klavecimbels etc. door o.a. Orkest De Volharding, Barton Workshop, Stichting Steim, David Dramm, Ann LaBerge, Jan Bus, Annelie de Man, Thora Johansen, Marcel Andriessen en Wim de Konink.

REISSET

Eind 1996 werd, in overleg met NEAR (het Nederlands Electro-Akoestisch Repertoire Centrum; een samenwerkingsverband van Donemus en Gaudeamus), een reisset aangeschaft met luidsprekers, versterker, mixer, DAT-recorder, CD-speler, microfoons, ter ondersteuning van concerten met elektronische muziek bij eigen producties en op podia in het land. Deze reisset werd in 1997 door diverse musici gebruikt, zoals ensemble Tegenwind, Bernard van Beurden en voor de concerten in Bergen en tijdens het Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours. Tevens werd de set vaak ingezet bij repetities in de Gaudeamus repetitie-ruimte.

JAARREKENING 1997

BALANS

	<u>31-12-1996</u>	<u>31-12-1997</u>
ACTIVA		
Vaste Activa:		
Bedrijfsgebouw	27.325	21.795
Inventaris en inrichting	20.585	11.305
Andere vaste bedrijfsmiddelen	<u>21.970</u>	<u>17.520</u>
	69.880	50.620
Vlottende Activa:		
Onderhanden activiteiten	22.587	32.788
Debiteuren	33.523	18.932
Overige vorderingen	76.748	97.159
Overlopende activa	16.333	10.558
Subsidieverstrekkers	41.318	31.360
Liquide Middelen	<u>14.997</u>	<u>12.112</u>
	205.506	202.909
	<u>275.386</u>	<u>253.529</u>
PASSIVA		
Eigen Vermogen:		
Stichtingskapitaal	15	15
Verliessaldi	<u>-160.903</u>	<u>-6.875</u>
	-160.888	-6.860
Kortlopende Schulden:		
Schulden aan kredietinstellingen		24.397
Schulden aan leveranciers	177.925	121.706
Schulden terzake van belastingen en premies sociale verzekeringen	21.119	11.384
Overige schulden	121.121	73.297
Overlopende passiva	86.428	29.605
Subsidieverstrekkers	<u>29.681</u>	—
	436.274	<u>260.389</u>
	<u>275.386</u>	<u>253.529</u>

Het Voordelig Exploitatiesaldo is f 154.028,- waarvan f 82.064,- kan worden beschouwd als inlopen van het tekort en f 71.964,- als nog te besteden in de komende 3 jaren van de cultuurnota.

EXPLOITATIE-REKENING

	<u>1996</u>	<u>1997</u>
BATEN		
Bijdragen:		
Ministerie OCW	1.392.839	1.622.136
Ministerie BuZa/Ambassades	19.304	25.202
Amsterdams Fonds v.d.Kunst	122.500	108.300
Gemeente Rotterdam	2.000	2.000
Gemeente Den Haag		10.000
Rotterdamse Kunststichting	28.000	32.800
Fonds v.d.Podiumkunsten	60.000	
Overige bijdragen	<u>91.736</u>	<u>13.360</u>
	1.716.379	1.870.050
Opbrengsten:		
Directe opbrengsten:		
Bijdragen omroepen	32.700	27.128
Inschrijfgelden	18.973	18.371
Diversen	<u>25.357</u>	<u>4.779</u>
	98.846	50.278
Indirecte opbrengsten:		
Huuropbrengst	18.150	16.125
Verleende diensten	<u>20.053</u>	<u>27.166</u>
	38.203	43.291
	<u>137.049</u>	<u>93.569</u>
Som der Baten:	<u>1.853.428</u>	<u>1.963.629</u>
LASTEN		
Activiteitenlasten:		
Internationale Gaudeamus Muziekweek	237.833	230.800
Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours	59.232	75.140
International Composers' Workshop	77.491	
Festival Indonesië	116.209	
Activiteiten Binnenland:		
Kernpodia	313.547	479.137
Kleine podia	128.749	126.454
Projecten / Coproducties	51.459	26.688
Publiciteit	53.273	45.771
Activiteiten Buitenland	257.496	270.982
Gaudeamus Information / Internet	30.989	40.863
Documentatiecentrum	<u>12.789</u>	<u>16.138</u>
	1.339.067	1.314.680
Beheerslasten:		
Personeelskosten	373.982	381.329
Huisvestingskosten	54.572	59.750
Bureaunkosten	<u>58.905</u>	<u>53.417</u>
	<u>487.459</u>	<u>494.496</u>
Som der Lasten:	1.826.526	1.809.176
Financiële lasten:		
Rentelasten	<u>1.917</u>	<u>415</u>
Voordelig Exploitatiesaldo:	<u>24.989</u>	<u>154.028</u>

Bijlage 1

Coda

47
International Arts Manager
September 1997

Competitions

The 1997 **International Gaudeamus Music Week** kicks off on 1 September, bringing a week of contemporary music to Amsterdam. Concerts hosted at the Paradiso, the Beurs van Berlage, De IJsbreker and the Stedelijk Museum showcase new and recent works by composers from all over the world.

The international jury will also announce this year's young winner of the Gaudeamus Prize from the 16 works selected from 332 entries. Meanwhile, composers born after 13 September 1967 are invited to submit works for the 1998 Music Week.

NRC HANDELSBLAD 9

Nederland heeft geen gebrek aan filmcomponisten

Gaudeamus Muziekweek 1997: Doelen Ensemble o.l.v. Lucas Vis. Werken van De Jong, Van Rossum, Koolmees, Waller, Clements en De Kemp. Gehoord 1/9 Beurs van Berlage, Amsterdam.

DOOFERST VERMEULEN

Lezen jonge componisten minder, maar bekijken ze sciencefiction-strips, storten ze zich op fantasy en Ludlum? Je zou dit denken aan de hand van de muziek, uitgevoerd op het openingsconcert van de Gaudeamus Muziekweek, gisteren in Amsterdam. Het Doelen Ensemble beet het spits af met het project 'Het Eerste Doel' voor jonge Nederlandse componisten in een samenwerkingsverband met genoemd ensemble en de Stichting Donemus. Van de zes componisten waren er vier uit de school van Klaas de Vries en Peter-Jan Wagemans, twee studeren bij Louis Andriessen.

Nemen we de toelichting die Dominy Clements liet afdrukken bij zijn *Giggibus/The Pemtrithone deletions* over een tragische pianostemmer die door een klant wordt vermoord en aan stukken gehakt op het balkon, gedumpt. Tijdens een feest keert zijn geest terug om de bezoekers de stuipen op het lijf te jagen met zijn vreselijke pianotechniek.

Of wat te denken van Piet-Jan van Rossums *Alles is daar wit...* dat refereert aan een slede met rendieren die een dode priester trekken. Wit is hier synoniem voor rust en eenzaamheid. Juist bijzonder onrustig toont zich Bart de Kemp in *Between nightbar and factory* als beeld van een stinkende stad vol chaotisch verkeer en wederom de nodige misdaad, om maar te zwijgen van gebouwen die worden opgeblazen!

Te veel geluid verdooft en desoriënteert, zo schrijft Piet-Jan van Rossum en dat kan ook Hans Koolmees zich aantrekken in zijn *Tentet* als poging om de Amerikaanse jazzcultuur te confronteren met haar Afrikaanse roots. Ik hoorde in het middendeel veel eerder Alains *Litanies*, voor orgel, maar vooruit. Veel wat tot klinken kwam, ging niet verder dan een schets, inderdaad vaak visueel beeldend, aan filmcomponisten heeft Nederland dus geen gebrek. Zelfs nauwelijks een schets was *Frantic Mad* voor strijkkwartet van Cinthie de Jong met als onderwerp

de liefde als een ziekte. IJle lange draden worden opengescheurd door strierende pizzicati.

Veel van de uitgevoerde muziek is stuurloos. Toch vond ik de wijze waarop Van Rossum uit een eenvoudig vraag-en-antwoordspel langere voortsjokkende bewegingen weet te destilleren intrigerend, en de uiteindelijke ontakeling is effectief verteld. Het boeiendst vond ik *Eye Masking* voor twee kwintetten, harp en sopraansolo van Juan Felipe Waller Vigil. Het archaisch-hypnotische klankkarakter waarnaar velen op zoek zijn had hier in een Mexicaanse klankkleur een geloofwaardig karakter. Het begin zwalpt, maar zodra de sopraan haar intrede doet zou Messiaen waarschijnlijk met genoegen hebben geknikt. Sopraan Barbara Hannigan en het Doelen Ensemble waren hier op hun best.

Internationale Gaudeamus Muziekweek 1997, 1 t/m 7 september, Amsterdam

I. Maandag 1 september, Beurs van Berlage, AGAzaal, 20.30 uur

"Het Eerste Doel II" voor Nederlandse componisten
Dominy Clements, *Giggibus / The Pemtrithone deletions*, 1997
Bart de Kemp, *Between nightbar and factory*, 1996
Piet-Jan van Rossum, *Alles is daar wit...*, 1997
Juan Felipe Waller Vigil, *Eye masking*, 1997
Cynthie de Jong, *Frantic mad*, 1997
Hans Koolmees, *Tentet*, 1996
Doelen Ensemble o.l.v. Lucas Vis

II. Dinsdag 2 september, Paradiso, 20.30 uur

Joe Cutler (Groot Britannië, 1968), *SAL'S SAX*, 1995*/**
Sam Hayden (Groot Britannië, 1968), *Bleeding Chunk*, 1996*
Bent Sørensen (Denemarken, 1958), *Birds and Bells*, 1995
Jos Kunst (Nederland, 1936-1996), *Streams and Chorals*, 1995
Shinuh Lee (Korea, 1967), *Pot'ae-p'yong*, 1996
Asko Ensemble o.l.v. Stefan Asbury
m.m.v. Liesbeth Steffens, altviool en Coen van 't Hof, trombone, **De Ereprijs

III. Woensdag 3 september, Paradiso, 20.30 uur

Carsten Hennig (Duitsland, 1967), *Ein Ort Nirgends*, 1996*
Eric Verbugt (Nederland, 1966), *Bilder (aus dem Novecento)*, 1994*
Zou Hang (China, 1975), *Eighteen Arhats*, 1996*
Régis Campo (Frankrijk, 1968, winnaar Gaudeamus Prijs 1996),
Concerto pour violon et ensemble de chambre, 1997
Rodney Sharman (Canada, 1958, jurylid), *Excerpts from Elsewhereless*, 1997
Nieuw Ensemble o.l.v. Micha Hamel, Renate Arends, sopraan, Niek Idelenburg, tenor, Romain Bisschoff, bariton, Emil Godding, bas, Angel Gimeno, viool

IV. Donderdag 4 september, De IJsbreker, 20.30 uur

Elvio Cipollone (Italië, 1971), *Nitide imprecisioni*, 1994*
Warren Copeland (Canada, 1969), *[just(oo)]*, 1994*
Siaw Kin Lee (Canada, 1967), *Crimson*, 1996*
Rüdiger Meyer (Zuid Afrika, 1968), *substance*, 1997*
Sooran Jeong (Zuid Korea, 1967, speciale vermelding 1996), *Cross Over*, 1996
Loredana Arcaro (Italië, 1969), *Passage*, 1997
Gaudeamus Ensemble, Guyette Delgorge, sopraan, Tomoko Mukaiyama, piano, Barton Workshop, Pianoduo Nora Mulder en Pauline Post, Jos Zwaanenburg, fluit, Josje ter Haar, viool

V. Vrijdag 5 september, Beurs van Berlage, Yakult Zaal, 20.30 uur

Joseph Landers (Verenigde Staten, 1965: selectie Muziekweek 1995), *Nine fortyeight*, 1992*
Martijn Padding (Nederland, 1958), *Scharf Abreissen*, geschreven voor het 50-jarig jubileum van de Stichting Gaudeamus in 1995
Un Suk Chin (Korea, 1961), *santika Ekatala*, 1993
David Sawyer (Groot Britannië, 1961), *Byrnan Wood*, 1992
Radio Symfonie Orkest o.l.v. Jac van Steen

VI. Zaterdag 6 september, Stedelijk Museum, 15.00 uur

Åke Parmerud (Zweden, 1953), *Mirage*
Rolf Wallin (Noorwegen, 1957), *Stonewave no. 1*
Pierre Jodlowski (Frankrijk, 1971), *Lignes d'incidences*, 1996*
Kaija Saariaho (Finland, 1954), *Lichtbogen*, (1985-1986)
Cikada Ensemble o.l.v. Christian Eggen

VII. Zaterdag 6 september, Beurs van Berlage, Yakult Zaal, 20.30 uur

Julian Butcher (Groot-Brittannië, 1966), *Gruebleen*, 1996*
 Andrew Glover (Groot-Brittannië, 1962), *Fractured Vistas*, 1995
 SeongKeun Kim (Zuid Korea, 1967), *Metal Symphony*, 199596*
 Felix Profos (Zwitserland, 1969), *Lichtgebiet*, 1996*
 Nadir Vassena (Zwitserland, 1970), *Totem*, 1996*
 Radio Kamer Orkest o.l.v. Peter Eötvös

VIII. Zondag 7 september, De IJsbreker, 11.00 uur

Presentatie van een nieuwe CD-Rom van Michael Redolfi

IX. Zondag 7 september, De IJsbreker, 15.00 uur

Uitreiking GAUDEAMUS PRIJS 1997
 Asbjørn Schaathun (Noorwegen, 1961), *Our whisper woke no clocks*
 Jon Oivind Ness (Noorwegen), *Interrupted Cycles*
 Bent Sørensen (Denemarken, 1958), *The Deserted Churchyards/Funeral procession*
 Cikada Ensemble o.l.v. Christian Eggen

*Geselecteerd door de internationale jury voor de Gaudeamus Prijs 1997

Maandag 1 september t/m vrijdag 5 september

CEM-Studio, School:
 Geluidssculpturen en een Kinderproject Elektroakoestische muziek

Dinsdag 2 september t/m vrijdag 5 september, 10.00 13.00 uur

Gaudeamus:
 Discussies met jonge componisten, geleid door de juryleden Rodney Sharman, Robert HP Platz en Maarten Altena

Dinsdag 2 september t/m vrijdag 5 september, 14.00 16.00 uur

Gaudeamus:
 Workshops door musici: Tjeerd Oostendorp, tuba;
 Marcel Andriessen, slagwerk; Harry Sparnaay, basklarinet

Woensdag 3 september

Gaudeamus:
 Lezing over hedendaagse muziek in Japan door Kazushi Ishida

Hang Zou wint compositieconcours van Gaudeamus

Internationale Gaudeamus Muziekweek 1997. Gehoord 3/6-9 Paradiso, De IJsbreker en Beurs van Berlage Amsterdam.

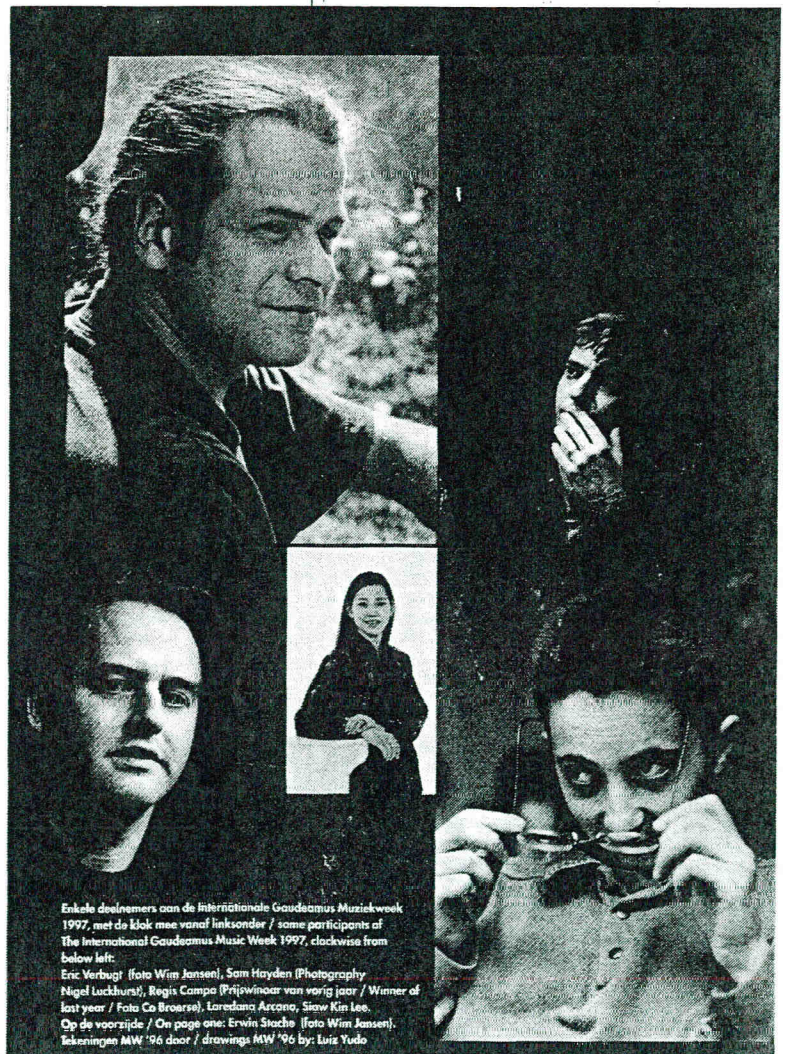
Door ERNST VERMEULEN
 De Gaudeamus Prijs van 10.000 gulden is gisteren na een unaniem besluit door de jury, bestaande uit Maarten Altena, Rodney Sharman en Robert Platz, toegekend aan de jongste concoursdeelnemer, de 22-jarige Chinese componist Hang Zou voor zijn compositie *Eighteen Ardats*. Verschil van mening bleek zondagmiddag in De IJsbreker over de toekenning van een eervolle vermelding. Vandaar dat er liefst drie namen uitkwamen: de Nederlander Erik Verbugt, de Engelsman Joe Cutler en de Fransman Pierre Jodlowski. Hang Zou's *Eighteen Ardats* voor zestien musici culmineert in het deeltje *Nirvana*. Waar ik al bang voor was, daarin blijkt kitsch de toon aan te geven. Een synthese van avant-garde, boeddhistische, Chinese en Indiase muziek blijft uit, het is nu eenmaal niet ieder gegeven om Tan Dun te heten. Maar het te diverse materiaal wordt op zichzelf effectvol ingezet. Hang Zou weet klankgevoelig te instrumenteren.

Het probleem met veel Aziatische componisten is dat, als ze eenmaal in Europa hebben gestudeerd, het nog moeilijker voor hen blijkt te zijn om te kiezen tussen Oost en West. De Zuid-Koreaan Seong Keun Kim streeft in zijn *Metal Symphony* voor kamerorkest naar de metalen gloed van een groot symfonie-orkest. Een lange, in het avant-garde milieu volstrekt detonerende contrapuntische passage in Hindemith-stijl doet, om in zijn eigen terminologie te spreken, metaalmoedigheid ontstaan.

Toch zijn er gelukkig ook uitzonderingen. Onsuk Chin, die b Ligeiti in Hamburg studeerde weet in *Santika Ekatala* voor groot symfonie-orkest wel degelijk te overtuigen. De titel, in sanskriet, betekent: harmonie om h kwade te weren. Ondanks een versnippering aan kleine secties we zij de grote lijn in tact te houde en van kitsch is ditmaal geen sprake. Chin won reeds in 1985 d Gaudeamusprijs en bevestigt hie mee haar uitgesproken talent.

Het lijkt iedere keer weer ee ijzeren wet: hoe groter de bezetting, hoe interessanter de composities. Een dieptepunt betekend donderdag in De IJsbreker een uiterst naïeve compositie voor zand en tape van Siaw Kin Lee, no overtroffen in nietszeggendheid door de Zuid-Afrikaan Rüdiger Meijer in een trio waarin 22 minuten lang niets wezenlijks passeert.

Op het slotconcert in de Beurs van Berlage door een Radio Kamer Orkest in topvorm kwame Zwitsers — nieuw bij Gaudeamus! — uitstekend voor de dag *Lichtgebiet* van Felix Profos heel een mooi diffuus, zij het wat aan geplaktslot — hij is een van d weinigen die zich wist te beperken. *Totem* van Nadir Vassen weet zelfs een lichte roes te veroorzaken. Het materiaal — griezelige lepressionisme — houdt niet over, maar de spanning blijft tot het einde toe behouden. *Totem* verzaand geen moment. Toonden enkele van de zestien genomineerden we enige fantasie, het was de discipline waar het aan schortte. Zo po neerde Pierre Jodlowski een aan Leonardo da Vinci ontleend vraagstelling of een zacht geluid van dichtbij net zo luid kan klinken als een hard geluid veraf. Vee interessanter is de vraag hoe je da geluid weet te sturen.

Enkele deelnemers aan de Internationale Gaudeamus Muziekweek 1997, met de klok mee vanaf links onder / some participants of The International Gaudeamus Music Week 1997, clockwise from below left:
 Eric Verbugt (foto Wim Jansen), Sam Hayden (Photography Nigel Luckhurst), Regis Campa (Prijwinnaar van vorig jaar / Winner of last year / Foto Ca Broerse), Loredana Arcana, Siaw Kin Lee. Op de voorzijde / On page one: Erwin Strauch (foto Wim Jansen). Tebezingen MW '96 door / drawings MW '96 by: Lutz Yudo

Bijlage 2

Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1997

2 - 9 Maart, Rotterdam

wil geboeid zijn en de repertoire-keuze is daarbij een belangrijk instrument van de artiest. Meer te beleven was er in het kleurrijke parospel v Ken-ichi Nakagawa uit Japan en in dansante voordracht van de Taiwanese percussioniste Hsiao-Yin War. De jury beloofde hen met respect veijk de derde en tweede prijs.

het concours, zo konigde Gaudimus-directeur Henk Heuvelmans arvindt in de toekomst in gewijzig vorm plaats. Meer verschillende activiteiten, meer aandachtsgebieden een langere duur kenmerken var 1999 het gezicht van het vertolke concours. Belangrijkste gastheer vo het in de toekomst weer tweejaar se evenement blijft het Rotterdam Conservatorium, dat de gasten d hoop te kunnen ontvangen in nieuwe, centrale gelegen behuuz naast concertgebouw de Doelen.

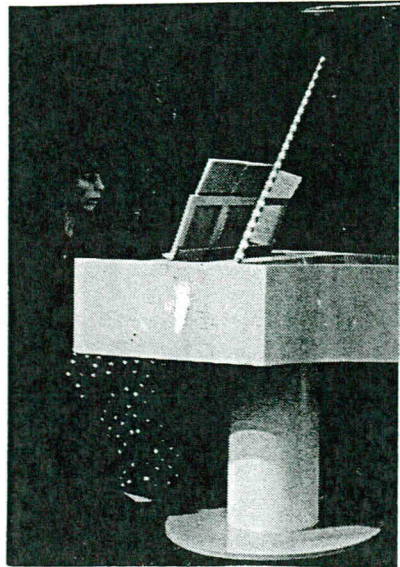
Verrassing
Maar ook bij de finalisten ontbrak het aan een eenduidige winnaar. Dat de eerste prijs naar de Amerikaanse gitarist Alan Thomas ging, mocht als een verrassing gelden: bij het publiek kwam zijn presentatie van 'Triplum' van Louis Andriessen en 'Kurze Schatzen II' van Brian Ferneyhough volstrekt niet over. Technisch beheerst, maar ook zeer stiel klonk zijn voordracht. Dat dit voortvloei uit de keuze van de composities mag eigenlijk niet als excuus gelden. Het publiek

ning op het podium en door haar niet aflatende jiver kreeg het klavecimbel een plaats op de landkaart van de moderne muziek. Naast speete en meer luchtige Nederlandse premieres van Finzi en Szymanowski speelde zij van haar lijfcomponist Iannis Xenakis 'Naama' uit 1984. Dit werk heeft nog niets aan zeggingskracht ingeboort Prachtig, zoals Xenakis de nauwe klank van dit instrument ploebeling tot onderwerp maakt van de compositie, zonder zich een ogenblik te verliezen in gebeuzel en tierelantjies.

Het Gaudeamus-concours waar het klavecimbel-festival bij aansloot, stelt zich tot doel zulke bijzondere persoonlijkheden vroegrijd te signaleren en hun de weg naar grotere bekendheid te effenen. Ondanks de grote toestroom - 55 deels zeer jeugdige kandidaten uit 21 landen - viel zo'n opmerkelijk talent dit jaar niet aan te wijzen. Niet bij de vier kandida-

m u z i e k
ROTTERAM - Elisabeth gets her way' noemde componist Michael Nyman vijfjes de 'toccata', die hij na herhaaldelijk, uitdrukkelijk verzoek van klavecimiste Elisabeth Chojnacka schreef. Zij speelde de wereldpremiere van deze ritmische, vrolijke en carillon-achtige compositie tijdens het slotrecital van het mini-festival 'La boîte à punaises' afgelopen zaterdagavond in Zaal de Unie te Rotterdam.

Sommige musici is het nu eenmaal door de kracht van hun persoonlijkheid gegeven de geschiedenis van hun instrument voor een belangrijk deel te bepalen. Elisabeth Chojnacka behoort zeker tot die categorie. Door haar virtuositeit, door haar verschij-

- 2/3 Conservatorium openingsconcert
String Quartet of the Rotterdam Conservatory:
Helena Floman, violin, Sonja Hellasvuori, violin, David Dieterle, viola, Ville Kivivuori, violoncello
Aulis Sallinen *Some Aspects of Pettoniemi Hintriks Funeral March*
Florian Maier *String Quartet nr. 1*
- CEMBALIPLUS: Annelie de Man, Thora Johansen, harpsichord
Jean Lesage *Les unités discrètes* for two harpsichords
Evelyn Ficarra *Close* for two harpsichords and tape
Roderik de Man *Fantasia Chromatica* for two harpsichords and live electronics
- Yamaha Disklavier and sampler:
Christina Oorebeek *Tuning studies* *
Act I: Equal temperament
Intermezzo I - Lullaby of thirds
Act II: Octave Rains
Intermezzo II - Falling Fourths
Act III: The Tenth Ascending
- 3/3 Conservatorium, Lunchconcert
Pawel Nowicki (Poland, 1975) - Percussion
S. Saunders-Smith *Links nr. 2 for vibraphone solo*
J. Straesser *Music for marimba*
Hans Balmer (Switzerland, 1964) - Flute
I. Yun *Sori*
- 4/3 Conservatorium, Lunchconcert
Mario Caroli (Italy, 1974) - Flute
S. Sciarrino *Hermes*
P. Rotili *...E nel tempo si disperde*
Rixt van der Kooij, Dessilava Radeva piano duo (The Netherlands / Bulgaria)
G. Kurtag *Jatekok: 4 Hommages*
J. Murgier *Trois évocations de Notre-Dame de Reims*
- 4/3 Zaal de Unie, workshop door Jukka Tiensuu voor componisten en clavecinisten
- 5/3 Zaal de Unie, Lunchconcert
O.A. Thommessen *Etyde cadenza*
Trio Strabern (Italy) Giovanni Mattaliano, clarinet
Mariangela Longo, piano, Francesco Palmisano, violin
C. Caruso *Ai quattro canti*
G. Randazzo *Trio improvisation*
- 6/3 Conservatorium
Earl Haig/Claude Watson, Chamber Strings from Canada cond. by Philip McConnell
Klaas de Vries *Tombeau*
Philip McConnell *Midsummer Nights' Dream*
Volkslied *The Water of Tyne*
Philip McConnell *Fantasia for Horn and Strings*
Gostynski *Student Komposition*
Dag Wiren *Serenade for Strings*
- 6/3 Zaal De Unie, Workshop door Chiel Meijering en recital door Jukka Tiensuu
- 7/3 Zaal De Unie, improvisatie workshop Guus Janssen en recital door Annelie de Man
- 8/3 Zaal de Unie, Recital door Elisabeth Chojnacka

Second Round, Friday, March 7

Trio Percussion France	Percussion trio; Nicolas Guijarro, Abel Billard, Cyril Gabet		
G. Barreau	Rained on	20'	
Theo Bodewits	The Netherlands	1970	Accordion
S. Gubaidulina	De profundis	1978	13'
Mario Caroli	Italy	1974	Flute
T. de Leeuw	Night music	1966	8'
G. Taglietti	Canzoni delle libellule elettriche		1984 7'
Tien Yang Taiwan	1971 Harpsichord		
T. Bruins	Sincope	1993	9'
J. Fontyn	Shadows	1973	3
Pawel Nowicki	Poland	1975	Percussion
M. Wesley-Smith	For marimba & tape	1983	11'
S. Saunders-Smith	Links nr. 2 for vibraphone solo		1975 8'
Volker Rausenberger	Germany	1968	Accordion
N.A. Huber	Auf Flügeln der Harfe	1985	15'
Ken-ichi Nakagawa	Japan	1968	Piano
A. Miyoshi	En vers	1980	
T. Keuris	Sonata for piano	1970	9'
Ralph L. van Raat	The Netherlands	1978	Piano
O. Messiaen	Le courlis cendré	1964	10'
T. Loevendie	Strides	1976	8'
Hsiao-Yin Wang	Taiwan	1969	Percussion
J.P. Drouet	Un chien dehors	1988	15'
Claire-Louise Lucas Great Britain.	Acc. by: Jonathan Darnborough (piano) Mezzo soprano		
L. Berio	Sequenza III	1967	7'
J. McCabe	3 Songs from Irish Songbook		1994 10'
Claudio Santambrogio	Italy	1970	Flute
B. Ferneyhough	Cassandra's dream song	1970	10'
J. Zwaanenburg	Solo for prepared flute	1984	7'
Alan Thomas	United States	1967	Guitar
L. Berio	Sequenza XI	1988	16'
Ned McGowan	United States	1970	Flute
R. Dick	Flames must not encircle sides		1980 7'
T. Loevendie	Music for flute and piano	1979	11'
Duo Eliason	Slovakia Ronald Sebesta, clarinet;, Eleonora Skutova, piano		
R. Ayres	No. 19	1994	9'
K. Stockhausen	Tierkreis	1975/81	ca 5'

Second Round, Saturday, March 8

Hsiao-Yin Wang	Taiwan	1969	Percussion
E. Denisov	Nuage noir	1984	10'
Y. Taira	Convergence	1957	10'
Ned McGowan	United States	1970	Flute
S. Sciarrino	Come vengono prodotti gli incantesimi?	1982	7'
R. Reina	Infimos contrastes en mares infinitos	1993	12'
Tien Yang Taiwan	1971 Harpsichord		
J. Tiensuu	Fantango		4'
T. Bruynèl	Toccare (+ tape)		10'
N. Hakim	Toccata from Shasta	1986	4'
Alan Thomas	United States	1967	Guitar
T. Takemitsu	All in twilight (mvmts 4, 1, & 3)	1988	10'
E. Carter	Changes	1983	8'
Theo Bodewits	The Netherlands	1970	Accordion
T. de Leeuw	Modal music	1978/79	13'
I. Stravinsky	Tango	1940	4'
Claudio Santambrogio	Italy	1970	Flute
C. Dench	Closing lemma	1986/91	11'
R. Dick	OR	1981	8'
Duo Eliason, Slovakia,	Ronald Sebesta, clarinet;, Eleonora Skutova, piano		
D. Matej	Nikabrik or Trumpkin	1991	14'

Modern enthousiasme voor de 'punaise-doos

door Kees Arntzen

ROTTERDAM - Het is lunchtijd. Voor de toegang tot de Willem Pijperzaal van het Rotterdams conservatorium aan de Pieter de Hooghweg staat een jonge Italiaan fluit te spelen. Mooi te spelen. In de ruime hal van het schoolgebouw die de schakel vormt tussen de hoofdingang en de Willem Pijperzaal staan of zitten her en der verspreid verschillende jonge mensen te luisteren. Aandachtig te luisteren, want wat er gespeeld wordt is hün muziek. Hedendaagse muziek die elk jaar toch weer zo'n zestig jonge muzikanten uit de hele wereld naar Rotterdam lokt om deel te nemen aan het Gaudeamus vertolkers-concours.

Tervijl uit de belendende kantine het gerinkel van eetgerei klinkt, maakt de fluitist plaats voor een pianoduo dat de 'Homages' van de Hongaarse componist Kurtág quatre-mains ten gehore brengt. Voordat om twee uur de beoordeling door de jury van de kandidaten in de eerste ronde weer doorgaat, praat ik in de zelfde kantine met klavecijniste Annelie de Man, die dit jaar het Nederlandse element in de vijf koppige jury vormt.

Elk jaar stelt het Gaudeamus-concours een instrument centraal, ondermeer door een extra prijs voor de beste interpret op juist dit instrument uit te loven. Dit jaar is dat het klavecijn.

Unie verspreid voor de parallelconcerten die daar worden gegeven op het aloude toetsinstrument. De 'punaise-doos', 'paperclip-sorteermachine', 'het geluid van vallende breinaalden', het zijn enkele uitdrukkingen uit een tijd dat het klavecijn niet die populariteit kende als nu in de wereld van de oude muziek. Een instrument dat juist in deze passie tijd wijf en zij te beluisteren valt in zijn brokke begeleidingsrol en weer met veel égaris wordt omringd.

Ook voor het vertolken van moderne composities leent dit instrument zich uitstekend, zo vertelt een bevolgen Annelie de Man. Zij is de enige in Europa die hedendaagse klavecijnmuziek aan een conservatorium doceert, in Amsterdam. „Ik was uiteraard erg blij toen Gaudeamus met het voorstel kwam om dit jaar het klavecijn extra aandacht te geven bij het vertolkers-concours. Ik merk dat componisten, met name nog jonge compositiestudenten, erg geïnteresseerd zijn om voor dit instrument te schrijven. Naast de standaardstukken van het repertoire van grote componisten als Ligeti en Xenakis komen er ook steeds meer composities waarbij gebruik wordt gemaakt van een begeleidende elektronische muziek op tape.”

„Juist het klavecijn met zijn wat kale en weinig expressieve klank, leent zich heel goed voor de combinatie met electronica. Ik ben ook heel verrast dat veel kandidaten het hebben aangedurfd deze stukken hier te komen voorspelen. Het is toch altijd een heel gedoe met apparatuur, al heeft de cd het realiseren van deze stukken een hoop eenvoudiger gemaakt.”

Zelf speelt zij in het kader van het mini-festival in De Unie vier werken met begeleiding van elektronische klanken. Daar klinkt ook een wereldpremière van Wim de Ruiter,

waarbij beeldende elementen een belangrijke rol spelen.

De Finse componist, pianist en klavecijnist Jukka Tiensuu is een ander jurylid en voorvechter van de hedendaagse klavecijnmuziek die naar Rotterdam afreisde. In een workshop legt hij met veel gebaren uit dat het instrument zich sinds het hoogtepunt in zijn bouwgeschiedenis rond 1700 eigenlijk niet verder heeft ontwikkeld, in tegenstelling tot andere instrumenten. Tiensuu: „Kenmerkend is gebleven dat er eigenlijk maar één soort van aanslag op mogelijk is. Eigenlijk zou je niet verwachten dat het instrument de aandacht trok van moderne componisten, die juist zoveel geven om allerlei schakeringen van aanslag en luidheid.”

„Ik vind het dan ook zeer verbazingwekkend dat de beste stukken van grote componisten als Ligeti en Ferneyhough juist hun klavecijncomposities zijn. Deze paradox kan ik alleen maar verklaren als ik de voordelen van het instrument in oenschouw neem: het klavecijn heeft een hele boventoonrijke klank, een perfect repetitie-mechanisme en een zodanig lichte aanslag dat er geen voorafgaande gymnastiek-oefeningen nodig zijn zoals bij de piano”.

In het recital dat hij vanavond geeft in De Unie, belicht hij het instrument van een frivole kant: raga, boogie-woogie, middeleeuws orgel en rock-muziek komen in diverse composities om de hoek kijken. Rondo à la Turk' is er bij.

Met Elisabeth Chojnacka, die zaterdagavond het afsluitende recital verzorgt met werk van ondermeer Xenakis en Michael Nyman, en Annelie de Man, vormt Tiensuu een strijdbare voorhoede die de oude 'punaise-doos', met vaste hand de eenentwintigste eeuw wil inlooden. „Want”, besluit Tiensuu zijn pleidooi, „het klavecijn herbernet als een Stradivarius een myste rieuze kwaliteit, die besloten ligt in het geheim van zijn klank.”

'La boîte à punaises'

'La boîte à punaises' - muziekfestival rond het klavecijn in het kader van het Gaudeamus vertolkersconours te Rotterdam.

Donderdag 6 maart, 14.00: workshop door Chiel Meijering; 19.30 Fringe-podium; 20.30 recital door Jukka Tiensuu.

Vrijdag 7 maart, 14.00: workshop door Guus Janssen; 19.30 fringe podium; 20.30 recital door Annelie de Man.

Zaterdag 8 maart, 19.30: fringe podium; 20.30 recital door Elisabeth Chojnacka.

Zondag 9 maart, 20.15: finale Gaudeamus vertolkersconours in de Rotterdamse Schouwburg. Toegang voor alle activiteiten gratis; reserveren voor Zaal de Unie beperkt mogelijk onder tel

Gitarist Thomas wint op techniek bij Gaudeamus

Internationaal Gaudeamus Concours voor Vertolkers 1997. Gehoord: 2-9/3 Rotterdam. Radio-opname finale Concertzender.

DOOF ERNST VERMEULEN

De Amerikaanse gitarist Alan Thomas won gisteravond in de Rotterdamse Schouwburg op het Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours de eerste prijs van 5000 gulden. De tweede prijs (3000 gulden) ging naar de Taiwanese slagwerkster Hsiao Yin Wang en de derde prijs (1500 gulden) was voor de Japanse pianist Ken-ichi Nakagawa. De Taiwanese Tien Yang kreeg een prijs (5000 gulden) voor het beste klavecimbelspel. De jury bestond uit de klavecinisten Jukka Tiensuu en Annelie de Man, slagwerker Steven Schick en de programmeurs Bernard Hansen en Solf Schaefer.

Honderddertig musici deden mee en soms was hun leeftijd beduidend jonger dan in vorige jaren. De 19-jarige Nederlandse pianist Ralph L. van Raat bleek een uitgesproken talent. Hij speelde alles uit het hoofd en Giuss Janssens *Dik en Dun* (1982) realiseerde hij met ongekende schwang. De 22-jarige Poolse slagwerker Pawel Nowicki gaf Boguslaw Schaffors *Constructi-ous* (1962) veel spanning mee.

Het Franse Trio Percussion behaalde een vijfde plaats met een kranige uitvoering van Frank Zappa's uitbundige *Black Page* — weliswaar met de Franse slag, want op de presentatie viel wel wat af te dingen. Op dat punt kwam men niets tekort bij de katachtig lenige Hsiao-Yin Wang, die menigen de eerste prijs had toegedacht. Wanneer je je ogen sloot zwoer je twee slagwerkers te horen. In Jean Pierre Drouets *Un chien dehors* (1988) wordt eerst de marimba beproefd, vervolgens de tomtoms en tenslotte beide instrumenten met de armen wijd uit elkaar tegelijk.

Drouet is geen groot componist, maar wel een kenner van de slagwerktechniek. De titel *Un chien dehors* slaat op het huilende meezingen. Vaak zijn dergelijke kreten bij Japanse slagwerkcomponisten opzittend bedoeld, maar Drouet wilde vooral sfeer.

Van de winnende gitarist Alan Thomas ging weinig uit, maar Brian Ferneyhoughs heilstugige *Kurze Schatten* (1985-'88) vertolkte hij technisch perfect. Thomas heeft deze stukken bij Ferneyhough geanalyseerd. Overigens vind ik deze componist succesvoller in zijn werken voor ensembles

en pianomuziek waar hij meer kan uitpakken, zoals in *Lemma-Icon epigram* uit 1981, formidabel vertolkt door Ken-ichi Nakagawa en met de vereiste vulkanische energie. Helaas speelde de Japanner in de finale minder aansprekelijke nogal eenzijdig impressionistische stukken.

Onfortuinlijk was Duitse accordeonist Volker Rausenberger, die de vierde plaats haalde. De schouderriem van zijn instrument brak zodat hij veel later opnieuw moest beginnen. Hij had echter wel het bijzonderste werk meegenomen: Nicolaus A. Hubers *Auf Flügeln der Harfe* (1985), waarin steeds afzonderlijke tonen en klankagregaten op signaalachtige wijze worden verkend. Sloot je hier je ogen, dan waande je je in een elektronische studio. Rausenberger, zeker een van de muzikale vertolkers op dit concours wist er één doorlopend verhaal uit wist te destilleren, de spanning verliep geen moment.

Aan muzikaliteit schortte het nogal eens bij het vijftal klavennisten dat ik in de voorronde beluisterde. Ligeti's inmiddels klassieke *Continuum* realiseerde men zonder uitzondering in een hoog tempo, maar als er lyrische bevoegenheid werd vereist, zoals in Takemitsu's *Rain Dreaming* ging het voorspelbaar mis. Tien Yang verdiende de speciale prijs. In Ligeti's *Hungarian Rock!* was er een razend tempo, maar ze viel iets tegen in de finale, toen het klavecimbel, in een hoek opgesteld in de te grote ruimte, minder imponeerde.

Mijn prijs voor de beste vertolking van een Nederlands werk, toch een belangrijke doelstelling bij Gaudeamus, zou zijn gegaan naar de Engelse pianist Nicholas Hodges, voor zijn gedreven vertolking van Jos Kunsts *Glass Music* uit 1966. De prijs voor de meeste lief verdiende cellist Detmar Leertouwer, begeleid door Jaap Brackman voor zijn keus van het wat uithoudingsvermogen betreft uiterst veeleisende *Bolshoi duet* van Galina Oestwolskaja (1958): een half uur durende pijniging!

Het grappigste vond ik de Japanse mezzo-sopraan Chieko Hayashi in een *Récitation* van George Aperghis als een soort van krankzinnige avant-garde rap. Het grootste misverstand tenslotte was de bijdrage van klavennist Daniel Masuch, die blokfluitiste Iris Riedel begeleidde in uitgeschreven jazz-improvisaties.

Volgend jaar is er geen concours, die vormt in 1999 wel het belangrijkste onderdeel van een biennale voor jonge musici.

Ken-ichi Nakagawa	Japan	1968	Piano
K. Trow	Cinq pièces pour le piano	1953	9'
M. Lindberg	Twine for piano	1988	7'
Ralph L. van Raat	The Netherlands	1978	Piano
J. Adams	China gates	1977	5'
J. Harbison	Piano sonata nr. 1	1984	16'
Volker Rausenberger	Germany	1968	Accordion
J. Krebs	Musik für Akkordeon	1986	13'
Mario Caroli	Italy 1974	Flute	
A. Guarneri	Nafshi	1975	8'
A. Gentilucci	In acque solitarie	1986	7'
Pawel Nowicki	Poland	1975	Percussion
K. Moszuhanska-Nazar	Fantasia for marimbaphone	1987	13'
Claire-Louise Lucas,	Great Britain, acc. by: Jonathan Darnborough, piano		
J. Tavener	3 Surrealist songs for mezzo, tape & piano	1968	9'
N. Maw	The voice of love, 1 & 2	1966	6'
Trio Percussion; Nicolas Guijarro, Abel Billard, Cyril Gabet, France, Percussion trio			
T. Niimi	Enlaçage II	15'	

Finale Concert

9 maart

Schouwburg, Rotterdam

Trio Percussion France	Percussion trio
Nicolas Guijarro, Abel Billard, Cyril Gabet	
Tokuhide Niimi	<i>Enlaçage II</i>
Frank Zappa	<i>Black page</i>

Volker Rausenberger	Germany, Accordion
Nicolaus A. Huber	<i>Auf Flügeln der Harfe</i>

Alan Thomas	United States, Guitar
Louis Andriessen	<i>Triplum</i>
Brian Ferneyhough	<i>Kurze Schatten II</i>

Ken-ichi Nakagawa, Piano	
Akira Miyoshi	<i>En vers</i>
Magnus Lindberg	<i>Twine for piano</i>

Hsiao-Yin Wang, Percussion	
Jean Pierre Drouet	<i>Un chien dehors</i>

Tien Yang	Taiwan, Harpsichord
Jukka Tiensuu	<i>Fantango</i>
Roderik de Man	<i>Frenzy</i>

- 11/12 Domkerk, Jan Hage, orgel
Jan Vriend *Jets d'Orgue*
- 12/12 Muziekcentrum Vredenburg
Symfonisch Blaasorkest Rotterdam
Radio Filharmonisch Orkest o.l.v. Hans Vonk
Nieuw Ensemble olv Ed Spanjaard
Slagwerkgroep Conservatoria
Hans Koolmees *Avalanges*
Jan Rokus van Roosendaal *Echo*
Tristan Keuris *Catena*
Theo Loevendie *'A. Dramé'*
Robin de Raaff *Fluitconcert*
Ton de Leeuw *And They Shall Reign Forever*
A. Dramé *Improvisatie*
Peter Schat *Signalement*
Theo Loevendie *Timbo*
Rudolf Escher *Symfonie II*
Kees van Baaren *Variazioni*
- 13/12 Muziekcentrum Vredenburg
Gamelan-orkest Gending olv Jurrien Sligter, Radio Kamer Orkest olv Peter Eötvös,
Hong Musici
Jan R. van Roosendaal *Carillon*
Roderik de Man *Orkes Bercehaya*
Barbara Woof *Soundings*
Klaus Kuiper *Sonata da Camara*
Jan R. van Roosendaal *Windows*
Ton de Leeuw *Three Shakespeare Songs*
Guus Janssen *Verstelwerk*
Guus Janssen *Hong uit de opera Hier*
- 14/12 Muziekcentrum Vredenburg
Ensemble Sweelinck Conservatorium, Storioni Trio
Radio Symfonie Orkest olv Jac van Steen
Theo Loevendie *De Nachtegaal*
Bart Visman wood, brass, strings 'n drums
Tristan Keuris *Trio*
Maarten van Norden *bring in da fonk*
Guus Janssen *Mikado*
Peter Schat koren uit de opera *Labyrinth*
Louis Andriessen suite uit de opera *Rosa*
Louis Andriessen delen Q en I uit het collectieve muziektheaterwerk *Reconstructie*
Klaas ten Holt suite de opera *Tamerlan*
Theo Loevendie *Naima-suite*

Bijlage 3

Thema invloed buiten-Europese muziek

Zeven premières op Muziekdagen

162 167
Van een verslaggever

UTRECHT - Oude en nieuwe - waaronder zeven premières - werken van Nederlandse componisten klinken van 11 tot en met 14 december tijdens de Nederlandse Muziekdagen in Utrecht.

Ton Hartsuiker, directeur van het Sweelinck Conservatorium, heeft voor de negende editie van het festival de invloed van buiten-Europese muziek op Nederlandse componisten als een van de thema's gekozen. Dat mag worden gezien als een hommage aan de vorig jaar overleden componist Ton de Leeuw, van wie de werken 'And They Shall Reign Forever' en 'Shakespeare Songs' worden uitgevoerd. Een ander thema is de Nederlandse operamuziek, wat onder meer tot uiting komt in de uitvoering van 'Koren uit Labyrinth' van Peter Schat en twee fragmenten uit het 'Reconstructie' (1969) van Jan van Vlijmen. Louis Andriessen, Peter Schat, Micha Mengelberg en Reinbert de Leeuw.

Tijdens de Muziekdagen '97

worden premières ten gehore gebracht van werken van Hans Koolmees, Robin de Raaff, Jan Rokus van Roosendaal, Roderik de Man, Bart Visman, Maarten van Norden en Klaas ten Holt. De concerten vinden plaats in de grote en kleine zaal van muziekcentrum Vredenburg. Uitvoerenden zijn onder meer het Radio Symfonie Orkest onder leiding van Jac van Steen, het Nieuw Ensemble (Ed Spanjaard), het Radio Filharmonisch Orkest (Hans Vonk), het Radio Kamerorkest (Peter Eötvös), een gamelanensemble en orkesten met musici van de conservatoria uit Amsterdam en Rotterdam. Aan de grote-zaalconcerten gaat steeds een concert in de kleine zaal vooraf, als een soort voorprogramma. Het openingsconcert ('Jets d'Orgue' van Jan Vriend) wordt verzorgd door Jan Hage op het orgel van de Domkerk. Alle concerten worden uitgezonden via Radio 4.

Voor informatie: Muziekcentrum Vredenburg Utrecht, Trouwje Speek, tel. 030-2330721

Muziekdagen groot goed

Nederlandse Muziekdagen, Utrecht, Muziekcentrum Vredenburg, 11 t/m 14 december.

Door MARJOLIJN SENGERS

De Nederlandse Muziekdagen moeten een echt festival worden met fantastische Nederlandse muziek die geen herkenning nodig heeft om feestelijk te kunnen zijn. Deze enigszins cryptische wens komt uit de koker van Ton Hartsuiker, de centrale programmeur van deze voor de vierde maal gehouden muziekvierdaagse. De keuze van pianist en pedagoog Ton Hartsuiker had veel van een overzichtstentoonstelling van de jaren zestig tot nu. De jaren zestig stonden in het teken van verandering en vernieuwing, van het zich afzetten tegen de gevestigde orde (actie Notenkraaker). In die tijd werd de basis gelegd voor de nieuwe Nederlandse muziek, een basis die, zo bewezen de afgelopen dagen, een rijke voedingsbodem bleek te zijn.

Hartsuikers Muziekdagen kenden een paar hoofdthema's. Centraal stonden de buiten-Europese muziek van de afgelopen veertig jaar, de Nederlandse opera en Hartsuikers bewondering voor en betrokkenheid bij de vorige jaar overleden componisten Ton de Leeuw en Tristan Keuris. Al met al klonken er de afgelopen dagen in Vredenburg dertig werken van zo'n twintig Nederlandse componisten, waaronder zes premières, verdeeld over negen concerten. Onder de uitvoerenden de drie Omroeporkesten, en diverse andere vooraanstaande (Nederlandse) ensembles, solisten en dirigenten.

Ervan uitgaande dat de concerten op zondag representatief waren voor de rest van de dagen kan niet anders dan worden vastgesteld dat Nederland een

rijke na-oorlogse muzikale traditie begint te krijgen. De muziek van Theo Loevendie (1930) neemt in die traditie een grote plaats in, evenals die van Louis Andriessen (1939) en Peter Schat (1935). Verschil tussen Loevendie aan de ene kant en Andriessen en Schat aan de andere kant is dat de eerste zich nooit zo duidelijk via zijn muziek 'politiek' heeft opgesteld. De muziek van Andriessen en Schat heeft zich meer afgekeerd van de traditie dan die van Loevendie, wat zelfs nu, na zoveel decennia, in hun recente muziek nog is terug te horen.

Artistiek gezien was het dan ook niet zo handig om dit festival af te sluiten met delen uit in de jaren zestig gecomponeerde werken als 'Reconstructie' van het Componistencollectief, bestaande uit de angry young man Jan van Vlijmen, Louis Andriessen, Peter Schat, Misha Mengelberg en Reinbert de Leeuw, en een deel uit het zogenoemde spectacle total Labyrinth van Peter Schat. Zowel Labyrinth als Reconstructie hebben hun functie gehad maar, zeker terugkijkend, meer op gebied van politieke bewustwording dan als puur artistieke hoogtepunten. Als tijdsdocument blijven ze echter hun waarde behouden.

Artistiek maakte vooral de muziek van de reeds genoemde Loevendie indruk. Zijn sprookje *De nachtegaal* heeft dezelfde muzikale en theatrale impact als Prokofjef's *Peter en de wolf*. Zijn *Naima Suite*, een aangename combinatie van traditionele en vernieuwende elementen, sprak, in tegenstelling tot de meer aan het intellect apellerende muziek van Schat en Andriessen, vooral tot de gevoelsmatige beleving. Al met al zijn deze muziekdagen een groot goed; ik ben benieuwd naar wat Han Reiziger van de vijfde editie gaat maken.

Bijlage 4

Tera de Marez Oyens: experiment met klank

rienne Kweksilber ging door merg en been en vooral de woordherhalingen hadden een nog extra dramatische lading. In Pradsky Hrad voor twee gitaren werd vervolgens virtuoos, maar vooral subtiel gemusiceerd. Het herdenkingsconcert eindigde met een getoonzet gedicht van Marez Oyens zelf, The Narrow Path, door het Juerga Ensemble. Het had een sfeerbepalende wisseling van fluiten (bas en alt) en de diepten en hoogten van het stembereik werden door sopraan Wynanda Zeevaarder verkend en ten volle benut.

VALENTINE VAN
LEEUWENSTEIN

binnenland, overzicht per podium

Alkmaar	Provadja Theater
11/1	Trio Strakke Lucht
1/2	Schreck Ensemble; Janice Jackson (sopraan), Hein Pijnenburg (basklarinet), Hans van Eck (klankregie), Colin McClure (geluidstechniek), Pieter Suurmond
22/3	HEX = 6HEX
12/4	Hans de Jong & Paul Hermsen
31/5	Muziektheaterproductie: Jason van componist en geluidskunstenaar Pé Okx (klankbewerkingen op de computer)
3/10	Orkest De Volharding
1/11	Fluitkwartet Tegenwind
12/12	Herdenkingsconcert Tera de Marez Oyens
Amsterdam	Arena
16/1	Presentatie THD met werken van en door Lukas Simonis, gitaar/zang, Han Buhrs, zang, Dirk van Weelden, stem, Gert-Jan Prins, electronica, Carl G. Beukman, contrabas, Huib Emmer en Arno Peters, electronica
Amsterdam	Bethaniënklooster
4/7	Insomnio ensemble o.l.v. Sam ter Velde
Amsterdam	De Ijsbreker
26/1	Herdenkingsconcert Tera de Marez Oyens; Monique Copper, piano, Marjanne Kweksilber, mezzosopraan, Jan Bartlema / Jacob Vlijm, gitaar
Amsterdam	Stedelijk Museum
4/1	Insomnio
11/1	Conjunto Iberico
18/1	Basho Ensemble o.l.v. Jurrien Slijter m.m.v. Ananda Sukarlan - piano
25/1	Schreck Ensemble
15/2	Tomoko Mukaiyama
22/2	Marcel Worms
1/3	Anthony de Mare
8/3	Musik im gebogenen Raum
15/3	Deelnemers Vertolkers Concours, Alan Thomas, gitaar, Ralph van Raat, piano
22/3	Gending
29/3	Maarten Altena Ensemble
12/4	Hex
19/4	Yuko Suzuki & Anne La Berge
26/4	Cygnus Ensemble
4/10	Laetitia Sonami, <i>Dameshandschoen</i>
25/10	ELECTRA: Janice Jackson (sopraan)*, Ina Wiczorek (blokfluit), Monica Germino (viool), Tatiana Koleva (marimba/slagwerk)
8/11	Mirabai: Indiase mystiek
15/11	Elision Ensemble
29/11	José Vicente, slagwerk
6/12	Harry Sparnaay solo
13/12	'de ereprijs' solist Paul Vos
20/12	Wendingen
Amsterdam	Paradiso
2/9	Internationale Gaudeamus Muziek 1997 Asko Ensemble o.l.v. Stefan Asbury m.m.v. Liesbeth Steffens, altviool en Coen van 't Hof, trombone, De Ereprijs
3/9	Internationale Gaudeamus Muziek 1997 Nieuw Ensemble o.l.v. Micha Hamel, Renate Arends, sopraan, Niek Idelenburg, tenor, Romain Bisschoff, bariton, Emil Godding, bas, Angel Gimeno, viool

- Amsterdam Beurs van Berlage**
- 1/9 AGA Zaal, Internationale Gaudeamus Muziekweek 1997,
Doelen Ensemble o.l.v. Lucas Vis
- 6/9 Yakult Zaal, Internationale Gaudeamus Muziekweek 1997,
Radio Kamer Orkest o.l.v. Peter Eötvös
- 25/9 Yakult Zaal, Project Jonge Componisten; Nederlands Ballet Orkest o.l.v. Zsolt Nagy

- Apeldoorn Cultureel Centrum Gigant**
- 4/2 Schönberg Kwartet
- 24/2-1/3 Young Composers' Meeting
- 25/2 Aurelia Saxofoonkwartet
- 27/2 Harrie Starreveld en René Eckhardt
- 28/2 De Ereprijs, 3rd Young Composers' Meeting 1997
- 18/3 Tomoko Mukaiyama
- 8/4 Wendingen; Marja Bon (piano), Hans Woudenberg (cello), Heleen Hulst (viool) en Harriët Markus (accordeon/bajan)
- 15/4 Poolse Week, lunchconcert door ensemble
- 2/10 Nieuwe Slagwerkgroep Amsterdam, Herman Rieken, Richard Jansen en José Vicente

- Arnhem Gemeentemuseum**
- 16/3 Marcel Worms
- 20/4 De Ereprijs
- 2/11 Theo Bodewits, accordeon

- Bergen Museum Kranenburgh**
- 21/2 Klaas de Vries centraal m.m.v. John Anderson en Maarten Groot
- 21/3 Deelnemers Vertolkers Concours, Theo Bodewits, accordeon, Helen Bledsoe, fluit
- 18/4 Yuko Suzuki & Anne La Berge en Paul Doornbusch

- Bergen Ruïnekerk**
- 23/5 Pleiade Ensemble, Margot Bakker, Hanke Dekker, Niek Duiven, Rob van Heck, piano
- 17/10 Wendingen, Heleen Hulst (viool), Hans Woudenberg (cello), Bart Lelivelt (bajan), Marja Bon (piano)
- 21/11 Bernard van Beurden *Deirdre*
- 19/12 Peter-Jan Wagemans centraal, Tomoko Mukaiyama, piano en Johan Faber, slagwerk

- Den Bosch BIS**
- 12/1 Conjunto Iberico
- 19/1 Slagwerkgroep Attacca
- 2/2 Nieuw Ensemble
- 16/2 Fluitkwartet Tegenwinde
- 16/3 Strynx Saxophone Quartet
- 6/4 Wendingen, Marja Bon (piano), Hans Woudenberg (cello), Heleen Hulst (viool) en Harriët Markus (accordeon/bajan).
- 11/5 Szreder & Strobel
- 12/10 Ensemble Igitur; Reinier van Houdt (piano), Lucia Meeuwse (alt), Paul de Jong (cello), Hendrik Houtsma (trompet) en Tatiana Koleva (slagwerk).
- 9/11 Instant Composers Pool 30 jaar met o.a. Misha Mengelberg en Han Bennink
- 15/11 Aquarius / Big Band Nieuwe Muziek
- 7/12 Guus Janssens *Hong*

- Den Bosch Synagoge**
- 20/4 Maarten Altena Ensemble *Dancing Sounds* met Gilius van Bergeijk, Jan Bas Bollen, David Dramm e.a.
- 18/5 Stem-Tegen-Stem
- 23/10 O42 In De Etalage *Gluteus Maximu*
- 6/11 Cor Fuhler, trio Blonk-Nijdam-Van der Putten
- 14/11 Carré
- 16/11 Frederic Rzewski, Nieuw werk voor piano solo
- 24/11 Masada String Trio
- 30/11 De Unie In De Etalage - Rob Zuidam Centraal, Charlotte Riedijk (sopraan), Gerrie de Vries (mezzosopraan) en het Kamerkoor Nieuwe Muziek o.l.v. Huub Kerstens
- 18/12 Contraband

Naïeve muziek bij Gaudeamus

■ **MUZIEK**
Openingsconcert
Internationale Gaudeamus
Muziekweek. Doelenensemble
o.l.v. Lucas Vis. Werken van
Cynthia de Jong, Piet-Jan van
Rossum, Hans Koolmees, Juan
Felipe Waller Vigil, Dominy
Clements en Bart de Kemp.
Gehoord: gisteravond,
Amsterdam (Beurs van
Belage).

DOOR AAD VAN DER VEN

Vierhonderd nieuwe composities uit negentien landen zijn dit jaar ingezonden. Zestien daarvan worden uitgevoerd tijdens de Internationale Gaudeamus Muziekweek. Tot en met zondag kunnen de uitverkoren componisten de première van hun werken meemaken. Het openingsconcert van de Muziekweek viel daar echter buiten. Voor de tweede keer is, onder de vleugels van Gaudeamus, het project 'Het Eerste Doel' tot stand gekomen, bedoeld voor jonge Nederlandse- of buitenlandse, in Nederland studerende c.q. werkzame -componisten. Hoe lang is een componist jong? De meeste hier gespeelde toondichters - in hun biografieën treffen we voornamelijk Louis Andriessen, Peter-Jan Wagemans en Klaas de Vries als docenten aan - zijn de dertig reeds lang gepasseerd. Maar dat was gisteravond meestal niet te horen. Neem 'Between night and factory' van Bart de Kemp; vlotte, vitale 'grote-stads-muziek'. De opzet is fantasieus en veelbelovend. Maar daarna denderen de noten maar door zonder dat er verder iets wezenlijks gebeurt, al suggereert een contrasterende episode met zuur klinkende strijkers even iets anders. Nogal kinderlijk, dit alles. Toch heeft Bart de Kemp 1959 in zijn paspoort staan. Als het maar een beetje leuk klinkt zie we hier al snel blij. Leuk klinkt ook 'Totent' voor zeven blazers en ritmesectie van Hans Koolmees, zeker als

het wordt gespeeld door het voortreffelijke Doelenensemble uit Rotterdam. Koolmees, ook uit 1959, zorgt hier voor een stevig Nederlands antwoord op het 'Ebony Concerto' van Stravinsky. De Afro-Amerikaanse vitaliteit spat er vanaf. Alles goed en wel, kan het niet iets geraffineerder? Imiteren kan aardig zijn, maar waar is de individuele context?

Wiskunde

Interessant is het te zien hoe componisten tegenwoordig hun stukken toelichten. Geen hogere wiskunde meer. Cynthia de Jong (1970) acht slechts twee onderwerpen in muziek 'besprekbaar', schrijft zij, namelijk de liefde en de dood. Zij componeerde 'Frantic mad', een hoofdzakelijk spasmodisch stuk voor strijkwartet. Piet-Jan van Rossum beschouwt zichzelf 'als een verteller'. In zijn compositie voor altviool en ensemble, getiteld 'Alles is daar w.t.t.', vinden 'mysterie en silte elkaar'. Korte melodieën, vaak rond één toon cirkelend, zoeken hun weg op de tast, terwijl een tuba moeizaam probeert lyrisch te zijn. Van Rossums muziek is sterk naar binnen gekeerd, lijkt een protest tegen overbodigheid en maakt de indruk waakzaam te zijn gecomponeerd met een duidelijke klankvoorstelling. Nog intrigerender is een compositie van de in Rotterdam studerende Mexicaan Juan Felipe Waller Vigil (1971). In 'Eye masking' worden twee kwintetten met elkaar geconfronteerd. Er ontstaat door geraffineerde vermengingen vaak een vervreemde totaalklank, die enigszins aan Kagel doet denken. Maar er is meer aan de hand. Deze muziek heeft een sterk rituele uitstraling, die onmiskenbaar buiten-Europees is. Wat het Doelenensemble onder leiding van Lucas Vis presteerde kreeg en verdiende ieders lof. Deze groep is toegetreden tot de Nederlandse elite-ensembles voor het 20ste-eeuwse repertoire.

13-31/12 Season's greetings, pianoduo Frederic Rzewski en Tomoko Mukaiyama, Geoffrey Madge, Conjunto Ibérico, Elisabeth Chojnacka en het Xenakis Ensemble o.l.v. Diego Masson

Nijmegen **Galerie Marzee**

19/1 Dshamilja Kwartet
9/3 Anne La Berge solo
27/4 Cygnus Ensemble
5/10 Janice Jackson; Kurtág ontmoet Goebaidoelina
9/11 Ig Henneman Strijkkwartet; WESTWERK
14/12 Gerard Bouwhuis

Nijmegen **O42**

21/11 De Unie In De Etalage - Rob Zuidam Centraal Charlotte Riedijk (sopraan), Gerrie de Vries (mezzosopraan) en het Kamerkoor Nieuwe Muziek o.l.v. Huub Kerstens

Rotterdam **Conservatorium**

2/3 Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1997, String Quartet of the Rotterdam Conservatory: CEMBALIPLUS: Annelie de Man en Tora Johansson
3/3 Lunchconcert, Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1997, Pawel Nowicki (Poland, 1975) - Percussion
4/3 Lunchconcert, Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1997, Mario Caroli (Italy, 1974) - Flute, Rixt van der Kooij, Dessilava Radeva piano duo
6/3 Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1997, Earl Haig/Claude Watson, Chamber Strings from Canada conducted by Philip McConnell
16/4 Poolse Week, lunchconcert door ensemble
16/4 Poolse Week: Cracoria strijkkwartet

Rotterdam **Schouwburg**

9/3 International Gaudeamus Interpreters Competition 1997, Finale Concert

Rotterdam **Zaal De Unie**

9/1 De Avond van Robin de Raaff, Harrie Starreveld, Wouter Vossen, Escher Trio, Het Amsterdams Kwintet
13/2 De Avond van Micha Hamel
4/3 Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1997, workshop door Jukka Tiensuu
5/3 Lunchconcert, Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1997, Mariangela Longo, piano, Francesco Palmisano, violin
6/3 Workshop door Chiel Meijering en recital door Jukka Tiensuu
7/3 Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1997 Annelie de Man
8/3 Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1997 Elisabeth Chojnacka
9/10 O42 In De Etalage *Gluteus Maximus*.
13/11 In De Etalage, Rob Zuidam Centraal, Charlotte Riedijk (sopraan), Gerrie de Vries (mezzosopraan) en het Kamerkoor Nieuwe Muziek o.l.v. Huub Kerstens
4/12 De avond van Eric Verbugt

Tilburg **Conservatorium**

16/4 Poolse Week, lunchconcert door ensemble

Utrecht **De Utrechtse School**

25-26/1 Muziektheater weekend met Misha Mengelberg, Sanne van Rijn, Dick Raaijmakers en O'Mamarée, Michael Waisvisz, Florentijn Boddendijk, Percussive Rotterdam
7-9/2 La Berge & Sonderkamp m.m.v. Carl Beukman, bas en Eileen Standley, dans
23-28/2 Bosch & Simons; Nieuwe installatie
5/1 Elise Lorraine
19/1 Michel Waisvisz, Operatie Lisa, interactief project d.m.v. live-sampling
2/2 Ives Ensemble; Morton Feldman: een terugblik
16/2 Huib Emmer & Ken Hollings
2/3 Monica Germino & Gerard Bouwhuis
9/3 Wim Konink & Quatuor Danel
23/3 Vershki da Koreshki
30/3 Utrecht String QuartetJ

Gitarist wint Gaudeamus Concours 1997

ROTTERDAM (ANP) - De Amerikaanse gitarist Alan Thomas heeft gisteravond het Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1997 in Rotterdam gewonnen.

Aan het evenement voor jonge vertolkers van hedendaagse muziek, gehouden van 2 tot 9 maart, namen solisten en ensembles uit 21 landen deel. Na twee voorronden speelden gisteren vijf finalisten hun finalestukken in de Rotterdamse Schouwburg. Met zijn eerste prijs verdiende Thomas (30) vijftienduizend gulden.

De jury verdeelde nog vijf andere hoofdprijzen. Als tweede eindigde de Taiwanese slagwerker Hsiao-Yin Wang. De derde plaats was voor de Japanse pianist Ken-ichi Nakagawa. De vierde en vijfde gingen respectievelijk naar de Duitse accordeonist Volker Rausenberger, en het Trio Percussion, bestaande uit Nicolas Guijarro, Abel Billard en Cyril Gabet. De speciale prijs werd dit jaar uitgeroepen aan Hsiao-Yin Wang.

De jury bestond uit Jukka Tiensuu (Finland), Annelie de Man (Nederland), Steven Schick (U.S.A.), Bernhard Hansen (Duitsland) en Solf Schaefer (Duitsland).

NRC HANDELSBLAD

Clavecimbel met elektronica verrijkt

Concert: Opening Gaudeamus Vertolkers Concours door Rotterdams Strijkkwartet. Disklavier en klavecimbel duo. Gehoord: 2/3 Conservatorium Rotterdam.

Door ERNST VERMEULEN

Een pianiste in Peru die haar vingers breekt op Van Bauren, een Koreaanse fluitist die Escher атаqueert, een Canadese sopraan die zich wijdt aan Schats *Kind en Kraai*, een Oekraïense altiste die zich waagt aan Van Vlijmens *Faithful*: vanuit alle hoeken van de aarde doet men een gooi naar één van de drie prijzen die het 31ste Internationaal Gaudeamus Concours voor Vertolkers van Hedendaagse Muziek beschikbaar stelt. Er waren dit jaar 130 inschrijvingen voor het concours dat tot en met 9 maart in Rotterdam wordt gehouden. Nederlandse muziek is verplicht. Daarnaast is er elk jaar een speciale prijs voor een specifiek instrument, ditmaal voor het klavecimbel. Vandaar het minifestival *La boîte à puñaises* met 6. 7 en 8 maart recitals door virtuozen als Elizabeth Chojnacka en vandaar dat zondagmiddag op het openingsconcert in de hal van het Rotterdamse Conservatorium zelfs twee van die 'puñaisedozen' stonden opgesteld.

Het is opvallend hoe graag de hedendaagse componist het instrument verrijkt met elektronica. Evelyn Fiecaro confronteert het klavecimbel duo in *Close* uit 1994 met vier microfoons, een achtkanalenmixer en een Datplayer. Zo is het mogelijk dat een heel dun en doorzichtig begin, waarin de instrumenten inderdaad close op elkaar afstemmen, geleidelijk ont-aardt in grof geweld met een steeds problematischer balans. Roderik de Man in *Fantasia Chromatica* uit 1996 voor twee klavecimbels, live-

electronics en diaprojectie demonstreert de zin van dorgelijke toevoegingen. Die maakt het mogelijk dat lange tonen ook extra lang kunnen doorklinken, zoals in het fascinerende begin waarin Sweelincks chromatische verkenningen worden uitgereikt in een sober strak betoog.

Ten slotte vertolkten Annelie de Man en Thora Johansen een wat oudere compositie: *Les unies discrètes* van Jean Lesage. Harde lege kwarten en later zelfs kale octaven — uitgezien van enige lenige loopjes — associëren niet bepaald met het begrip *discrète*, daarvoor is mij het werk te pompeus.

Het meest opmerkelijke programma-deel betrof het centraal in de hal geplaatste zelfspelende Yamaha Disklavier met sampler. Ook hier worden alsmat weer dezelfde intervallen beproefd en afgestast, zoals in een wiegeliéd tertsen, en regent het octaven en kwarten. Christina Viola Oorebeek sprak dan ook van *Tuning studies* (1996). Ik vond het onderhoudend en sportief, zij het een tikkeltje naïef. Het is tempoerovolle muziek die het moet hebben van snelle tempi, anders wordt het snel zeurderig.

Het Rotterdams Strijkkwartet speelde ook al enthousiast en dynamisch, jong en zelfbewust werken van Aulis Sallinen (die voornamelijk Schnittke imiteert) en Florian Maier (aardig van opzet, maar toch nog prematuur). Zo kwamen allerlei nationaliteiten aan bod als voorproefje voor het mondiale gebeuren van deze week. Wie geïnteresseerd is in 'oprukkend' jong talent mag dit niet missen. Alle ronden zijn gratis toegankelijk. Voor de volgende keren wil Gaudeamus toe naar een 'Biennale voor jonge performers' met daarin een centrale plaats voor het concours.

Muziekdagen moeten spannend worden

Bekende componisten als Theo Loevendie, Guus Janssen en Peter Schat zijn er bij. Maar ook jongeren als Robin de Raaff, Hans Koolmees en Jan Rokus van Roosendaal. Tot en met zondag worden in Utrecht de Nederlandse Muziekdagen gehouden. Wie er niet bij is in Muziekcentrum Vredenburg kan alles via Radio 4 volgen. Een gesprek met samensteller Ton Hartsuiker.

DOOR WILMA DE REK

Utrecht — Het komt allemaal door zijn vader, Andries Hartsuiker. Die heeft hem geleerd wat moderne muziek is. In het ouderlijk huis van Ton Hartsuiker, pianist, pedagoog, oud-directeur van het Utrechts Conservatorium en nog tot juni directeur van het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam, lagen eerste drukken van Webern en Schönberg gewoon op de piano. Werken van Matthijs Vermeulen, die Hartsuiker senior zeer bewonderde, en Sem Dresden, van wie hij les kreeg, werden door vader en zoon uitgebreid besproken. „Een van de eerste concerten die ik samen met mijn vader gaf was in 1947. Ik weet nog goed dat we de eerste vioolsonate van Willem Pijper speelden. In ons huis draaide alles om de muziek die hier en nu gecreëerd werd”. De zoon nam de liefde van zijn vader over. „Mijn interesse in moderne muziek nam nog toe toen ik in Den Haag piano ging studeren bij Léon Orthel. Dat was in de jaren vijftig, toen de belangstelling voor de Schönberg-school zo'n beetje opkwam. Alles kwam samen: Kees van Baaren, een van de weinige Nederlandse componisten die volgens de twaalftoonstechniek componeerde, werd in Den Haag directeur. Hij gaf les aan mensen als Louis Andriessen en Peter Schat. Net als ik hielden zij zich met hedendaagse muziek bezig. Voor mij vloede die muziek logisch voort uit de traditionele, was er geen sprake van een breuk maar van conti-

nuiteit. Met Schönberg had ik wel wat moeite, net als mijn vader, maar die zei: probeer je er toch maar in te verdiepen, want ik geloof wel dat het belangrijk is wat die man doet. Dus ik deed mijn best”.

Staking

Ton Hartsuiker is net terug van een verblijf in Jeruzalem waar hij deel uitmaakte van de jury van het Bernstein-compositieconcours. Een laureaat is er niet uit de bus gekomen. Het weekje Jeruzalem heeft Hartsuiker dan ook gesterkt in zijn overtuiging, dat het niveau van Nederlandse componisten hoog is. Hij is blij weer thuis te zijn, vooral omdat het verblijf in Israël drie dagen langer duurde dan gepland. Hartsuiker is net een paar uur thuis: „Een staking, we konden niet terug. Ik heb van alles moeten afzeggen en loop gigantisch achter”.

Toch neemt hij alle tijd om over zijn grote liefdes te praten: moderne muziek en lesgeven aan jongeren. Het zijn zaken waarmee de bijna gepensioneerde Hartsuiker zich dolgraag bezighoudt. Achtien jaar lang reisde hij voor de Stichting Schoolconcerten door Nederland om middelbare scholieren de schoonheid van avantgardistische muziek bij te brengen. „Die kinderen zaten daar vaak van: klasiëk, gadverdamme. Dan was het wel leuk om met 'Variations' van John Cage te beginnen en eerst de piano uitgebreid te moeten prepareren. Zoiets hadden ze nog nooit gezien. Die lessen sloegen dus wel aan, maar dat had denk ik ook te maken met het feit dat de nonmuziek toen nog niet zo'n grip op jongeren had als nu”.

Informatie

De grote kracht van Hartsuiker zat hem in de toelichtingen die hij gaf. „Kinderen, maar ook volwassenen, blijken het zeer op prijs te stellen als ze het een en ander over de muziek te horen krijgen. Ik heb toelichtingen altijd heel belangrijk gevonden. In radioprogramma's legde ik met plezier van alles uit en ook op het conservatorium geef ik nog steeds graag colleges hedendaagse muziek aan eerstejaars. Ik geloof heilig dat mensen ontzettend gebaat zijn bij informatie, zeker bij hedendaagse muziek: mensen moeten over een drempel heen, moeten ontdekken dat die muziek te maken heeft met de tijd waarin ze leven, met het hier en nu”. Hartsuiker wil niemand bekeren, maar koestert wel de hoop dat 'zijn' Muziekdagen een iets breder publiek zullen aanspreken dan voorgaande edities. „Ik vond die Muziekdagen nooit erg spannend en dacht: het moet bruisender, levendiger, met meer een festivalkarakter. Met als uitgangspunt de vier decennia dat ik zelf nu in de moderne muziek actief ben. Dat betekent dat er niet te ontkomen viel aan bijvoorbeeld 'Labyrint' van Peter Schat, voor mij onlosmakelijk verbonden met die roerige jaren zestig waarmee ik zo ben verweven. Evenmin kon en wilde ik om de vorig jaar overleden Tristan Keuris en Ton de Leeuw heen, twee mensen die veel voor me betekend hebben. Of om Kees van Baaren”. Langzaam is tegen die achtergrond een rode draad ontstaan met twee belangrijke thema's: de invloed van buiten-Europese muziek op de Nederlandse componisten, en de Nederlandse operamuziek. „Wat begonnen is als een verzameling losse ingrediënten, is in de loop der maanden uitgegroeid tot een thematische eenheid, een logisch geheel: een festival, inderdaad. Ik kijk er zeer naar uit”

Utrecht

11/12 Nederlandse Muziekdagen, Jan Hage, orgel

Utrecht

Huis aan de Werf
12/10 Edwin van der Heide
26/10 O42 In De Etalage *Gluteus Maximus*
16/11 De Unie In De Etalage, Rob Zuidam Centraal, Charlotte Riedijk (sopraan), Gerrie de Vries en het Kamerkoor Nieuwe Muziek o.l.v. Huub Kerstens
29-30/11 Anne Wellmer
7/12 Rebut
14/12 Konink & Andriessen

Utrecht

Muziekcentrum Vredenburg
12/12 Nederlandse Muziekdagen, Symfonisch Blaasorkest Rotterdam, Radio Filharmonisch Orkest o.l.v. Hans Vonk, Nieuw Ensemble olv Ed Spanjaard
12/12 Nederlandse Muziekdagen Slagwerkgroep Conservatoria
13/12 Nederlandse Muziekdagen, Gamelan-orkest Gending olv Jurriën Sligter, Radio Kamer Orkest olv Peter Eötvös, Hong Musici
14/12 Nederlandse Muziekdagen, Ensemble Sweelinck Conservatorium, Storioni Trio, Radio Symfonie Orkest olv Jac van Steen

Utrecht

Theater Kikker
28/1 Schreck Ensemble, Janice Jackson, Hein Pijnenburg, Hans van Eck, Colin McClure, Pieter Suurmond
1/2 Rumor 5 Henk Bakker, basklarinet
26/2 Daan Vandewalle
4/3 Elektro-instrumentale avond, Bart Visser, Florentijn Boddendijk, Anne Wellmer en Edwin van der Heide
26/3 Eugene Chadbourne
16/4 Janice Jackson - travelings
29/4 Elektro-instrumentalisten; Bob Ostertag en Otomo Yoshihide
2/6 Rumor 6; Michiel Scheen en de EX met Han Bennink
7/10 The Interval Chamber
11/10 Vavoom ballet van Karin Post met muziek van Guus Janssen door Loos ensemble
29/11 Moss Tales

Velp

Kunsthuis 13
19/1 Basho Ensemble o.l.v. Jurriën Sligter, m.m.v. Ananda Sukarlan - piano
16/2 Suonare a Tre
26/10 Harry Sparnaay en Annelie de Man
23/11 Ig Henneman Strijkkwartet, WESTWERK
19/12 Schönberg Kwartet & Nobuko Imai

Venlo

Museum Van Bommel Van Dam
12/1 Eleonore Pameijer
16/2 Syrinx saxofoonkwartet
23/3 Gending
30/11 Mirabai: Indiase mystiek
21/12 Theo Bodewits, accordeon

Zwolle

Concervatorium
3-4/9 Gaudeamus Leerstoel door Régis Campo

Albanië		
17/10	Tirana	voor Ton de Leeuw competition; Video De Klank van de Stilte
Australië		
2-12/7	Darwin	Darwin International Guitar Festival, Het Duo Contemporain
27/9	Adelaid	Women's Music Festival, Slagwerkduo Konink/Andriessen
2/10	Darlington	Slagwerkduo Konink/Andriessen
10/10	Richmond	Barossa Music Festival, Slagwerkduo Konink/Andriessen o.a
12/10	Richmond	Slagwerkduo Konink/Andriessen
15/10	Richmond	Barossa Music Festival, Slagwerkduo Konink/Andriessen
België		
12/1	Gent	Gele Zaal, Pianoduo Cees van Zeeland, Gerard Bouwhuis
22/1	Gent	Logos Foundation, installatie van Pierre Bastien, Karel Doing
Canada		
5-6/2	Toronto, Ontario	duo Bass Instincts; Lawrence Cherney, Bass Oboe, Henri Bok, Bass Clarinet
23/1	Montréal	Vavoom ballet van Karin Post met muziek van Guus Janssen uitgevoerd door Loos ensemble
27/1	Burlington, Vermont	Flynn Theatre, Vavoom ballet van Karin Post met muziek van Guus Janssen uitgevoerd door Loos ensemble
1/2	Halifax, Nova Scotia	duo Bass Instincts; Lawrence Cherney, Bass Oboe, Henri Bok, Bass Clarinet
7/2	Ottawa, Ontario	duo Bass Instincts; Lawrence Cherney, Bass Oboe, Henri Bok, Bass Clarinet
8/2	Montreal, Quebec	duo Bass Instincts; Lawrence Cherney, Bass Oboe, Henri Bok, Bass Clarinet
9/2	Winnipeg, Manitoba	duo Bass Instincts; Lawrence Cherney, Bass Oboe, Henri Bok, Bass Clarinet
10/2	Calgary, Alberta	duo Bass Instincts
12/2	Vancouver	British Columbia, duo Bass Instincts
13/2	Burnaby	British Columbia, duo Bass Instincts
22/6	Quebec City	Luc Houtkamp, Gert-Jan Prins en Fred van Hove
23/6	Calgary	Luc Houtkamp, Gert-Jan Prins en Fred van Hove
24/6	Saskatoon	Luc Houtkamp, Gert-Jan Prins en Fred van Hove
8/7	Don Mills	Arraymusic New Works festival
25-27/6	Vancouver	Luc Houtkamp, Gert-Jan Prins en Fred van Hove
29/6	Montreal	Luc Houtkamp, Gert-Jan Prins en Fred van Hove
Croatie		
8/4	Zagreb	Music Biennale Zagreb, Rajesh Mehta Collective
Denemarken		
26/8	Copenhagen	Nationaal Jeugd Orkest o.l.v. Enrique A. Diemecke
Duitsland		
17/1	Dortmund	Theater Fletch Bizzel, installatie Pierre Bastien, Karel Doing
6/2	Berlin	Steims Bedrijfsuitstapje
20-25/3	Lüneburg	Internationale Studienwoche für Neue Musik, Gert Jan Prins en concert Nederlandse elektronische muziek
21/4	Weimar	workshop en concert Hochschule door Utrecht String Quartet
22/4	Jena	Universiteit, Aula concert door Utrecht String Quartet
25/4	Weimar	concert door Utrecht String Quartet
7/5	Lüneburg	19. Internationale Studienwoche für zeitgenössische Musik Gert Jan Prins met workshops en concert <i>Sub I, II/III, IV, V</i>
29/10	Lüneburg	Begegnung mit Komponisten: concert Nederlandse elektronische muziek en lezing door Kees Tazelaar
30/10	Lüneburg	Begegnung mit Komponisten; Duo projekt, Gert-Jan Prins/Rajesh Mehta

Bijlage 5

Konink and Andriessen
(Percussion)
The Orangerie, Wednesday

UNBELIEVABLY, 25 minutes went by while Wim Konink and Marcel Andriessen smiled at each other. Actually, they were playing *Smiles* by Belgian composer Philippe Boesmans for two vibraphones and two marimbas in all three configurations. Apart from frequent use of falling thirds, no particular thematic unity was evident but the exchange between the two instruments was easily interpreted.

The formidable technique and often lyrical sensitivity of these two gifted Netherlands was even more dazzling in an excerpt from the chamber opera *Antigone*. The piece pits a relatively gentle, prepared tape and tuned instruments against violently aggressive drumming so fierce and spontaneous it could have been improvised. (It wasn't.) A lot of notes and noise, too, but all of it purposeful, sometimes quite frightening.

Between these two substantial modernities came Frank Denyer's 40s-style *Music for Two Performers*.

The score requires the players to grunt, wheeze, hum, roll their rrrrs, rattle sheets of folk wood blocks, and sing all on precise cue. They went in for a lot of this sort of thing three decades ago and apparently some have not yet grown out of it.

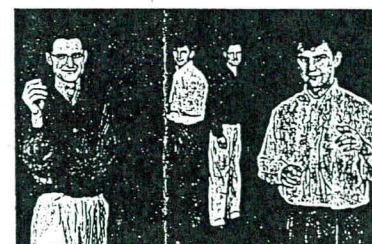
Both in content and performance, the Konink and Andriessen recital was a doubly welcome reminder that great composers are not all dead, and that ugly music can be beautiful, too.

Elizabeth Silsbury

Musica Ficta
Bo Holten (conductor)
The Orangerie, Wednesday

IT'S an odd title, meaning literally false music, for a choir that sings as truly as is humanly possible, with a blend that is many-hued and silky smooth.

How Bo Holten gets this magical result is beyond telling. Certainly he has chosen his singers with meticulous care and after long experience of what vocal timbres do and do not mix and match. His conducting combines semaphores and forklift, and only he and the choir can interpret his meaning. They do, with wonderful unanimity.

Gifted percussionists Konink and Andriessen.

and considerable independence, including the liberty to breathe as they need, regardless of the shape of the musical phrase.

Holten's passion for the music of Percy Grainger, which occupied more than half the program, stems from a personal connection. The passionate Percy had a 10-year affair with the conductor's grandfather's cousin and, when Karen Holten got tired of waiting and looked elsewhere, Percy composed for her nuptials the joyous *Merry Wedding*. This exuberant piece, sung with infectious enthusiasm and some engaging solos, put some spine into a program which, on the whole, was rather bland for a choir

advertised as specialising in early and recent music. Grainger's arrangements are marvelously witty, extremely ingenious in the way they wrinkle out all sorts of unexpected harmonic secrets, but a little of them goes a long way.

A set of folksong arrangements by Danish Carl Nielsen - written in his old age when he equated simple songs about the countryside and the seasons with becoming a man of the people - opened the program, and another bracket of national tunes closed it. Apart from one canon, they were all a bit sugary. Just a little more spice would have been nice.

Elizabeth Silsbury

Landeszeitung

Niedersächsisches Tageblatt
für die Lüneburger Heide
Kultur: 06.05.1997

Viel Lob für Neue Musik aus Lüneburg

Hier fängt Zukunft an

„Es gibt wohl keinen Platz in Deutschland, wo so konsequent und kontinuierlich junge Leute an die Musik unserer Zeit herangeführt werden“, betonte Thomas Rietschel, Generalsekretär der nationalen Jeunesses Musicales, in seinem Grußwort zum Auftakt der XIX. Internationalen Studienwoche im Heine-Haus Henk Heuvelmans, Direktor der berühmten niederländischen Gaudeamus-Stiftung, nahm den Faden auf: „In Lüneburg fängt die Zukunft an, hier bekommt der Nachwuchs wichtige Impulse, das ist bedeutender als die vielen Beiträge großer Festivals mit üppigen Etats.“

Auch Oberbürgermeister Ulrich Mäde unterstrich die Ausstrahlung der lokalen Aktivitäten für die Region. Willkommen Rückenwind für Helmut W. Erdmann, den Organisator, der so wohltonende Bekenntnisse als Motivation für seine Weiterarbeit nutzen kann.

Im Zentrum der Lüneburger Studienwoche für zeitgenössische Musik stehen Begegnungen mit den kreativen Möglichkeiten der Moderne. Theorie und Praxis liegen dabei in bewährtem Einklang, sollen eigenen Ideen die stabile Basis verleihen. Nach Workshops und Seminaren gehen die rund zwei Dutzend Teilnehmer abends ins Konzert. Sie werden täglich im Zweierpack

angeboten. Um 20 Uhr steht jeweils Live-Musik an, um 22 Uhr folgen Band-Produktionen aus internationalen Studios.

Die Ouvertüre übernahm, wie jedes Jahr, das Lüneburger Ensemble Neue Musik: ein von Helmut W. Erdmann sorgfältig betreuter Hort für den Nachwuchs, Werkstatt für Interpreten und Komponisten, oft in Personalunion aktiv. Dieses Mal garnierte das Oktett den Querschnitt aus seinem Schatten mit Erdmann-„Klassikern“ wie den 1977 entstandenen „Changing Solids“ oder dem fünf Jahre älteren „Sounding Picture II“.

Erdmann ruft seine Schüler zur Auseinandersetzung mit Elektronik auf. Das funktionierte zum Beispiel bei Thaden Cohrs (1979 geboren) in den „Pulsationen“ mit sicherem Blick für die Feinheiten purer Retortenmusik. Häufig lassen Ensemble-Mitglieder in ihren Werken die Konserve mit instrumentalen Tönen korrespondieren. Zwei stellten Novitäten vor: Nils Hartwig (1972) führte „bruchflächchen II“ für Tonband, Saxophon und Live-Elektronik in Neufassung auf, Christian Mundt (1970) schickte „soPI“ in die Diskussion. Beide zeigten erstaunliche Fähigkeiten im Umgang mit der Technik und erzielten komplexe Strukturen: Dialoge, Spannungen, Ruhephasen, Cluster — anregende Beiträge zur Avantgarde.

Auftakt zur Studienwoche

Hollandi Raadio Kammerorkester kulges Arturo Tamayo juhatusel läbi nüüdismuusika teelhälbivate ja simultaansete kõlasündmuste erakordse vabaduse, täpsuse ja tundlikkusega.

Hollandi nüüdismuusika klassiku Ton de Leeuw'i (1926) teoses «Danses Sacrées» klaverile ja orkestrile (1990) põimused eksootilised gamellaanikolad ja Messiaeni laadis helisilledused puhas-selge minimalistliku fraasitehnikaga. Viimane oli domineeriv klaveripartiis, mille säravalt ja ülima kontsentratsiooniga esitas pianist David Kuyken.

De Leeuw'i õpilase Tristan Keurise (1946–1996) Sümfoonia D-duur (1995) on märgitud ajaloolise traditsiooni – Beethoveni, Schuberti ja Brahmsi eeskujusid. Igal juhul on traditsioon Keurise väga jõulises stiilis saanud ülimalt kaudse ja isikupärase, analüütilis-emotsionaalse tõlgenduse. Ajalugu kõneleb teoses läbi muusikalise üldistuse, läbi vaevaltaimatavuse – aga väga väljendatavuse. See muusikaline teos on...

Estland

28/8	Tallinn	Het Radio Kamer Orkest o.l.v. Arturo Tamayo, David Kuyken
22/11	Tartu	Orkest De Volharding
23/11	Tallinn	NYYD Festival Orkest De Volharding
23/11	Tallinn	Orkest De Volharding NYYD Festival

Frankrijk

11/12	Parijs	Institut Néerlandais, Kees van Unen, Christian Lauba, Marianne Lyon (CDMC) en Arthur van der Drift
-------	--------	--

Italië

26/4	Reggio Emilia	Settimane-incontri 1997 de ereprijs
------	---------------	-------------------------------------

Japan

11-26/10	diverse steden	The Magic Flute concert tour door Wil Offermans Ensemble
----------	----------------	--

Joegoslavië

10/5	Belgrado	Cinema Rex; Palinckx Ensemble; Han Buhrs - zang, Jacques Palinckx - gitaar, Bert Palinckx - bas, Jim Meneses - drums. Cinema Rex, Pierre Bastien, muziekinstallatie Mechanicum
25-28/3	Belgrado	

Korea

25/9-3/10	Seoul	ISCM Wereld Muziekdagen 1997
-----------	-------	------------------------------

Lithouwen

25/11	Vilnius	Bariton Lieuwe Visser en pianist Robert Nasveld
27-29/11	Vilnius	Louis Andriessen workshops en uitvoering door het Asko Ensemble

Mexico

7/6	Guanajuato	Duo Zwaanenburg/Landy
-----	------------	-----------------------

India

28/7-17/8	Calicut, Mysore, Madurai, Kodaikanal, Coimbatore en Hyderabad, Bombay, New Delhi, Bangalore Ensemble Lotus; Componist Carlos Michans en de musici Eeva Koskinen - viool, Marguerite de Waal - viool, Sanne de Graaf - cello en Martin Kaaij - gitaar, met workshops en concerten
-----------	--

Indonesia

1/7-8/7	Jokjakarta, Jakarta	Ensemble Gending
---------	---------------------	------------------

Noorwegen

25/5	Bergen	het Nieuw Ensemble o.l.v. Ed Spanjaard
------	--------	--

Oekraïne

9/4	Odesa	"Two Days & Two Nights" Marcel Worms/Trio Strakke Lucht
13/4	Kiev	Marcel Worms

Oostenrijk

28/10	Wenen	Wien Modern, Klas Torstensson
-------	-------	-------------------------------

Polen

20/4	Minsk Mazowiecki	World Saxophone Orchestra o.l.v. Ed Bogaard
21/4	Warschau	World Saxophone Orchestra o.l.v. Ed Bogaard
22/4	Bialystok	World Saxophone Orchestra o.l.v. Ed Bogaard
24/4	Grudziadz	IV Saxophone Seminar, World Saxophone Orchestra o.l.v. Ed Bogaard
20/9	Warsaw	Warsaw Autumn 97 Loos Ensemble
14-24/11	Krakow	Audio Art Festival, Peter Bosch en Simone Simons

C i n e m a

R

E

X

Jevrejska 16   Beograd   produkcija B92

utorak 25. mart 1997. 19:00

izložba

l'exposition

Pierre Bastien

Mecanium

(muzičke mašine
machines musicales)

izložba je otvorena
od srede 26. do petka 28. marta, 12:00-19:00 časova
realizovano uz pomoć Francuskog kulturnog centra

Portugal		
9/7	Lissabon	Festival de Musica Capuchos te Lissabon, workshop Louis Andriessen
10/7	Lissabon	Schönberg Ensemble o.l.v. Reinbert de Leeuw, Susan Narucki, sopraan
11/7	Lissabon	Orkest De Volharding o.l.v. Jurjen Hempel, Astrid Serise, soprano
12/7	Lissabon	Pianoduo Cees van Zeeland / Gerard Bouwhuis
12/7	Spïno	Festival de Musica Capuchos, Lissabon, Orkest De Volharding
Rusland		
4/6	Kolomna	Peter de Grote Manifestatie, Marcel Worms
4/6	Moskou	Peter de Grote Manifestatie, Marcel Worms
7/6	Moskou	Peter de Grote Manifestatie Orkest De Volharding
8/6	Moskou	Conservatorium, Rachmaninov Zaal, Harry Sparnaay, baskl.
19/12	Moskou	Trio Le Cheval
Spanje		
27-30/9	Valencia	11e World Saxophone Congress, Aurelia Saxofoon Kwartet en pianist Ivo Janssen
USA		
8/1	New York	Merkin Concert Hall, David Clark Little
10/1	New York	installatie van Pierre Bastien en Karel Doing
9/2	Cloucester	Valentine's concert, Allegro Orchestra
23/3	Trenton	Arno Bornkamp, saxofoon, Ivo janssen, piano
24/3	Long Beach Island	Arno Bornkamp, saxofoon, Ivo janssen, piano
31/3	Chicago	Arno Bornkamp, saxofoon, Ivo janssen, piano
1/4	Ohio	Arno Bornkamp, saxofoon, Ivo janssen, piano
1/4	New York	Knitting Factory Luc Houtkamp (duo met Ned Rothenberg)
3/4	New York	University of New York, workshop Luc Houtkamp
3/4	Brooklyn	5th House Luc Houtkamp (duo met Michael Stevens, piano)
4/4	Trenton	New Jersey, Composers Guild, Luc Houtkamp
6/4	Berkeley	Beanbenders, Luc Houtkamp
9/4	Oakland	Mills College, workshop Luc Houtkamp
9/4	Hayward	Hayward University, Luc Houtkamp
10/4	Tallahassee	Cows Haus, Luc Houtkamp
11/4	St.Petersburg	Dali Museum, Luc Houtkamp
13/4	Chicago	Lunar Cabaret, Luc Houtkamp
14/4	Chicago	School of the Art Institute; workshop Luc Houtkamp
16/4	Chicago	Empty Bottle Luc Houtkamp (met Kent Kessler, contrabas, en Michael Zerang, drums)
17/4	Chicago	Michael Zerang's loft Luc Houtkamp
18/4	Ann Arbor	University of Michigan Luc Houtkamp
4/5	New York	University, Pianist Kees Wieringa
6/5	Princeton	University, Pianist Kees Wieringa
10/5	Washington	Nederlandse Ambassade Pianist Kees Wieringa
29/7	San Francisco	Peter van Bergen live KZSU radio uitzending
30/7	San Francisco	concert in Venue 9, Peter van Bergen
1/8	San Francisco	concert in Beanbenders, Peter van Bergen
3/8	San Francisco	workshop en concert op Mills College, Peter van Bergen
4/8	San Francisco	concert in Yoshi's Nightclub, Peter van Bergen
Zuid-Afrika		
29/3	Oudtshoorn	Marcel Worms
4/4	Oudtshoorn	Marcel Worms
10/8-14/11	Natal, Durban	Gastdocentschap van Luc Houtkamp
13-17/9	Natal	Gert-Jan Prins workshops en concerten
15-19/9	Natal	Gilius van Bergeijk workshops en concerten
3-8/11	Natal	Nicolas Collins workshops en concerten
Zwitserland		
4/10	Basel	One hundred things, lezing Richard Ayres

Ensemble «De Ereprijs» per Musica al Centro

Prenderà il via oggi alle 16 nell'auditorium Canneti il primo appuntamento del festival "Musica al Centro"; il concerto è organizzato dall'Associazione Musicale "Paraleli Ensemble" e dall'Associazione ai Servizi Culturali in collaborazione con la Circostrizione 1, la Parrocchia di S. Stefano, l'Assessorato alla Cultura della Provincia di Vicenza e la neonata associazione per la musica d'oggi "Musica Riserata". Farà tappa a Vicenza nel corso della sua tournée italiana l'ensemble strumentale olandese "De Ereprijs" (nella foto), legni, ottoni, pianoforte, percussioni, chitarra e basso elettrico. "De Ereprijs" esegue musica contemporanea, olandese in particolare, spesso in combinazione con le opere più singolari del ventesimo secolo: vengono così attuati progetti speciali accanto a programmi standard da concerto. In questi progetti vengono poste accanto diverse discipline e ciò ha dato luogo a programmi nei quali danza, scultura, cinema, teatro e architettura sono uniti alla musica. Numerose nuove opere sono state scritte appositamente per la particolare configurazione stru-

mentale dell'ensemble. Col variare del carattere delle composizioni e della struttura dell'orchestra (per esempio brani per soli presenza di percussioni e strumenti amplificati elettricamente) il modo di proporsi come pure lo stesso suono possono essere alterati a partire da una classica orchestra da camera fino ad un gruppo pop o ad uno studio elettronico per performance dal vivo. "De Ereprijs" proporrà musiche di R. Marst, L. Macci, H. Kulenty, I. de Graaf, C. E. Ives e Frank Zappa. Ingresso L. 15.000 e L. 10.000 (giovani e studenti).

de Volkskrant

Moskou staat komende tijd in teken van kunst uit Nederland

Van onze correspondent
Bert Lanting

MOSKOU

Cultureel Moskou staat de komende twee maanden in het teken van de Nederlandse kunst. Het Nederlandse kunstfestival "Venster op Nederland" werd gisteren geopend met een tentoonstelling van schilderijen van de Cobra-groep (Appel, Corneille, Constant en anderen), die in Rusland nog vrij onbekend is.

Het festival, dat tot eind juni duurt, vindt plaats in het kader van de viering van de driehonderdste verjaardag van het bezoek van tsaar Peter de Grote aan Nederland. Het wordt veruit de belangrijkste Nederlandse cultuurmanifestatie in Rusland sinds lange tijd.

Behalve met de Cobra-kunstenaars kunnen de Moskoviëten ook kennis maken met de Nederlandse rockgroep De Dijk, die vorig jaar ook al in Sint-Petersburg optrad, het Orkest van de Achttiende Eeuw onder leiding van Frans Brüggen en met de schilder Willem Brauckman, die zich heeft laten inspireren door de composities van de Russische componist Sjostakovitsj.

Een van de opvallendste onderdelen van het festival wordt het toneelstuk *Netotsjka Neznamova*, een bewerking van een novelle van de negentiende eeuwse schrijver Dostoevski. Het stuk wordt gezamenlijk uitgevoerd door Russische toneelspelers en acteurs van het Huis aan de Amstel.

De Russen krijgen verder te zien wat voor kunstwerken Nederland en Russische bedrijven - waaronder Shell, de Nederlandse Gasunie en de Russische Stolichny Bank - verzamelen. Ook worden enkele nieuw Nederlandse films vertoond, zoals *Zusje* (Robert-Jan Westdijk), *I Ruslui* (Leon de Boer/Karri Meeuwse) en *de Kersenooft* van Arno Kranenburg.

In het Kremlin loopt al enige tijd de tentoonstelling *De Gouden Eeuw van de Nederlandse wapens*, een unieke collectie van duizenden fraai bewerkte wapens van de Nederlandse verzamelaar Visser. De expositie is aangevuld met voorwerpen uit kunstcollectie van het Kremlin waaronder het kostuum en de laszen die tsaar Peter de Grote tijdens zijn bezoek aan Nederland droeg.

Verder zullen enkele Russische vertalers zich buigen over het werk van schrijfster Connie Palmen en zijn componist en dirigent Theo Loeve die master-classes geven voor Russische muziekstudenten.

Tegelijkertijd vindt in Nederland een reeks culturele manifestaties plaats in het kader van het Peter-de-Grote-jaar. Zo is in het Historisch Museum in Den Haag een tentoonstelling te zien over de banden tussen het Huis van Oranje en de tsaarlijke familie van de Romanovs.

Bijlage 6

DE VOLKSKRANT
Oplage : 358.200
Datum : 110197

Van Robin de Raaff valt nog veel te verwachten

MUZIEK — De avond van Robin de Raaff. Zaal De Unie, Rotterdam, 9 januari.

Vanaf het moment dat Pierre Boulez, aartsvader van de contemporaine muziek, tijdens een masterclass voor jonge componisten zijn zegen over hem uitsprak geldt Robin de Raaff (28) als Nederlands meest veelbelovende jonge componist. Het viertal compositieprijsen dat hij inmiddels in de wacht heeft gesleept, bevestigt dat die faam niet enkel stoelt op die waardering.

De Raaff, die dit jaar afstudeert bij Theo Loevendie, werd door Zaal de Unie in Rotterdam uitgenodigd een eigen concertavond samen te stellen. Naast vier stukken van eigen hand koos hij een lied van Fons Brouwer en een werk voor fluit en piano van Franco Donatoni — stukken die door hun 'open' karakter vreemd contrasteerden met het nogal dichtgetimmerde geluid van zijn eigen muziek.

In een kort gesprek met Theo Muller zei De Raaff te streven naar een muziek met een zekere complexiteit, met diepere lagen die zich niet zomaar prijsgeven. Te oordelen aan zijn *Pianotrio*, dat hier onder handen van het Escher Trio een voortreffelijke eerste uitvoering beleefde, is hij in deze opzet geslaagd. Zelfs de bovenste lagen bleken weinig toegankelijk.

De Raaff heeft een duidelijke voorliefde voor drukke, beweeglijke texturen met een hoge dissonantiegraad, vol fortissimo's, trillers en nogal oudmodische akkoordbrekingen. De complexiteit van het *Pianotrio* is van het soort dat al snel een nivellerende uitwerking heeft: de muziek lijkt geen ander doel te heb-

ben dan steeds maar in beweging te blijven, de harmonische stuwkracht is nihil en als er sprake is van een grote vorm hoort die kennelijk tot de minder toegankelijke diepere lagen. Wel is duidelijk dat De Raaff het compositorische handwerk voortreffelijk beheerst: hij weet precies wat je met elk instrument kunt doen en benut die mogelijkheden ten volle.

De vlucht van de magiër uit 1995 is een veel welluidender stuk, waarin De Raaff de combinatie van harp, fluit, mandoline en gitaar op sublieme wijze laat slonkeren, maar ook dit werk blijft op vergelijkbare wijze in de lucht hangen. De sopraanpartij heeft nog het meest van een avantgardistisch gejedelahitie, terwijl niet recht duidelijk wordt wat de tekst (een gedicht van Serge van Duijnhoven) en de muziek elkaar te zeggen hebben.

Als componist van instrumentale solo's komt De Raaff sterker voor de dag. Zijn *Contradictie I* ontstijgt mede dankzij de eminente vertolking van Harrie Starreveld aan de bloedeloosheid die vrijwel elk solo-stuk voor fluit aankleeft. En *Contradictie II*, een ware *tour de force* voor viool solo, met succes volbracht door Wouter Vossen, is een krachtig stuk, waarin het gegeven van een vergeefs streven naar het hogere in allerlei variaties is uitgewerkt.

Er valt inderdaad nog veel te verwachten van De Raaff, al zou hij er geen kwaad aan doen zich nog eens te verdiepen in de functie van complexiteit en virtuositeit — verschijnselen die nooit enkel een doel mogen zijn, maar ook een doel moeten hebben.

Frits van der Waa

OVERZICHT CONCERTPROGRAMMA'S BINNEN- EN BUITENLAND

4/1	Amsterdam	Stedelijk Museum	Insomnio Bruno Maderna, <i>Serenata per un satellite</i> Gerard Beljon <i>Aroma</i> Vinko Globokar <i>? Corporel</i> Miguel G. Taroncher <i>Natura Destructio</i> Theo Loevendie <i>Venus en Adonis</i>
5/1	Utrecht	De Utrechtse School	Elise Lorraine Gavin Bryars <i>The White Lodge</i> Michael Finnissy <i>Same as we</i> Nicolas Collins <i>Bridge of Devil's Music</i> Gert-Jan Prins <i>X-Tal</i> Carl Beukman <i>Diarrhoea Diary</i>
8/1	USA	New York	Merkin Concert Hall
8/1	Enschede	Muziekcentrum	David Clark Little <i>Digital Signals</i> Ellen Corver, Marco Blaauw, Niek de Groot, Sepp Grotenhuis <i>Rückblick (Hommage à Stockhausen, Altes und Neues für vier Spieler)</i> György Kurtág
9/1	Rotterdam	Zaal De Unie	De Avond van Robin de Raaff Harrie Starreveld, Wouter Vossen, Escher Trio, Het Amsterdams Kwintet Robin de Raaf <i>Contradictie I</i> Fons Brouwer <i>La Casa</i> Robin de Raaff <i>Pianotrio</i> Robin de Raaff <i>Contradictie II</i> Franco Donatoni <i>Fili</i> Robin de Raaff <i>De vlucht van de magiër</i>
10/1	USA	New York	Experimental Intermedia, installatie van Pierre Bastien en Karel Doing
11/1	Amsterdam	Stedelijk Museum	Conjunto Iberico José Luis Greco <i>Invisible,</i> Tomás Marco <i>Miró (concierto armónico nr. 1)</i> <i>Gota de agua sobre la nieve rosa</i> <i>Mujeres rodeadas por el vuelo de un pájaro</i> <i>Interior holándes</i> <i>Estrella azul sobre fondo rojo</i> Claudio Prieto <i>Caminando por la aventura</i> Marlos Nobre <i>Desafío XXXII</i> Ramón Lazkano <i>Ombres de feu</i> Iannis Xenakis <i>Windungen</i> , met toestemming van de componist, versie voor 8 celli door Elias Arizcuren
11/1	Alkmaar	Provadja	Trio Strakke Lucht Trio Strakke Lucht <i>AXUM</i> Duke Ellington <i>In A Sentimental Mood</i> Gerald Martin <i>St. James Infirmary</i> Edwin Astley <i>The Saint</i> Trio Strakke Lucht <i>Zomer In Zeeland</i> Richard Rogers & Oscar Hammerstein II <i>My Favourite Things</i> Gaetano Donizetti <i>Lamento</i> Dave Brubeck & Paul Desmond <i>Take Five</i> Bart de Kemp <i>Pompidepompom</i> Eric de Clercq <i>The Remains</i>
12/1	België	Gent	Gele Zaal Cees van Zeeland, Gerard Bouwhuis Dimitri Sjostakovitsj <i>Stravinski's Psalmensymfonie voor twee piano's</i>
12/1	Den Bosch	BIS	Conjunto Iberico José Luis Greco <i>Invisible,</i> Tomás Marco <i>Miró (concierto armónico nr. 1)</i> <i>Gota de agua sobre la nieve rosa</i> <i>Mujeres rodeadas por el vuelo de un pájaro</i> <i>Interior holándes</i> <i>Estrella azul sobre fondo rojo</i> Claudio Prieto <i>Caminando por la aventura</i> Marlos Nobre <i>Desafío XXXII</i> Ramón Lazkano <i>Ombres de feu</i> Iannis Xenakis <i>Windungen</i> , met toestemming van de componist, versie voor 8 celli door Elias Arizcuren

12/1	Venlo	Museum Van Bommel Van Dam	Eleonore Pameijer Otto Ketting Peter Schat Joep Straesser Misha Mengelberg Robert Heppener Jan van Vlijmen	<i>Song without Words Nr. 2</i> <i>Sélections pour la flûte</i> <i>A Solo for Alkaios</i> <i>Fragmenten uit Weterklok's Waardengang</i> <i>Telemann Blow-up</i> <i>Solo IV: Against that Time</i> voor altfluit
16/1	Amsterdam	Arena	Presentatie THD met werken van en door Lukas Simonis, gitaar/zang, Han Buhrs, zang, Dirk van Weelden, stem, Gert-Jan Prins, electronica, Carl G. Beukman, contrabas, Huib Emmer en Arno Peters, electronica	Theater Fletch Bizzel installatie van Pierre Bastien, Karel Doing
17/1	Duitsland	Dortmund		Basho Ensemble o.l.v. Jurrien Slijter
18/1	Amsterdam	Stedelijk Museum	m.m.v. Ananda Sukarlan - piano Programma "O Bali, O Java!": werken geïnspireerd op gegevens uit Indonesië. James MacMillan <i>Three Dawn Rituals</i> José Evangelista <i>O Bali</i> Sinta Wullur <i>Khayal</i> (voor piano en ensemble) Leopold Godovsky <i>Two pieces from Java Suite</i> Tony Prabowo <i>A Tale Before Sleep</i> Claude Vivier <i>Pulau Dewata</i> (in een nieuwe zetting van Barbara Woof)	
19/1	Utrecht	De Utrechtse School	Michel Waisvisz Operatie Lisa, interactief project d.m.v. live-sampling	installatie van Pierre Bastien en Karel Doing
19/1	Eindhoven	Het Apollohuis		Basho Ensemble o.l.v. Jurrien Slijter
19/1	Velp	Kunsthuis 13	m.m.v. Ananda Sukarlan - piano Programma "O Bali, O Java!": werken geïnspireerd op gegevens uit Indonesië. James MacMillan <i>Three Dawn Rituals</i> José Evangelista <i>O Bali</i> Sinta Wullur <i>Khayal</i> (voor piano en ensemble) Leopold Godovsky <i>Two pieces from Java Suite</i> Tony Prabowo <i>A Tale Before Sleep</i> Claude Vivier <i>Pulau Dewata</i> (in een nieuwe zetting van Barbara Woof)	
19/1	Nijmegen	Galerie Marzee	Dshamilja Kwartet Matty Niël Arvo Pärt Anton Webern Dmitri Sjostakovitsj	<i>Praeludium voor strijkkwartet</i> <i>Fratres</i> <i>Langsamer Satz</i> <i>Kwartet nr.8 in c kl.t op.110</i>
19/1	Den Bosch	BIS	Slagwerkgroep Attacca Kees Schoonenbeek Frank Crijns	<i>Transformazioni</i> <i>Shift Four</i>
22/1	België	Gent	Logos Foundation	installatie van Pierre Bastien, Karel Doing
23/1	Canada	Montréal	Vavoom ballet van Karin Post met muziek van Guus Janssen uitgevoerd door Loos ensemble <i>Cha-tsja, Hi-hat, Mambo, Metro oom, One bar, PF., Rondo, Taag, Zanderslloot</i>	
24/1	Den Haag	Korzo	Thunderclaps o.a. Guus Janssen	Henk Bakker, basklarinet <i>Sprezzatura</i>
25/1	Amsterdam	Stedelijk Museum	Schreck Ensemble Ian Steward	<i>Listening to the floor of leaves</i> voor sopraan en tape Violeta Dinescu <i>Lichtwellen*</i> voor basklarinet Christian Banasik <i>Dressing old words new*</i> voor basklarinet en tape Pieter Suurmond <i>Hoofdstuk^</i> voor tape Hans van Eck <i>Assumptio^</i> voor basklarinet Jean-Claude Risset <i>Invisible*</i> voor sopraan en tape
25/26/1	Utrecht		De Utrechtse School met Misha Mengelberg, Sanne van Rijn, Dick Raaijmakers en O'Mamarée, Michael Waisvisz, Florentijn Boddendijk Percussive Rotterdam Mauricio Kagel <i>Dresseur</i> Thierry de Mey <i>Musique de table</i> Jannie Pranger, Tomoko Mukaiyama Alison Isadora <i>The misadventures of Amy Bock</i> Gilius van Bergeijk <i>You are my fairy queen dearest</i> Frederic Rzewski <i>Mile 17</i> Martijn Padding <i>Nederland-Muziekland</i>	Muziektheater weekend

Levendig slot van wisselvallig FLEA

Door René van der Meer

FLEA festival, met Matt Rogalsky, elektronica en tapes; Harald Busch, vlna; Stefan Smaghe, viool en Werner Schurmans, gitaar; Pierre Bastien, cornet en automatische instrumenten; en Karel Doing, films. Gezien van donderdag 15 tot en met zondag 19 januari in Het Apollohuis te Eindhoven.

In de opzet van het FLEA festival zijn de vier internationale podia die eraan deelnemen afhankelijk van elkaar keuze. Dat bleek de afgelopen dagen in Het Apollohuis, in optredens van zeer wisselend niveau. Openings- en slotconcert waren zonder meer de moeite waard, maar het Belgische duo dat afgelopen zaterdag speelde, was eigenlijk nog niet rijp voor het podium. Opvallend was verder het gebruik van visuele elementen. Dat was zeker het geval in het optreden van instrumentenbouwer Pierre Bastien en filmer Karel Doing. Zij sloten het festival gisteren af met een levendige voorstelling waarin ze hun werk combinerden. Doing is een filmer die zijn materiaal met zijn handen bewerkt. Met geduldig knip- en plakwerk rijgt hij herhalende fragmenten aan elkaar, laat hij schokkerige bewegingen en stroboscopische effecten ontstaan. Als beeld gebruikte hij onder andere shots van Bastiens instrumenten. De klanken daarvan (eveneens repeterende patronen) vormden een ondergrond waarop Bastien zelf zachte tonen blies uit zijn cornet of op een Afrikaanse eithor speelde. De razende beeldwisselingen in de films vertraagden gaandeweg, zodat de beelden naar het einde toe meer op één lijn met de ongehaaste muziek zaten.

De titel werd ontleend aan een compositie "O Bali" van de Spaans-Canadees Franx Straatman door Franz Straatman

DEN HAAG - De titel van het programma doet de Indonesiër Ananda Sukarlan hartelijk lachen. "O Bali" heet namelijk het concert door het Basho Ensemble waar hij als pianist twee werken aan bijdragt. Voor hem heeft de uitroep niet zozeer de betekenis van "O Bali, hoe mooi ben je", maar is het een vret van ontzetting: "Wat een rotzooi is het er nu, zo veel toeristen".

De titel werd ontleend aan een compositie "O Bali" van de Spaans-Canadees Franx Straatman

des José Evangelista die zich liet inspireren door Balinese en Javaanse muziek. Hij volgde daarbij de voetsporen van de Canadees Claude Vivier van wie ook een werk zal klinken, namelijk "Pulau Dewata", wat "Soedaland" betekent. Veel meer Bali zit er niet in dit concertprogramma. Wel is er sprake van een bijzondere uitwisseling tussen de Indonesische muzikanten en Balinese cultuur, die van - wat grofweg - de vestersse cultuur genoemd kan worden. Want ook in de andere vier uit te voeren composities lopen verbanden. De klanken daarvan (eveneens dringlijven) tussen beide werelden. Als piano-solist in dit programma is

Sukarlan (1968, Jakarta) er een levend voorbeeld van. In mijn ouderlijk huis stond wel een piano, maar meer dan een interressant ding was het voor mij, niet in mijn kinderjaren, ik had 'er op toegezien, maar het was geen droom in mijn leven. De muziek die ik hoorde en kende was gamelan. Dat veranderde toen ik als 13-14-jarige tijdens een concert door een Frans pianist een werk hoorde van Messiaen. Dat was de vestersse cultuur genoemd kan worden. Want ook in de andere vier uit te voeren composities lopen verbanden. De klanken daarvan (eveneens dringlijven) tussen beide werelden. Als piano-solist in dit programma is

die klanken ook op te roepen, dagen lang bleef het me bezig houden, maar het lukte niet. Door contact met een Amerikaanse pianist in Jakarta leerde ik de moderne westerse spijle piano-musiek kennen. Ik ontdekke ook dat het de kwaliteit van juist dat stuk van Messiaen was wat me zo boorde: veel avant-garde muziek spreekt me niet aan, omdat die door-gaans zo grijs en grauw klinkt."

In Jakarta bestond destijds niet de mogelijkheid om aan een conservatorium te gaan studeren, nu wel. Zo vertelt Sukarlan, maar het niveau is er niet zo ontwikkeld als in de westerse wereld. Klassieke muziek is tenslotte randverschijnsel, ook al neemt het aantal concerten toe. Hij hoort over de muzikale mogelijkheden in Nederland en daarom verhuist hij in 1987 naar Den Haag om er te studeren aan het Koninklijk Conservatorium. Niet alleen kon hij in 1993 met de hoogste lof het endo-examenperiode in zijn zak steken, hij volgde er ook een aardige prijsverkast aan toe. Opvallend zijn drie Spaanse prijzen. Sukarlan blijft in drie werelden te verkeren. Ook Spaans speelt, sinds zijn huwelijks met een Spaanse muzikant die belangrijke rol in zijn leven.

Door Messiaen aan de piano

Indonesisch pianist Ananda Sukarlan met hartstocht voor nieuwe muziek

Tera de Marez Oyens: experiment met klank

Concert: herdenkingsconcert voor Tera de Marez Oyens (1932-1996). Met medewerking van: Monique Copper (piano), Wim Konink (marimba), Marianne Kweksilber (mezzo-sopraan) en het Juerga Ensemble: Jan Bartlema (gitaar), Jacob Vlijm (gitaar), Mieke van Vulpen (luit) en Wynanda Zeevaarder (sopraan). Gehoord: gistermiddag in de IJsbreker in Amsterdam.

AMSTERDAM

Vorig jaar augustus overleed componiste Tera de Marez Oyens op 64-jarige leeftijd. Een groot deel van haar leven woonde zij in Hilversum. Veel familie en vrienden van de componiste waren gisteren in de IJsbreker aanwezig voor een concert in haar nagedachtenis.

muziek

Musicoloog/componist Marius Flothuis leidde het programma in met een kleine Nocturne van hemzelf. Deze had hij ooit voor Marez Oyens gecomponeerd, dus dat was een toepasselijk begin.

Wat me het meest heeft getroffen in de composities van Tera de Marez Oyens, is het experimenteren met klank. In *Sentenced to Dream* voor piano kwam als het ware een bom tot ontploffing in de laagte, hetgeen werd bereikt door middel van het pedaal. Dit terwijl er als contrast een staccato-melodie te horen was in de rechterhand. In *Ballerina on a Cliff*, ook voor piano, wist Monique Coppens door het bespelen en dempen van de snaren in de vleugel hier-voor moest ze gaan staan om er bij te kunnen - een weer-

kaatsend geluid te creëren. Dit was een prachtige verklanking van de diepte van de afgrond onder de klif.

Een meditatief moment vormde Nam San voor marimba solo door Wim Konink. Het stuk zat vol mooie samenklanken en terugkerende momenten die het werk geraante en samenhang gaven. Tevens was dat herhalende aspect een mooie uitbeelding van het mediteren, evenals de diepe concentratie waarmee Wim Konink dit verfijnde werk ten gehore bracht.

Van de drie hymnen voor mezzo-sopraan en piano, was de Venerable het meest aangrijpend. De stem van Marianne Kweksilber ging door merg en been en vooral de woordherbalingen hadden een nog extra dramatische lading. In Pradsky Hrad voor twee gitaren werd vervolgens virtuoos, maar vooral subtiel gemusiceerd. Het herdenkingsconcert eindigde met een getoonzet gedicht van Marez Oyens zelf, *The Narrow Path*, door het Juerga Ensemble. Het had een sfeerbepalende wisseling van fluiten (bas en alt) en de diepten en hoogten van het stembereik werden door sopraan Wynanda Zeevaarder verkend en ten volle benut.

VALENTINE VAN LEEUWENSTEIN

Behaaglijke rust in terugblik op Morton Feldman

Amsterdam

Wat is lang? Morton Feldmans 'Piano and String Quartet' zou je lang kunnen noemen, het neemt zeventig minuten in beslag, maar het kan bij Feldman nog langer. Negen van zijn eendelige composities duren meer dan anderhalf uur en voor zijn 'Tweede Strijkkwartet' mag je vijftienhalf uur uittrekken. Feldman wees klachten over de lange duur beminnelijk van de hand. Die stukken zijn helemaal niet lang, zo liet hij weten, mensen hebben gewoon geen geduld.

Tien jaar geleden overleed Morton Feldman op 61-jarige leeftijd. Reden voor een terugblik op de Amerikaanse avantgarde-componist, meent het Ives Ensemble dat zichzelf specialist noemt op het gebied van Feldmans muziek. In hun retrospectief, dat in de IJsbreker in Amsterdam te horen was en herhaald zal worden in Utrecht, Leeuwarden en Rotterdam, brengt het Ives Ensemble geen overzicht van zijn composities met werken uit verschillende stilperiodes. Slechts twee van zijn laatste stukken zijn geprogrammeerd: 'Woorden en Muziek', het hoorspel dat Samuel Beckett in 1961 schreef en waarvoor Feldman in 1987 nieuwe muziek componeerde en het 'Piano and String Quartet' uit 1985.

'Woorden en Muziek' is een echt hoorspel, maar wel een met wonderlijke personages: de dienaren Woorden (Hans Dagelet) en Muziek (Ives Ensemble) en hun oude meester Croak (Jaap Hoogstra). De meester wenst van zijn bedienden dat zij op door hem aangedragen

thema's improviseren, de een in woorden de ander in muziek. Muziek is welwillend, maar er ontwikkelt zich iets in de muziek dat zich niet echt ontwikkelt. En de botheid van de woorden van Woorden, die in een voortdurend gekibbel verkeert met Muziek, maakt Croak wanhopig en hij verlaat het toneel. Zonder hun meester bereiken Woorden en Muziek ten slotte een zekere harmonie.

Een radiohoorspel uitgevoerd in concertvorm vraagt een vorm van encenering. Regisseur Jos van Kan plaatst Woorden en Muziek achter de schermen, waar ze flink uitgelicht, tot forse karakteristieke schimmen worden op witte vlakken, zichtbaar voor hun meesters ten het publiek.

De zeventig minuten van Feldmans 'Piano and String Quartet' worden gevuld met onwaarschijnlijk weinig muzikaal materiaal waar vrijwel niets mee gebeurt. Enkele gebroken akkoorden in de piano en een paar aangehouden akkoorden in de strijkers, consequent zonder vibrato, nog wat losse noten, en een cellomelodie die de akkoorden onderbreekt, is al wat voorvalt. Het effect is dat sferen veranderen als trage zandverstuivingen en dat je als luisteraar de minimste verschillen gaat waarnemen. Van de lengte, de lichte dynamiek en het vrijwel onveranderlijke tempo gaat een behaaglijke rust uit die zich moeiteloos aan het publiek medeelt.

Joe Dame

Morton Feldman: een terugblik, door Ives Ensemble: 2/2 Utrecht, De Utrechtse School (16.00 uur).

26/1	Maastricht	Conservatorium	Klarinettrio's Aram Khachaturian <i>Klarinettrio</i> Igor Stravinsky <i>L'histoire du Soldat</i> Béla Bartók <i>Contrasten</i> Darius Milhaud <i>Suite</i>
26/1	Amsterdam	De IJsbreker	Herdenkingsconcert Tera de Marez Oyens Monique Copper, piano, Marianne Kweksilber, mezzosopraan, Jan Bartlema / Jacob Vlijm, gitaar Werken van Tera de Marez Oyens: <i>Sentenced to dream</i> <i>Nam San</i> <i>Ballerina on a cliff</i> <i>Three Hymns</i> <i>Pradsky Hrad</i> <i>The Narrow Path</i>
27/1	Canada	Burlington, Vermont	Flynn Theatre, <i>Vavoom</i> ballet van Karin post met muziek van Guus Janssen uitgevoerd door Loos ensemble <i>Cha-tsjja</i> , <i>Hi-hat</i> , <i>Mambo</i> , <i>Metro oom</i> , <i>One bar</i> , <i>PF.</i> , <i>Rondo</i> , <i>Taag</i> , <i>Zandersloot</i>
28/1	Utrecht	Theater Kikker	Schreck Ensemble Janice Jackson (sopraan), Hein Pijnenburg (basklarinet), Hans van Eck (klankregie), Colin McClure (geluidstechniek), Pieter Suurmond (computerapplicaties) Ton de Leeuw <i>Mountains</i> , voor basklarinet en tape JeanClaude Risset <i>L'autre face</i> , voor stem en tape Richard Karpen <i>Il Nome</i> , voor sopraan en tape Marc van Vught <i>And then there were three</i> , voor basklarinet en liveelektronica <i>La fabbrica illuminata</i> , voor stem en tape
1/2	Canada	Halifax, Nova Scotia	duo Bass Instincts Lawrence Cherney, Bass Oboe, Henri Bok, Bass Clarinet Gerard Brophy <i>Iza</i> Barry Truax <i>Inside</i> Harry freedman <i>Higher</i> David Mott <i>In Memoriam Serge Chaloff</i> Thelonius Monk <i>Round Midnight</i> Burkhardt Söll <i>Nachtkerzen</i> Bruce Mather <i>Dua Basso</i> George Gershwin <i>Three preludes</i>
1/2	Alkmaar	Provadja	Schreck Ensemble Janice Jackson (sopraan), Hein Pijnenburg (basklarinet), Hans van Eck (klankregie), Colin McClure (geluidstechniek), Pieter Suurmond (computerapplicaties) Ton de Leeuw <i>Mountains</i> , voor basklarinet en tape JeanClaude Risset <i>L'autre face</i> , voor stem en tape Richard Karpen <i>Il Nome</i> , voor sopraan en tape Marc van Vught <i>And then there were three</i> , voor basklarinet en liveelektronica <i>La fabbrica illuminata</i> , voor stem en tape
1/2	Utrecht	Theater Kikker	Rumor 5 Henk Bakker, basklarinet Takayuki Rai <i>Sparkle</i> Guus Janssen <i>Sprezzatura</i> en eigen improvisaties
2/2	Den Bosch	BIS	Nieuw Ensemble werken van Tan Dun, Xu Shua, Qu Xiaosong en guo Wenjing
2/2	Utrecht	De Utrechtse School	Ives Ensemble Morton Feldman: een terugblik <i>Words and Music</i> en <i>Piano and String Quartet</i>
4/2	Apeldoorn	Gigant	Schönberg Kwartet Sjostakovitsj <i>het Elfde en Vijftiende strijkkwartet</i> Valentin Silvestrov <i>Strijkkwartet</i>
5-6/2	Canada	Toronto, Ontario	duo Bass Instincts Lawrence Cherney, Bass Oboe, Henri Bok, Bass Clarinet Gerard Brophy <i>Iza</i> Barry Truax <i>Inside</i> Harry freedman <i>Higher</i> David Mott <i>In Memoriam Serge Chaloff</i> Thelonius Monk <i>Round Midnight</i> Burkhardt Söll <i>Nachtkerzen</i> Bruce Mather <i>Dua Basso</i> George Gershwin <i>Three preludes</i>

6/2	Duitsland	Berlin	Steims Bedrijfsuitstapje met o.a. <i>The Crackle Box, The hands, The Sensor lab, The Web, Spider, The Midi onductor, The Hall Gloves, the Lick Machine, Deviator, BigEye, Lisa, Midi Concertina, The Sweatstick, Imagfine</i>
7-09/2	Utrecht	De Utrechtse School	La Berge & Sonderkamp <i>On the fence</i> , een interactie van muziek en dans, m.m.v. Carl Beukman, bas en Eileen Standley, dans
7/2	Canada	Ottawa, Ontario	duo Bass Instincts Lawrence Cherney, Bass Oboe, Henri Bok, Bass Clarinet Gerard Brophy <i>Iza</i> Barry Truax <i>Inside</i> Harry freedman <i>Higher</i> David Mott <i>In Memoriam Serge Chaloff</i> Thelonius Monk <i>Round Midnight</i> Burkhardt Söll <i>Nachtkerzen</i> Bruce Mather <i>Dua Basso</i> George Gershwin <i>Three preludes</i>
8/2	Canada	Montreal, Quebec	duo Bass Instincts Lawrence Cherney, Bass Oboe, Henri Bok, Bass Clarinet Gerard Brophy <i>Iza</i> Barry Truax <i>Inside</i> Harry freedman <i>Higher</i> David Mott <i>In Memoriam Serge Chaloff</i> Thelonius Monk <i>Round Midnight</i> Burkhardt Söll <i>Nachtkerzen</i> Bruce Mather <i>Dua Basso</i> George Gershwin <i>Three preludes</i>
9/2	USA	Cloucester	Valentine's concert, Allegro Orchestra Jeff Hamburg <i>A Prayer and a Dance</i>
9/2	Canada	Winnipeg, Manitoba	duo Bass Instincts Lawrence Cherney, Bass Oboe, Henri Bok, Bass Clarinet Gerard Brophy <i>Iza</i> Barry Truax <i>Inside</i> Harry freedman <i>Higher</i> David Mott <i>In Memoriam Serge Chaloff</i> Thelonius Monk <i>Round Midnight</i> Burkhardt Söll <i>Nachtkerzen</i> Bruce Mather <i>Dua Basso</i> George Gershwin <i>Three preludes</i>
10/2	Canada	Calgary	Alberta duo Bass Instincts
12/2	Canada	Vancouver	British Columbia duo Bass Instincts
13/2	Canada	Burnaby	British Columbia duo Bass Instincts
13/2	Enschede	Muziekcentrum	Lauri Väinmaa Alfred Schnittke <i>Sonate nr. 2</i> Arvo Pärt <i>Voor Alena</i> Arvo Pärt <i>Variaties op de genezing van Arinuschka</i> Arvo Pärt <i>Partita</i> Arvo Pärt <i>Diagrams</i> Arvo Pärt <i>Sonatine nr. 2</i> Alfred Schnittke <i>Sonate nr. 1</i>
13/2	Rotterdam	Zaal De Unie	De Avond van Micha Hamel Micha Hamel <i>Profieren fonteinen</i> Micha Hamel <i>Nalatige liederen</i> Micha Hamel <i>Where are you?</i> Richard Rijnvos <i>Le rideau</i> Micha Hamel <i>Zwei Lieder; liederen</i> Mo Wuping <i>AO</i>
15/2	Amsterdam	Stedelijk Museum	Tomoko Mukaiyama Frederic Rzewski <i>De Profundis</i> Henry Cowell <i>Aeolian Harp</i> Maarten Altena <i>Hello - Goodbye</i>
16/2	Velp	Kunsthuis 13	Suonare a Tre David Little <i>The snake who swallows his tail</i> Gerda geertens <i>Fragments</i> K.Fukushima <i>Mei, voor fluit solo</i> Krysztof Penderecki <i>Cadenza per viola sola</i> Cesare Marchesi <i>Per la memoria do un gioco</i> Maurice Ohana <i>Tiento voor gitaar solo</i> Ramon Lazkano <i>Hizpide</i>

Bass Instincts:

By GLENN COLTON
Special to The Telegram

There are more unusual combinations of musical instruments than bass oboe and bass clarinet... but not many!

It was precisely this type of duo, however, which took center stage at the D.F. Cook Recital Hall, MUN School of Music, Thursday night in a diverse evening of music which brought out the best of both instruments.

The duo, Bass Instincts, comprises Canadian bass oboist Lawrence Cherney and Dutch bass clarinet virtuoso Henri Bok. Since joining forces in 1994, they have performed in Canada, the United States, the Netherlands, and France.

There can be no disputing the fact that both players bring impeccable credentials to the concert stage.

Cherney, a two-time Juno Award nominee and the first ever recipient of the Chalmers National Music Award, has been the principal oboist with the National Ballet of Canada, the National Arts Center Orchestra, and a founding member of the York Winds.

Bok, a professor of bass clarinet at the Rotterdam Conservatoire, has likewise performed extensively as a soloist and chamber musician. In addition to his collaboration with Cherney, he has founded the Duo Contemporain (bass clarinet and marimba/vibraphone) with Miguel Bernal and the Duo Novair (bass clarinet and accordion) with Miny Dekkers.

Both musicians were in fine form Thursday night, displaying the vast

ties of both instruments to great effect. In tandem, they were more than twice as good, displaying a seemingly effortless sense of ensemble, timing, and balance together with a convincing flair for interpreting contemporary music.

The musical works on the program represented a fascinating amalgam of styles, moods, and geographic and cultural origins. Following the opening Two Part Inventions by J.S. Bach (as if an obligatory homage to the Western classical music tradition), the remainder of the evening was devoted to contemporary pieces by Canadians Brian Cherney (Lawrence Cherney's brother), Michael Parker, Harry Freedman, and David Mott, Dutch composer Jacob ter Veldhuis, Australian Gerard Brophy, and American jazz legend Thelonius Monk.

Veldhuis's For A Number of Reasons (bass oboe, bass clarinet) displayed the dual influences of rock music and improvisation underlying the style of the popular Dutch composer. Written in a simple, accessible idiom, Veldhuis's music is characterized by driving, pulsating rhythms and unusual sonorous effects (at one point, the bass oboe mimics the sound of a bass guitar). Brian Cherney's Epitaph (solo English horn) was

truly first-class musical ensemble

ARTS/ENTERTAINMENT NEWS

Friday, January 31, 1997

given a thoroughly convincing performance by Lawrence Cherney (bass oboe) and Henri Bok (bass clarinet). Not only were the two instruments beautifully and masterfully combined, but the music which deserves to be performed more often.

The first half of the concert closed with the world premiere of Six Lowly Variations on the Flying Dutchman by Newfoundland composer Michael Parker. As if wanting

a set of variations on a theme of Wagner for bass oboe and bass clarinet, no less) was not enough of a challenge in itself. Parker has added the additional aim of infusing the work with a distinctly Canadian flavor — a goal he achieved admirably in a lively and, at times, comical piece.

The second half of the program was highlighted by the improvisation-inspired form of David Mott's In Memoriam Serge Chaloff, a spellbinding piece performed on solo bass clarinet by Bok. In contrast, Harry Freedman's Higher and Gerard Brophy's Iza were neither as interesting as they could have been. Three effective arrangements of music by Thelonius Monk served as a fitting conclusion to a fascinating evening of music-making.

Bass Instincts exhibit all of the qualities of a truly first-class musical ensemble: impeccable craftsmanship, interpretive sensitivity, and an uncompromising willingness to take risks.

Glenn Colton, Ph.D., is a freelance musician and music teacher in St. John's.

Micha Hamel is een enorm talent

Door Willem Jan Keizer

Rotterdam - Componist/dirigent Micha Hamel is slechts 26 jaar jong. Desalniettemin ligt zijn palmares er niet om. Gastdirigent bij het Nieuw Ensemble, zowel het Nederlands Ballet Orkest als het Noord Hollands Philharmonisch Orkest en het Radio Filharmonisch Orkest geleid, compositieopdrachten gekregen van onder meer het Schönberg Ensemble, de Slagwerkgroep Den Haag en het Ives Ensemble - het kan niet op. Vorige maand nog speelde het Nederlands Studenten Orkest een aan hem gegeven compositieopdracht. Gisteravond, in Zaal de Unie, stond hij centraal - mocht hij zijn eigen avond presenteren. Meestal loopt zo iets uit op een oeverloos gezwam over techniekes-zus en nootjes-zo. Hamel echter, presenteerde met een heerlijke onbeholpenheid en gaf relevante informatie. Hoe het bijvoorbeeld kwam dat zijn balletmuziek 'Where are you?' 25 minuten duurde in plaats van 10 (een programmadeel viel uit) en wie hij allemaal miste op het moment dat hij deze muziek voor viool, altviool en cello schreef. Nu werd hij gedwongen om er een collage-achtig werk van

te maken, waarbij vooral het langzame slotdeel opviel door zijn ontroerend eenvoudige en versluisd klinkende tweestemmigheid. Geheel anders dan 'Porfieren Fonteynen' voor drie marimba's waarbij de Mike Mainieri-achtige klankpatronen opvielen. In de 'Nalatie Liederen' (zo geheuten omdat hij deze liederen voor Romain Bischoff tussen ander werk door moest schrijven) toont hij zijn gevoel voor humor, waarmee hij bewijst geheel boven de materie te staan. Het 'Lied der Magd' is een regelrechte persiflage op het 19e eeuwse Lied, in 'Lieve Madonna' biedt Hamel zich bij de popster op marche-funèbre tonen als zaaddonor aan; als pure afonismen rijgen de liederen zich aanee. Hamel blijkt een hoogst origineel en ontwapenend componist te zijn, die het handwerk uitstekend beheerst. Hier en daar zijn de compositie-technieken nog te nadrukkelijk aanwezig (in een groot deel van 'Where are you?') ten koste van de muzikale boodschap, maar een enorm talent als Hamel kan dit moeiteloos doorontwikkelen tot een volwassen stijl. Zaal de Unie: De avond van Micha Hamel. Gehoord: donderdagsavond

EUROCLIP

GELDERLANDER
Oplage : 187.744
Datum : 170297

Uitvoering hedendaagse muziek met kwaliteit

Trio Suonare a Tre, Machiko Takahashi, fluit, Hans Neuberger, altviool en Frans van Gurp, gitaar. Werken van David Little, Gerda Goewens, K.Fukushima, Krzysztof Penderecki, Cesare Marchesi, Maurice Ohana en Ramon Lazkano. Zondagochtendoconcert in Konatahuis 13 Velp

Door WIL KOK

De drie solistische bijdragen aan het concert van het Trio Suonare A Tre waren bepaald niet het minste van deze toch al door kwaliteit gekenmerkte uitvoering van hedendaagse muziek op zondagochtend. Fluitiste Machiko Takahashi gaf een prachtig pleidooi voor *Mei* van landgenoot Fukushima. Het stuk heeft een 'in memoriam'-karakter en het is eigenlijk een en al jammerklacht die tegelijk doortrokken is van een meditatieve verstillde sfeer. Altviolist Hans Neuberger gaf een indringende lezing van *Cadenza per Viola Solo* uit 1984 van Krzysztof Penderecki. Opgebouwd op een zeer klein motief bewerkt Penderecki hier het muzikale materiaal op een doorwrochte wijze waarvan een natuurlijk ademende en speeltchnisch goed op het instrument toegesneden klankfeer de basis vormde. Gitarist Frans van Gurp wist, als altijd zeer geconcentreerd spelend, evenzeer met zijn gitaarspel te boeien in *Tiento* van Maurice Ohana. Tot in vrijwel iedere maat was hier het basisgegeven van de 16e eeuwse *Folie d'Espagne* bespeurbaar, maar dan wel op spontane wijze toevertraald naar deze tijd. Als trio begon men met *The Sna-*

ke who swallows his tail van David Clark Little. Alhoewel volgens wiskundige principes geconstrueerd - en dan is de luisteraar al gewaarschuwd - bleek het in feite te gaan om een zeer traditionele compositie met een aparte 'muzikale' gevoeligheid en sfeer. In dit opzicht was compositorische rekenkundigheid geen belemmering voor een zekere zeggingskracht. Dat laatste ontbrak toch te veel in *Fragments* van Gerda Goerrens. Dat nu was muziek met die hoge graad van abstractie waardoor de luisteraar in zijn emotionele beleving zwaar te kort wordt gedaan. Al zal dat ongetwijfeld weer niet de bedoeling van deze dame zijn geweest. Cesare Marchesi schreef *Per la memoria di un gioco*. Herinneringen uit de kindertijd vormden hier de inspiratiebron. Getuige het klinkende resultaat moet de jeugd van de componist niet gekenmerkt zijn geweest door dulle pret. Dwaars door het intellectuele karakter van deze muziek heen proefde je wel die atmosfeer die aantoonde dat bij deze componist de competitie tussen ratio en affect toch meer in het voordeel van het laatste werd beslist. Hulpide uit 1996 van Ramon Lazkano tenslotte was volgens van Gurp 'een helder stuk'. Mag zijn, maar als je zoals bij deze compositie geïnspireerd wordt door de semioticus Roland Barthes dan weet je dat muziek een teken kan zijn. In dit geval bijvoorbeeld een knap geconstrueerd maar ook gecompliceerd teken van die lelijkheid die veel liekjes van de wereld om ons heen reflecteert.

16/2	Venlo	Museum Van Bommel Van Dam	Syrinx saxofoonkwartet José Retra <i>Oranje*</i> Margriet Hoenderdos <i>Doorzichtig*</i> Hanna Kulenty <i>Blattinus*</i> Vanessa Lann <i>Towards The Center Of Indigo*</i> Lorre Lynn Trytten <i>Colors of Blue</i>
16/2	Den Bosch	BIS	Fluitkwartet Tegenwind werken van Stäbler, Kaipainen, Merilänen, Grosfeld, La Berge
16/2	Utrecht	De Utrechtse School	Huib Emmer & Ken Hollings <i>WE ARE ALL DEPRAVED</i> <i>We are all depraved</i> is een vijftig minuten duren totaalprogramma met muziek van Huib Emmer, teksten van Ken Hollings, elektronische ritmes en videofragmenten
21/2	Bergen	Museum Kranenburgh	Klaas de Vries centraal Lezing door Klaas de Vries over zijn Scenisch Oratorium <i>A King Riding</i> , in première gegaan tijdens het Holland Festival van 1996. Live uitvoering van <i>Berceuse</i> door John Anderson (basklarinet) en Maarten Groot (slagwerk).
22/2	Amsterdam	Stedelijk Museum	Marcel Worms Sumire Nukina <i>Reis (vojago)</i> Jean Wiéner <i>Trois Blues chantés</i> Willem van Manen <i>Request</i> Raaf Hekkema <i>Blauwe Maandag</i> Jimmy Yancey <i>East St.Louis Blues</i> Louis Andriessen <i>Base</i> W.C.Handy <i>Aunt Hagar's Blues</i> Charlie Parker <i>Blues for Alice</i> David Dramm <i>Otis plays Arnold</i> Martijn Padding <i>Laid Back</i> Erwin Schulhoff <i>Blues pour Paul Whiteman</i> Gerald Barry <i>Triorchic Blues</i> Chiel Meijering <i>Wildplakkers</i> Michael Finnissy <i>Honky Blues</i> Chiel Meijering <i>Chiel de la Tourette Syndrome</i> Frederic Rzewski <i>Blues uit The road</i> Jean Wiéner <i>Tempo di Blues</i> Misha Mengelberg <i>Wat volgt</i> Jean Wiéner <i>Haarlem</i> Guus Janssen <i>Blauwbrug</i>
23/2	Maastricht	Intro	Nieuw Ensemble werken van Tan Dun, Xu Shua, Qu Xiaosong en Guo Wenjing
23/28/2	Utrecht	De Utrechtse School	Bosch & Simons: Nieuwe installatie
24/2	1/3 Apeldoorn	Gigant	Young Composers' Meeting
25/2	Apeldoorn	Gigant	Aurelia Saxofoonkwartet
27/2	Apeldoorn	Gigant	Harrie Starreveld en René Eckhardt
26/2	Utrecht	Theater Kikker	Daan Vandewalle werken van Charles Ives, John Zorn, Fred Firth, Rzewski
28/2	Den Haag	Korzo	Thunderclaps Steve Beresford, Piet Noordijk, Michael Moore, Jody Gilbert, Ernst Glerum, Walter Lampe Michael Vatcher, Misha Mengelberg, Gert jan Prins, Mars Gustafson.
28/2	Apeldoorn	Gigant	De Ereprijs, Eindconcert met 3 minuten composities van deelnemers aan de 3rd Young Composers' Meeting 1997
1/3	Amsterdam	Stedelijk Museum	Anthony de Mare Meredith Monk <i>The Tale</i> John Zorn <i>Carny, Nederlandse première</i> Rodney Sharman <i>Opera Transcriptions: Les Pêcheurs de Perles</i> <i>Base</i> Louis Andriessen <i>Hate, Nederlandse première</i> Michael Gordon <i>Fire, Imagine, wereldpremière</i> Ivo van Emmerik <i>90+, Nederlandse première</i> Elliott Carter <i>De Profundis</i> Frederic Rzewski
2/3	Den Bosch	Hervormde Kerk	Serie: 'niets' in de muziek
2/3	Utrecht	De Utrechtse School	Monica Germino & Gerard Bouwhuis John Cage <i>Six Melodies</i> Theo Loevendie <i>Dance</i> Misha Mengelberg <i>Left Right</i> Charles Ives <i>Sonata no. 2</i> Joanne Metcalf <i>Deux-pieces</i> David Lang <i>Spartan Arcs</i> Louis Andriessen <i>Le Voile du Bonheur</i>

2/3	Rotterdam	Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1997	String Quartet of the Rotterdam Conservatory: Helena Floman, violin, Sonja Hellasvuori, violin, David Dieterle, viola, Ville Kivivuori, violoncello Aulis Sallinen <i>Some Aspects of Pettoniemi Hintriks Funeral March</i> Florian Maier <i>String Quartet nr. 1</i> CEMBALIPLUS: Annelie de Man, Thora Johansen, harpsichord Jean Lesage <i>Les unités discrètes</i> for two harpsichords Evelyn Ficarra <i>Close</i> for two harpsichords and tape Roderik de Man <i>Fantasia Chromatica</i> for two harpsichords and live electronics Yamaha Disklavier and sampler: Christina Oorebeek <i>Tuning studies *</i> <i>Act I: Equal temperament</i> <i>Intermezzo I - Lullaby of thirds</i> <i>Act II: Octave Rains</i> <i>Intermezzo II - Falling Fourths</i> <i>Act III: The Tenth Ascending</i>
3/3	Rotterdam	Conservatorium	Lunchconcert, Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours '97 Pawel Nowicki (Poland, 1975) - Percussion S. Saunders-Smith <i>Links nr. 2 for vibraphone solo</i> J. Straesser <i>Music for marimba</i> Hans Balmer (Switzerland, 1964) - Flute I. Yun <i>Sori</i>
4/3	Rotterdam	Conservatorium	Lunchconcert, Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours '97 Mario Caroli (Italy, 1974) - Flute S. Sciarrino <i>Hermes</i> P. Rotili <i>...E nel tempo si disperde</i> Rixt van der Kooij; Dessilava Radeva piano duo (The Netherlands / Bulgaria) G. Kurtag <i>Jatekok: 4 Hommages</i> J. Murgier <i>Trois évocations de Notre-Dame de Reims</i>
4/3	Rotterdam	Zaal de Unie	Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1997, workshop door Jukka Tiensuu voor componisten en clavecinisten
4/3	Groningen	De Oosterpoort	Anthony de Mare Meredith Monk <i>The Tale</i> John Zorn <i>Carny, Nederlandse première</i> Rodney Sharman <i>Opera Transcriptions: Les Pecheurs de Perles</i> Louis Andriessen <i>Base</i> Michael Gordon <i>Hate, Nederlandse première</i> Ivo van Emmerik <i>Fire, Imagine (1996-97), wereldpremière</i> Elliott Carter <i>90+, Nederlandse première</i> Frederic Rzewski <i>De Profundis</i>
4/3	Utrecht	Theater Kikker	Elektro-instrumentale avond Alex Schaub <i>Tune-Tune</i> Bart Visser, Florentijn Boddendijk, Anne Wellmer en Edwin van der Heide het stuk <i>Tally Luna Anticipated</i>
5/3	Rotterdam	Zaal de Unie	Lunchconcert, Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours '97 Peter Herresthal (Norway, 1970) - Violin O.A. Thommessen <i>Eryde cadenza</i> Trio Strabern (Italy) Giovanni Mattaliano, clarinet Mariangela Longo, piano, Francesco Palmisano, violin C. Caruso <i>Ai quattro canti</i> G. Randazzo <i>Trio improvisation</i>
6/3	Rotterdam	Conservatorium	Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1997 Earl Haig/Claude Watson, Chamber Strings from Canada conducted by Philip McConnell Klaas de Vries <i>Tombeau</i> Philip McConnell <i>Midsummer Nights' Dream</i> Volkslied <i>The Water of Tyne</i> Philip McConnell <i>Fantasia for Horn and Strings</i> Gostynski <i>Student Komposition</i> Dag Wiren <i>Serenade for Strings</i>
6/3	Rotterdam	Zaal De Unie	Workshop door Chiel Meijering en recital door Jukka Tiensuu
7/3	Rotterdam	Zaal De Unie	Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1997 improvisatie workshop door Guus Janssen en recital door Annelie de Man
8/3	Rotterdam	Zaal de Unie	Internationaal Gaudeamus Vertolkers Concours 1997 Recital door Elisabeth Chojnacka

Clavecimbel met elektronica verrijkt

Concert: Opening Gaudeamus Vertolkers Concours door Rotterdams Strijkkwartet, Disklavier en klavecimbelduo. Gehoord: 2/3 Conservatorium Rotterdam.

DOOFERNST VERMEULEN

Een pianiste in Peru die haar vingers breekt op Van Baaren, een Koreaanse fluitist die Escher atqueert, een Canadese sopraan die zich wijdt aan Schats *Kind en Kraai*, een Oekraïense altiste die zich waagt aan Van Vlijmens *Faithful*: vanuit alle hoeken van de aarde doet men een gooi naar één van de drie prijzen die het 31ste Internationaal Gaudeamus Concours voor Vertolkers van Hedendaagse Muziek beschikbaar stelt. Er waren dit jaar 130 inschrijvingen voor het concours dat tot en met 9 maart in Rotterdam wordt gehouden. Nederlandse muziek is verplicht. Daarnaast is er elk jaar een speciale prijs voor een specifiek instrument, ditmaal voor het klavecimbel. Vandaar het minifestival *La boîte à punaises* met 6, 7 en 8 maart recitals door virtuozen als Elizabeth Chojnacka en vandaar dat zondagmiddag op het openingsconcert in de hal van het Rotterdams Conservatorium zelfs twee van die 'punaisiedozen' stonden opgesteld.

Het is opvallend hoe graag de hedendaagse componist het instrument verrijkt met elektronica. Evelyn Ficarra confronteert het klavecimbelduo in *Close* uit 1994 met vier microfoons, een acht-kanaal mixer en een Datplayer. Zo is het mogelijk dat een heel dun en doorzichtig begin, waarin de instrumenten inderdaad close op elkaar afstemmen, geleidelijk ont-aardt in grofgeweld met een steeds problematischer balans. Roderik de Man in *Fantasia Chromatica* uit 1996 voor twee klavecimbels, live-

electronics en diaprojectie demonstreert de zin van dergelijke toevoegingen. Die maakt het mogelijk dat lange tonen ook extra lang kunnen doorklinken, zoals in het fascinerende begin waarin Sweelinks chromatische verkenningen worden uitgerekt in een sober strak betoog.

Ten slotte vertolkten Annelie de Man en Thora Johansen een wat oudere compositie: *Les unités discrètes* van Jean Lesage. Harde lege kwarten en later zelfs kale octaven — afgezien van enige lenige loopjes — associëren niet bepaald met het begrip *discrète*, daarvoor is mij het werk te pompeus.

Het meest opmerkelijke programma-deel betrof het centraal in de hal geplaatste zelfspelende Yamaha Disklavier met sampler. Ook hier worden alsmat weer dezelfde intervallen beproefd en afgetast, zoals in een wiegelied terten, en regent het octaven en kwarten. Christina Viola Oorebeek sprak dan ook van *Tuning studies* (1996). Ik vond het onderhoudend en sportief, zij het een tikkeltje naïef. Het is temperamentvolle muziek die het moet hebben van snelle tempi, anders wordt het snel zeurderig.

Het Rotterdams Strijkkwartet speelde ook al enthousiast en dynamisch, jong en zelfbewust werken van Aulis Sallinen (die voornamelijk Schnittke imiteert) en Florian Maier (aardig van opzet, maar toch nog prematuur). Zo kwamen allerlei nationaliteiten aan bod als voorproefje voor het mondiale gebeuren van deze week. Wie geïnteresseerd is in 'oprukkend' jong talent mag dit niet missen. Alle ronden zijn gratis toegankelijk. Voor de volgende keren wil Gaudeamus toe naar een 'Biennale voor jonge performers' met daarin een centrale plaats voor het concours.

Gaudeamus-jury speelt tombola

Door Willem Jan Keizer

Rotterdam — Het 31ste Gaudeamus Vertolkers Concours is gisteravond in de grote zaal van de Rotterdamse Schouwburg onbevredigend geëindigd. Vijf finalisten — één trio en vier solisten — waren er slechts, terwijl de speciale prijswinnares al bekend was. Het centrale instrument was deze keer het clavecimbel, waarvoor de Taiwanese Tien Yang (1971) prijswinnares werd. Vlak voor het in ontvangst nemen speelde zij 'Frenzy' van Roderik de Man en 'Fantango' van het Finse jurylid Jukka Tiensuu.

De overige deelnemers aan de finale brachten een repertoire dat meer opwinding teweeg had kunnen brengen dan het nu deed. De vertolkingen waren nogal netjes, op het brave af zelfs. De Amerikaanse gitarist Alan Thomas (1967) ging geheel tegen de verwachting in met de eer strijken. Hij speelde het gedateerde 'Triplum' van Louis Andriessen, waarbij alle gitaar-clichés uit de kast kwamen. 'Kurze Schatten II' van Brian Ferneyhough was qua compositie van nog mindere kwaliteit.

De Taiwanese percussioniste Hsiao-Yin Wang (1969) werd tweede, waar zij door het publiek als eerste werd ingeschat. Haar fysieke vertolking van 'Un chien dehors' van Jean Pierre Drouet was niet foutloos, wél een adembenevend hoogstandje en van een hoger gehalte dan het als laatste eindigende Trio Percussion uit Frankrijk. Hun interpretatie van 'The Black Page' van Frank Zappa miste drive en klonk slap.

Volker Rausenberger (Duitsland, 1968) imponeerde met 'Auf Flügeln der Harfe' van Klaus Huber, doch werd voorlaatste. De jury — naast Tiensuu, Annelie de Man (Nederland), Steven Schick (U.S.A.), Bernhard Hansen en Solf Schaefer (beiden Duitsland) — vond de Debussy-imitatie van Akira Miyoshi, 'En vers', en van Magnus Lindberg ('Twine for piano') gespeeld door Ken-ichi Nakagawa een derde prijs waard, waarmee de tombola compleet was.

Gezien het niveau en de geringe publieke belangstelling is het geen slecht idee het concours om de twee jaar plaats te laten vinden zoals het plan is. De eerstvolgende versie is dan in 1999 als het nieuwe gebouw van het conservatorium wordt opgeleverd.

Rotterdamse Schouwburg: finale Gaudeamus Vertolkers Concours. Gehoord: gisteravond.

8/3	Amsterdam	Stedelijk Museum	Musik im gebogenen Raum Erwin Stache geeft met <i>Musik im Gebogenen Raum</i> een concert met bizarre klankfenomenen
9/3	Maastricht	Conservatorium	Peter Nievelstein/Walther Feddema Bariton Peter Nievelstein en pianist Walther Feddema Dimitri Sjostakovitsj <i>De Suite opus 145</i> <i>cyclus opus 146</i>
9/3	Rotterdam	Schouwburg	International Gaudeamus Interpreters Competition 1997 Finale Concert Trio Percussion France Percussion trio Nicolas Guijarro, Abel Billard, Cyril Gabet Tokuhide Niimi <i>Enlçage II</i> Frank Zappa <i>Black page</i> Volker Rausenberger Germany, Accordion Nicolaus A. Huber <i>Auf Flügeln der Harfe</i> Alan Thomas United States, Guitar Louis Andriessen <i>Triplum</i> Brian Ferneyhough <i>Kurze Schatten II</i> Ken-ichi Nakagawa, Piano Akira Miyoshi <i>En vers</i> Magnus Lindberg <i>Twine for piano</i> Hsiao-Yin Wang, Percussion Jean Pierre Drouet <i>Un chien dehors</i> Tien Yang Taiwan, Harpsichord Jukka Tiensuu <i>Fantango</i> Roderik de Man <i>Frenzy</i>
9/3	Utrecht	De Utrechtse School	Wim Konink & Quatuor Danel Margriet Hoenderdos <i>Januari 1994</i> James Tenney <i>Cognate Canons</i> Tokuhide Niimi <i>Tree in a dream</i>
9/3	Nijmegen	Galerie Marzee	Anne La Berge solo Anne La Berge <i>revamper</i> David Lang <i>Thorn</i> Roger Redgate <i>Atemkristall</i> Massimo Priori <i>Heiligenberg</i> David Dramm <i>Thrash and Variations</i> Anne La Berge <i>sondsuite</i> Anne La Berge <i>rollin'</i>
13/3	23/3	Frankrijk	Lyon Musique en Scènes, Grame Hans van Koolwijk Bambuso Sonoro en Glissando
15/3	Amsterdam	Stedelijk Museum	Presentatie deelnemers Vertolkers Concours Alan Thomas, gitaar, Ralph van Raat, piano Toru Takemitsu <i>All in Twillight</i> Luciano Berio <i>Sequenza XI</i> Theo Loevendie <i>Strides</i> Toru takemitsu <i>Les yeax clos II</i> Bo Nilsson <i>Quantitäten</i> Olivier Messiaen <i>Le Courlis cendré</i>
16/3	Arnhem	Gemeentemuseum	Marcel Worms Willem van Manen <i>Request</i> Jimmy Yancey <i>East St.Louis Blues</i> W.C.Handy <i>Aunt Hagar's Blues</i> David Dramm <i>Otis plays Arnold</i> Erwin Schulhoff <i>Blues pour Paul Whiteman</i> Chiel Meijering <i>Wildplakkers</i> Chiel Meijering <i>Chiel de la Tourette Syndrome</i> Jean Wiéner <i>Tempo di Blues</i> Jean Wiéner <i>Haarlem</i> Jean Wiéner <i>Trois Blues chantés</i> Raaf Hekkema <i>Blauwe Maandag</i> Louis Andriessen <i>Base</i> Charlie Parker <i>Blues for Alice</i> Martijn Padding <i>Laid Back</i> Gerald Barry <i>Triorchic Blues</i> Michael Finnissey <i>Honky Blues</i> Frederic Rzewski <i>Blues uit The road</i> Misha Mengelberg <i>Wat volgt</i> Guus Janssen <i>Blauwbrug</i>

16/3	Den Bosch	BIS	Syrinx Saxophone Quartet José Retra <i>Oranje</i> Margriet Hoenderdos <i>Doorzichtig</i> Hanna Kulenty <i>Blattinus</i> Vanessa Lann <i>Towards The Center Of Indigo</i> Lorre Lynn Trytten <i>Colors of Blue</i>
18/3	Apeldoorn	Gigant	Tomoko Mukaiyama Frederic Rzewski <i>De Profundis</i> Henry Cowell <i>Aeolian Harp</i> Maarten Altena <i>Hello - Goodbye</i>
20/3	25/3 Duitsland	Lünenburg	Internationale Studienwoche für Neue Musik Gert Jan Prins met workshops en concerten
21/3	Bergen	Museum Kranenburg	Presentatie deelnemers Vertolkers Concours Theo Bodewits, accordeon, Helen Bledsoe, fluit Rafael Reina <i>Liturgy of darkness 5</i> Sofia Goebaidoelina <i>De Profundis</i> Arne Nordheim <i>Flashing</i> Brian Ferneyhough <i>Carceri d'invenzione 2b</i> Igor Stravinsky <i>Tango</i>
22/3	Amsterdam	Stedelijk Museum	Gending André Douw <i>Arjuna Vivaha</i> Joep Franssens <i>nieuw werk</i> Jacob ter Veldhuis <i>nieuw werk op tekst van Dante</i> Roderik de Man <i>Dhawa-Chendak</i>
22/3	Alkmaar	Provadja	HEX = 6HEX Karsten Fundal <i>The Wings of a Butterfly</i> David Dramm <i>Two-Inch Miner</i> Joanne Metcalf <i>Proserpine</i> Rocco Havelaar <i>Lemming</i> Dmitri Capyrin <i>From Air</i> Jack Body <i>Aeolian Harp</i> James Wishart <i>Red Orchestra</i>
23/3	Venlo	Museum Van Bommel	Van Dam Gending André Douw <i>Arjuna Vivaha</i> Joep Franssens <i>nieuw werk</i> Jacob ter Veldhuis <i>nieuw werk op tekst van Dante</i> Roderik de Man <i>Dhawa-Chendak</i>
23/3	Utrecht	De Utrechtse School	Vershki da Koreshki Afrikaanse tirmes, Balkan zigeunermuziek met Mongoolse boventoonzang.
23/3	USA	Trenton	Arno Bornkamp, saxofoon, Ivo janssen, piano workshop en concert met werken van Martijn Padding, Peter van Onna, Ron Ford, Gijs van Dijk
24/3	USA	Long Beach island	Arno Bornkamp, saxofoon, Ivo janssen, piano workshop en concert met werken van Martijn Padding, Peter van Onna, Ron Ford, Gijs van Dijk
25/3	28/3 Jugoslavië	Belgrado	Cinema Rex Pierre Bastien, muziekinstallatie Mechanicum
26/3	Utrecht	Theater Kikker	Eugene Chadbourne cricket and western - hommage aan Duke Ellington
28/3	Den Haag	Korzo	Thunderclaps Ned McGowan, fluit met werk van Ferneyhough en The Link, Allan Laurillard, Arthur Sauer, David Dramm, en Jim Meneses
29/3	Amsterdam	Stedelijk Museum	Maarten Altena Ensemble Alison Isadora <i>EN/OF II</i> Keren Rosenbaum <i>No Voice No Answer</i> Edgar Varèse <i>"Graphic Score"</i> Maarten Altena <i>Trappel</i> Cor Fuhler/Satie <i>Cinéma</i> Richard Ayres <i>No. 20: Two short arrangements of tunes from my past</i>
29/3	Zuid-Afrika	Oudtshoorn	Marcel Worms nieuwe werken van Guus Janssen, Misha Mengelberg en Martijn Padding

Een gamelan-orkest bestaat uit verschillende metalen instrumenten die met hamers (gamel = hamer) worden aangestagen. Je hebt liggende en hangende gongs, klankstaven, ketels en klokken, aangevuld met strijkinstrumenten (rabab), xylofoon (gambang) en andere instrumenten. Dit oeroude Javaneze instrumentarium wordt de laatste decennia ook gebruikt in de moderne westerse muziek om

er nieuwe stukken voor te schrijven. Een van de eersten was Iwan de Leeuw die in 1975 het indrukwekkende *Gending* schreef, een hommage aan de muzikanten van de gamelan. De Leeuw, bekend om zijn liefde voor de oosters muziek, moest tot 1984 wachten voor de eerste uitvoering. Die kwam voor rekening van Jurrien Sligter uit Utrecht, die voor de gelegenheid een speciaal gamelan-orkest samenstelde.

de. Het succes was zo groot dat meer componisten voor het ensemble wilden schrijven. Toen de lijst van nieuwe gamelan-muziek groeide (geïnspireerd door Gending schreven ook Klaus Kuiper, Shina Wulur en Barbara Woolf voor gamelan) besloot Sligter in 1988 het Ensemble Gending op te richten. Componisten plingen speciaal voor het ensemble schrijven, zodat de groep nu kan putten uit werk van Chiel

Meijering, Paul Termos, Takuyuki Hai, Roderik Man, Guus Janssen, James Tenney en vele anderen. Gending heeft zojuist een cd volgespeeld (NM Classics) met muziek van Termos, Woolf, Eisma, Alberts en De Leeuws Gending.

Voor het nieuwe werk dat zaterdag tijdens een concert in het Stedelijk Museum te Amsterdam in première gaat en een dag later in het Venlose museum Van Bommel-Van Dam is te horen, zijn naast de *Animal Mass* van Jacob ter Veldhuis nieuwe werken te horen van Andre Douw (*Arjuna Vivaha*), Klaus Kuiper en Joep Franssens. Gending wordt bijgestaan door mezzosopran Irma ten Brinke, counter tenor Harry Baas-Becking, bariton Imanar Lapid en bas Martijn de Graaf Bierbrauer. Het Venlose concert begint om 16.00 uur.

Hamertje tik op zijn Javaans

BRABANTS DAGBLAD
 Oplossing : 164.559
 Datum : 050497

Bijzonder concert rond componiste Goebaidulina

DEN BOSCH – De Russische componiste Sofia Goebaidulina staat morgen centraal bij een Resonans-concert, dat wordt verzorgd door het Ensemble Wendingen. Op het programma staan *Freue Dich*, duo voor viool en violoncello, *Musical Toys* voor solo piano en *Il Silenzio* voor bajan, viool en violoncello.

Sofia Goebaidulina balanceert als componiste tussen religieuze symboliek en abstracte, bijna mathematische getallenreeksen. In haar werk zijn duidelijk invloeden te bespeuren van Bach en Scriabin. Zou dergelijk werk niet het best kunnen worden uitgevoerd door een ensemble, dat zijn flexibele karakter fier in zijn naam meedraagt: Wendingen? Het kwartet bestaat uit pianiste Marja Bon, cellist Hans Woudenberg, violiste Heleen Hulst en Harriët Markus op accordeon en bajan. Ensemble Wendingen verzorgt zijn concert morgen om 20.30 uur in Theater Bis, Triniteitstraat 19.

30/3	Utrecht	De Utrechtse School	Utrecht String Quartet Béla Bartók <i>Strijkkwartet no. 2, Op. 17</i> - <i>Moderato</i> - <i>Allegro molto capriccioso</i> - <i>Lento</i> Jack Body <i>Epicycle</i> Béla Bartók <i>Strijkkwartet no. 3</i> - <i>Moderato</i> - <i>Allegro</i> - <i>Moderato</i> - <i>Allegro molto</i>
31/3	USA	Chicago	Arno Bornkamp, saxofoon, Ivo Janssen, piano workshop en concert met werken van Martijn Padding, Peter van Onna, Ron Ford, Gijs van Dijk
1/4	USA	Ohio	Arno Bornkamp, saxofoon, Ivo Janssen, piano workshop en concert met werken van Martijn Padding, Peter van Onna, Ron Ford, Gijs van Dijk
1/4	USA	New York	Knitting Factory Luc Houtkamp (duo met Ned Rothenberg)
3/4	USA	New York	University of New York, workshop Luc Houtkamp
3/4	USA	Brooklyn	5th House Luc Houtkamp (duo met Michael Stevens, piano)
4/4	USA	Trenton	New Jersey, Composers Guild, Luc Houtkamp
6/4	USA	Berkeley	Beanbenders, Luc Houtkamp
9/4	USA	Mills College, Oakland	workshop Luc Houtkamp
9/4	USA	Hayward	Hayward University, Luc Houtkamp
10/4	USA	Tallahassee	Cows Haus, Luc Houtkamp
11/4	USA	St. Petersburg	Dali Museum, Luc Houtkamp
13/4	USA	Chicago	Lunar Cabaret, Luc Houtkamp
14/4	USA	Chicago	School of the Art Institute; workshop Luc Houtkamp
16/4	USA	Chicago	Empty Bottle Luc Houtkamp (met Kent Kessler, contrabas, en Michael Zerang, drums)
17/4	USA	Chicago	Michael Zerang's loft Luc Houtkamp
18/4	USA	Ann Arbor	University of Michigan Luc Houtkamp
4/4	Zuid-Afrika	Oudtshoorn	Marcel Worms nieuwe werken van Guus Janssen, Misha Mengelberg en Martijn Padding
6/4	Maastricht	IntroConservatorium	Five Great Guitars Jan Kuiper, Eric Vaarzon Morel en Groninger Gitaarduo met werken van Kuiper, Amuedo en Vaarzon Morel
6/4	Den Bosch	BIS	Wendingen werken van Sofia Goebaidolina, Elena Firsova en Dimitri Sjostakovitsj Marja Bon (piano), Hans Woudenberg (cello), Heleen Hulst (viool) en Harriët Markus (accordeon/bajan).
8/4	Apeldoorn	Gigant	Wendingen; Marja Bon (piano), Hans Woudenberg (cello), Heleen Hulst (viool) en Harriët Markus (accordeon/bajan). werken van Sofia Goebaidolina, Elena Firsova en Dimitri Sjostakovitsj
8/4	Croatië	Zagreb	Music Biennale Zagreb, Rajesh Mehta Collective bestaande uit Rajesh Mehta, Joost Buis, Tobias Delius, Ab Baars, Jan Willen van der Ham, Yannis Kyriakides, Tristan Honsinger, Joe Williamson, Alan Purves.
9/4	Oekraïne	Odessa	"Two Days & Two Nights" Marcel Worms met werken van Willem van Manen, David Dramm, Maurice Horsthuis, Raaff Hekkema, Louis Andriessen Guus Janssen, Misha Mengelberg en Martijn Padding en het Trio Strakke Lucht met werken van Eric de Clercq en Bart de Kemp
12/4	Alkmaar	Provadja	Hans de Jong & Paul Hermsen Werner Wolff Glaser <i>Allegro, Cadenza e Adagio</i> Hans de Jong <i>Le rêve et la folie</i> Jindrich Feld <i>Sonate (1989-90)</i> - <i>Allegro ritmico</i> - <i>Adagio</i> - <i>Allegro vivo</i> - <i>Allegro con fuoco</i> Janpieter Biesemans <i>Why not, Hans!</i> Werner Heider <i>Sonata in Jazz. (3 delen)</i>
13/4	Oekraïne	Kiev	Marcel Worms met werken van Willem van Manen, David Dramm, Maurice Horsthuis, Raaff Hekkema, Louis Andriessen, Guus Janssen, Misha Mengelberg en Martijn Padding

12/4	Amsterdam	Stedelijk Museum	Hex Karsten Fundal <i>The Wings of a Butterfly</i> David Dramm <i>Two-Inch Miner</i> Joanne Metcalf <i>Proserpine</i> Rocco Havelaar <i>Lemming</i> Dmitri Capyrin <i>From Air</i> Jack Body <i>Aeolian Harp</i>
15/4	Apeldoorn	Gigant	Poolse Week, lunchconcert door ensemble Marek Stachowski <i>Pezzo grazioso</i> Zbigniew Bujarski <i>Fear of Birds I</i> florian Maier <i>String Quartet</i>
16/4	Tilburg	Conservatoium	Poolse Week, lunchconcert door ensemble Marek Stachowski <i>Pezzo grazioso</i> Zbigniew Bujarski <i>Fear of Birds I</i> florian Maier <i>String Quartet</i>
16/4	Rotterdam	Conservatorium	Poolse Week, lunchconcert door ensemble Marek Stachowski <i>Pezzo grazioso</i> Zbigniew Bujarski <i>Fear of Birds I</i> florian Maier <i>String Quartet</i>
16/4	Rotterdam	Conservatorium	Poolse Week: Cracoria strijkkwartet Marek Stachowski <i>Quartetto da Ingresso</i> <i>Musica Festeggiante</i> Zbigniew Bujarski <i>Quartet for a house warming</i>
16/4	Utrecht	Theater Kikker	Janice Jackson - travelings composities van Roger Marsh, Hildegard von Bingen, Margreet Ehlen, Dmitris Terzakis, Theo Abazis en Raphael Reina
18/4	Bergen	Museum Kranenburgh	Yuko Suzuki & Anne La Berge Richard Barrett <i>Inward</i> Giorgio Battistelli <i>Il Libro Celibe</i> , voor slagwerk solo Anne La Berge en Paul Doornbusch <i>asfixiation voor altfluit en fluiten</i> Anne La Berge <i>Sondsuite</i> Cor Fuhler <i>Gonza (Happy Spring)</i> Jan-Bas Bollen <i>Tube</i>
19/4	Amsterdam	Stedelijk Museum	Yuko Suzuki & Anne La Berge Richard Barrett <i>Inward</i> Giorgio Battistelli <i>Il Libro Celibe</i> , voor slagwerk solo Anne La Berge en Paul Doornbusch <i>asfixiation voor altfluit en fluiten</i> Anne La Berge <i>Sondsuite</i> Cor Fuhler <i>Gonza (Happy Spring)</i> Jan-Bas Bollen <i>Tube</i>
19/4	Maastricht	Intro	Conjunto Iberico Ramon Lazkano, Claudio Prieto, José Luis Greco, Marlos Nobre en Iannis Xenakis
20/4	Polen	Minsk Mazowiecki	World Saxophone Orchestra o.l.v. Ed Bogaard Chiel Meijering <i>Sax Sax</i> Otto Ketting <i>Preludium</i> Emanuel Klein <i>Riet Bries</i>
20/4	Arnhem	Gemeentemuseum	De Ereprijs Luca Macchi <i>Ad versum</i> Roger Marsh <i>Waiting for Charlie</i> Hanna Kulenty <i>Going Up</i> Huba de Graaff <i>De Arigen</i> Frank Zappa <i>Black pages, G-spot Tornado</i> Charles Ives <i>Ragtime dances</i>
20/4	Den Bosch	Synagoge	Maarten Altena Ensemble <i>Dancing Sounds</i> met Gilius van Bergeijk, Jan Bas Bollen, David Dramm e.a.
21/4	Duitsland	Weimar	workshop en concert Hochschule door Utrecht String Quartet Maarten Altena <i>Pitch</i> Jack Body <i>Epicycle</i> Joonas Kokkonen <i>Streichquartett nr.3</i> D. Schostakowitsch <i>Streichquartett nr.9 op.117</i>
22/4	Duitsland	Jena	Universität, Aula concert door Utrecht String Quartet Béla Bartók <i>Streichquartett nr.2 op.17</i> Joonas Kokkonen <i>Streichquartett nr.3</i> D. Schostakowitsch <i>Streichquartett nr.9 op.117</i>
21/4	Polen	Warschau	World Saxophone Orchestra o.l.v. Ed Bogaard Chiel Meijering <i>Sax Sax</i> Otto Ketting <i>Preludium</i> Emanuel Klein <i>Riet Bries</i>

APELDOORNSE COURANT
Oplage : 40.778
Datum : 210497

Ereprijs te scheutig met wereldpremières

Concert: De Ereprijs o.l.v. Wim Boerman en Wim Megens met nieuw programma 'Poetic arcs', Premièrs van Gerhard Stäbler, Huba de Graaff, Thomas Bruttger, Juhani Nuorvala. Gehoord: 18/4 Huis voor de Schoone Kunsten APELDOORN. Herhaling: 20/4 Museum voor Moderne Kunst ARNHEM, 4/8 Amphion DOETINCHEM.

Van Maurice Ravel is de uitspraak dat 'het pianissimo de grootste kracht ter wereld is'. De waarheid hiervan realiseer je je op twee momenten, namelijk als er eens zo'n geconcentreerde toon wordt geproduceerd waarin alles opgesloten lijkt te zijn én als een dergelijk pianissimo ontbreekt.

Wim Boerman en De Ereprijs verzamelen wereldpremières zoals een ander postzegels of vlinders verzamelt. Ook het nieuwe programma 'Poetic arcs' bestaat hoofdzakelijk uit eerste uitvoeringen. Op zich is dat een schone zaak. De componisten van nu hebben dringend een platform nodig en ruimte om te experimenteren. Het is logisch dat, als je zoveel nieuwe stukken speelt als De Ereprijs doet, de kwaliteit heel wisselend zal zijn. De tijd heeft immers nog niet als filter kunnen werken. Toch zal het orkest er op moeten letten dat het produceren van premières geen doel op zich wordt. Niet alleen voor de componisten, die het verdienen dat hun stukken goede uitvoeringen krijgen, maar ook voor het ensemble zelf dat nu bijna niet toe lijkt te komen aan verdieping in klankkwaliteit en samenspel. Gerhard Stäbler is een integer en (dus?) ontoegankelijk componist die eigenlijk vooraf

gaande aan de uitvoering van zijn werk een toelichtende lezing zou moeten geven. Stäbler haat muziek die verleidt. Die bij de luisteraar binnendringt om hem of haar op slinkse wijze mee te voeren in sferen en stemmingen waar de persoon niet bewust voor heeft gekozen. Een origineel en streng uitgangspunt dat onvermijdelijker wijze leidt tot ongenaakbare muziek, want 'verleidelijke klanken' moeten worden vermeden. Stäblers driedelige werk 'Poetic arcs' is mede geïnspireerd door moderne beeldhouwkunst. En zo klinkt het ook: Groot, Beton. IJzer.

Huba de Graaff studeerde onder meer bij Louis Andriessen, en wat leerde ze daar? Haar 'De Arigen' (bewoners van Artis?) beschikt over een aardse groove. Zonder meer een prachtige vondst van de Amsterdamse componiste is het gebruik van de elektrische Casio saxofoonjes. Ze zien eruit als plastic speelgoed instrumenten, klinken ook zo, maar door een MIDI-uitgang kun je er synthesizers, computers en andere elektronica mee aansluiten, waardoor de klankmogelijkheden onbeperkt zijn. Minder geluidsexperimenten en meer muziek was er bij de Finjhan Nuorvala. Zijn 'Garage symfonie' bevat een mooie inleiding voor fluit en klarinet en een duidelijk thematisch uitgangspunt waar de rest van het stuk uit voortvloeit. Thema van de avond: onderzoek alles en behoud het goede.

MAARTEN MESTROM

Internationale Studienwoche für

Neue Musik beginnt am 4. Mai

der Moderne Klangwelten

Es bewegt sich etwas im Lüneburger Fortbildungszentrum für Neue Musik. Bewährtes möchte Lokalmatador Helmut W. Erdmann trotz mager fließender Zuschüsse vor dem Rotstift retten, zusätzlich sollen einige frische Akzente dem eingeschülferten Konzept ein verändertes Make-up geben, das auch nach der Jahrtausendwende noch Publikum und Politiker anspricht.

Erhalten bleibt unter anderem die Internationale Studienwoche im Frühjahr, nur der Termin wurde verlegt: „Den bisherigen Zeitpunkt kurz vor Ostern fanden Studierende nicht attraktiv, nun probieren wir es vielversprechender Anfang Mai“, berichtet der künstlerische Leiter.

Mit Filterbank und Sound-Beam

teilweise prominenten Experten in die Geheimnisse der Avantgarde geführt und dürfen in jeweils zwei Abendkonzerten in die Klangwelt der Gegenwart abtauchen. Ein Angebot, das auch der Öffentlichkeit zur Verfügung steht.

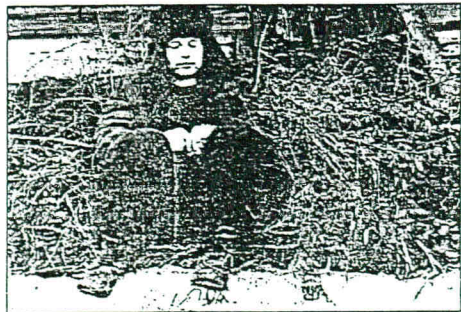
Den modernen Spieltechniken von Cello, Flöte, Trompete und Percussion wollen die Vor-

Schlagzeuger Gert-Jan Prins hat s

träge im gerade kürzlich ausgebauten Fortbildungszentrum an der Münze auf den Zahn fühlen. Daneben bietet die Studienwoche tagsüber Einblicke in die Klangwelt der Obertöne, Experimente mit Filterbank und Sound-Beam sowie Aspekte zum Komponieren in der Gegenwart. Alexis Krüger, ehemals Akteur im Lüneburger Ensemble Neue Musik, kehrt mit seiner Hörspielproduktion „Cascando“ als Referent an den Ort seiner ersten Erfolge zurück.

Im Mittelpunkt steht wie in jedem Jahr die Auseinandersetzung mit (Live-) Elektronik. Neben den Gestaltungsmöglichkeiten mit dem erheblich verbes-

ich warm angezogen, Dörte Nienstedt gibt sich klassischer. Fotos: nh

serten Equipment im Lüneburger Studio und reichlich Theorie in den Seminaren hat Helmut W. Erdmann im Nachtprogramm (jeweils um 22 Uhr) wichtige Produktionen aus den europäischen Hochburgen zusammengestellt. Die Beiträge kommen aus Lüneburg, Berlin, Norwegen, Frankreich, den Niederlanden und Österreich und werden vom 5. bis 9. Mai im Glocken-

haus, am 4. und 10. Mai im Heinrich-Heine-Haus den Zuhörern präsentiert.

An diesen Orten finden zum selben Termin um 20 Uhr auch die Abendkonzerte statt. Traditionell eröffnet das lokale Ensemble Neue Musik die Studienwoche, Helmut W. Erdmann (Flöte) spielt am 5. Mai und, gemeinsam mit Helmut Bieler (Klavier), am 9. Mai. Weitere auswärtige Gäste sind die Flötistin Dörte Nienstedt (6. Mai.), der Amsterdamer Schlagzeuger Gert-Jan Prins (7. Mai.), Baß-Trompeter Rajesh Mehta aus Indien (8. Mai) und der Stuttgarter Cellist Michael Bach zum Finale am 10. Mai. hjr

Anzeige
LZ Theater - Konzerte
Veranstaltungskasse
Am Sande 17c, 21335 Lüneburg
Telefon (0 41 31) 4 10 64
Telefax (0 41 31) 740 313

22/4	Polen	Bialystok	World Saxophone Orchestra o.l.v. Ed Bogaard Chiel Meijering <i>Sax Sax</i> Otto Ketting <i>Preludium</i> Emanuel Klein <i>Riet Bries</i>
24/4	Polen	Grudziadz	IV Saxophone Seminar, World Saxophone Orchestra o.l.v. Ed Bogaard Chiel Meijering <i>Sax Sax</i> Otto Ketting <i>Preludium</i> Emanuel Klein <i>Riet Bries</i>
25/4	Den Haag	Korzo	Thunderclaps AMM band; Keith Rowe, John Tilbury en Eddie Prévoست concert door Utrecht String Quartet
25/4	Duitsland	Weimar	Béla Bartók <i>Streichquartett nr.2 op.17</i> Joonas Kokkonen <i>Streichquartett nr.3</i> Dmitri Schostakowitsch <i>Streichquartett nr.9 op.117</i>
26/4	Amsterdam	Stedelijk Museum	Cygnus Ensemble Joyce Orenstein <i>Noon</i> William Anderson <i>The Flaming Lutethronged Angelic Door</i> Robert Pollock <i>Cygnature Piece</i> Milton Babbitt <i>Soli e Duettini</i> Charles Wuorinen <i>Sonata for Guitar and Piano</i> Sebastian Currier <i>Broken Consort</i>
26/4	Italië	Reggio Emilia	Settimane-incontri 1997 de ereprijs Luca Macchi <i>Ad versum</i> Roger Marsh <i>Waiting for Charlie</i> Hanna Kulenty <i>Going Up</i> Huba de Graaff <i>De Arigen</i> Frank Zappa <i>Black pages, G-spot Tornado</i> Charles Ives <i>Ragtime dances</i>
27/4	Nijmegen	Galerie Marzee	Cygnus Ensemble Jacob ter Veldhuis <i>Diapason</i> Joyce Orenstein <i>Noon</i> Robert Pollock <i>Cygnature Piece</i> William Anderson <i>The Flaming Lutethronged Angelic Door</i> Milton Babbitt <i>Soli e Duettini</i> John Halle <i>Spooks</i>
29/4	Utrecht	Theater Kikker	Elektro-instrumentalisten Bob Ostertag en Otomo Yoshihide
4/5	USA	New York	University Pianist Kees Wieringa werken van Jacob ter Veldhuis, Joep Franssens, Gerard Beljon, Hans Christian Detlefsen, Tom McLaughlin en Robert Pollock
6/5	USA	Princeton	University Pianist Kees Wieringa werken van Jacob ter Veldhuis, Joep Franssens, Gerard Beljon, Hans Christian Detlefsen, Tom McLaughlin en Robert Pollock
7/5	Enschede	Muziekcentrum	Schreck Ensemble Ton de Leeuw <i>Mountains, voor basklarinet en tape</i> JeanClaude Risset <i>L'autre face, voor stem en tape</i> Richard Karpen <i>Il Nome, voor sopraan en tape</i> Marc van Vught <i>And then there were three, voor basklarinet en liveelektronica</i> Luigi Nono <i>La fabbrica illuminata, voor stem en tape</i>
7/5	Duitsland	Lüneburg	19. Internationale Studienwoche für zeitgenössische Musik 1997 Kees Tazelaar <i>Depths of Field no.1</i> Jorrit Tamminga <i>Kist</i> Pieter Suurmond <i>Hoofdstuk</i> René Uylenhoet <i>Filamente</i> Gert Jan Prins met workshops en concert <i>Sub I, II/III, IV, V</i>
10/5	Joegoslavië	Belgrado	Cinema Rex Palinckx Ensemble; Han Buhrs - zang, Jacques Palinckx - gitaar, Bert Palinckx - bas, Jim Meneses - drums.
10/5	USA	Washington	Nederlandse Ambassade Pianist Kees Wieringa werken van Jacob ter Veldhuis, Joep Franssens, Gerard Beljon, Hans Christian Detlefsen, Tom McLaughlin en Robert Pollock
11/5	Maastricht	Intro	Maarten Altena Ensemble <i>Dancing Sounds</i> met Gilius van Bergeijk, Jan Bas Bollen, David Dramm e.a.
11/5	Den Bosch	BIS	Szreder & Strobel werken van Weiner, Bowman, Racel en Antheil
18/5	Den Bosch	Synagoge	Stem-Tegen-Stem improvisaties van Lucia Meeuwssen, Peggy Larson en Beatrice van der Poel

23/5	Bergen	Ruinekerk	Pleiade Ensemble, Margot Bakker, Hanke Dekker, Niek Duiven, Rob van Heck, piano Simeon ten Holt <i>Horizon</i>
23/5	Den Haag	Korzo	Thunderclaps Tjeerd Oostendorp, tuba met een nieuw werk van Mary Finsterer
25/5	Noorwegen	Bergen	het Nieuw Ensemble o.l.v. Ed Spanjaard Brian Fernyhough <i>Mort Subite, On Stellar Magnitudes, Mnemosyne, La Chûte d'Icare, Etudes Transcendentales</i>
31/5	Alkmaar	Provadja	Muziektheaterproductie: Jason van componist en geluidskunstenaar Pé Okx (klankbewerkingen op de computer)
2/6	Utrecht	Theater Kikker	Rumor 6 Michiel Scheen's <i>Triniklion</i> en de EX met o.a. Han Bennink met improvisaties
4/6	Rusland	Kolomna	Peter de Grote Manifestatie, Marcel Worms met o.a. werken van Willem van Manen, David Dramm, Maurice Horsthuis, Raaff Hekkema, Louis Andriessen, Guus Janssen, Misha Mengelberg en Martijn Padding
4/6	Rusland	Moskou	Peter de Grote Manifestatie, Marcel Worms met o.a. werken van Willem van Manen, David Dramm, Maurice Horsthuis, Raaff Hekkema, Louis Andriessen, Guus Janssen, Misha Mengelberg en Martijn Padding
6/6	Rusland	Moskou	Peter de Grote Manifestatie workshop door Theo Loevendie
7/6	Mexico	Guanajuato	Duo Zwaanenburg/Landy Leigh Landy <i>Wolken wind schermer</i> Jos Zwaanenburg <i>Voice without a mouth</i> Leigh Landy <i>Only the Ephemeral is of lasting value</i> Jos Zwaanenburg <i>Rubber Music</i> Leigh Landy <i>Rock's Music</i> Tim Howle <i>Calling Tunes</i> Jos Zwaanenburg <i>Manamanamania</i> Leigh Landy <i>Ceci n'est pas flute</i>
7/6	Rusland	Moskou	Peter de Grote Manifestatie Orkest De Volharding Louis Andriessen <i>On Jimmy Yancey</i> Louis Andriessen <i>M is for Man, Music & Mozart</i> Louis Andriessen <i>Y Despues</i> Louis Andriessen / Darius Milhaud <i>La Creation du Monde</i> Amilcar Vasques Dias <i>Pranto</i>
8/6	Rusland	Moskou	Conservatorium, Rachmaninov Zaal - Harry Sparnaay, basklarinet Klaas de Vries <i>Solo uit A King, Riding</i> Martin Wesley-Smith <i>For bass clarinet and tape</i> Joji Yuasa <i>Bass clarinet solitude</i> Simon Burgers <i>Pastiche!</i> Guus Janssen <i>Sprezzatura</i> Wayne Siegel <i>Jackdaw</i>
22/6	Canada	Quebec City	Luc Houtkamp, Gert-Jan Prins en Fred van Hove
23/6	Canada	Calgary	Luc Houtkamp, Gert-Jan Prins en Fred van Hove
24/6	Canada	Saskatoon	Luc Houtkamp, Gert-Jan Prins en Fred van Hove
25/6	&27/6	Canada	Luc Houtkamp, Gert-Jan Prins en Fred van Hove
29/6	Canada	Montreal	Luc Houtkamp, Gert-Jan Prins en Fred van Hove
1/7	8/7	Indonesia	Jogyakarta, Jakarta
			Ensemble Gending Barbara Woof <i>Soundings</i> Paul Termos <i>Khendang</i> Will Eisma <i>Mawar Jiwa voor Gamelan en elektronica</i> Armeno Alberts <i>Haké voor gamelan en tape</i> Klaus Kuiper <i>Sonata da Camara</i>
2/7	12/7	Australië	Darwin
			Darwin International Guitar Festival Het Duo Contemporain (Henri Bok en Miguel Bernat) workshops en concerten met werken van Gerard Brophy <i>Coil</i> <i>NRG for bass clarinet solo</i> Leo Brouwer <i>Paisaje Cubano Con Ritual</i> Ross Edwards <i>Enyato</i> Stephen Cronin <i>Even Love can Wield a Stealthy Blade</i> Jacque Bank <i>Some Terrible Territory</i> Aansluitend worden concerten gegeven in Brisbane, Sydney, Melbourne en Wollongong.
4/7	Amsterdam	Bethaniën klooster	alle hens aan dek, Insomnio ensemble o.l.v. Sam ter Velde werken van Westerheide, Lisken, Hahne, Meier, en Maderna en Galvez-Taroncher

BEELD. DB. ED. GELOWE
Oplossing : 12.840
Datum : 200597

De Volharding 25 jaar en nog springlevend

Concert door orkest De Volharding o.l.v. Jurjen Hempel. Programma: werken van o.a. Torke, Van Oosten, Dias en Milhaud. Gehoord: 19/5 Kunsthuis 13 VELP.

Het orkest De Volharding beleefde dit jaar zijn zilveren jubileum. Alle reden voor het ensemble om zich op die mijlpaal in september voor te bereiden. Louis Andriessen componeerde 25 jaar geleden zijn 'De Volharding', het werk waarmee de opstandige notenkraakers tekeer gingen tegen de gevestigde orkestpraktijk. Het orkest De Volharding is gebleven, er heeft inmiddels een vooraanstaande plaats in het hedendaagse muziekleven ingenomen. Waar de tegenstellingen niet meer zo groot zijn als toen, en eigenlijk met een glimlach op die 'roemruchte' periode wordt teruggekeken.

In Kunsthuis 13 was het gisteren ook een kwestie van terugkijken, maar ook niet bang zijn om iets heel nieuws te presenteren. Zoals het recente 'Overnight mail' van de Amerikaan Michael Torke, een driedelige patriotistische serenade aan zijn landgenoten. Want in het tweede deel, 'Standard mail' wordt met veel hymnen en grote drieklanken het Amerikaanse ideaal van de maakbare samenleving getoond. Zeg maar een andere versie van de 'Alpensymfonie' van Strauss, maar dan met de Rocky Mountains in plaats van de Beierse Alpen. Jurjen Hempel, de onvermoeibare dirigent,

leidde zijn ensemble rustig maar adequaat door de lastige delen. Met altijd het vakmanschap van Torke voorop, die ook in de complexe maatsoorten altijd een duidelijk statement weet te verwoorden.

Heel strak van opbouw vond ik het aangrijpend uitgevoerde 'Pranto' van Amilcar Vasques Dias. Het gaat hier om treurzangen van oude Portugese vrouwen, die vaak door middel van glijdende tonen in de blazers gesuggereerd worden. Een knap werk kortom van deze Dias, die zich momenteel in Den Haag verder bekwaamt in het compositievak.

Met Milhaud en Stravinsky tot slot keerde 'De Volharding' weer terug naar het begin van deze eeuw. Toch nog een beetje Louis Andriessen, want hij bewerkte Milhaud's 'La création du Monde' voor deze combinatie. Misschien waren het aantal decibels vaak te veel, maar Jurjen Hempel wist toch een aantal keren zijn musici te verleiden tot een echt zacht en mild samenspel, waardoor de klagende sopraansaxofon zijn prominente rol echt waardig kon vervullen.

Met een flitsende 'Ragtime' van Stravinsky kwam een einde aan dit boeiende overzicht van twintigste-eeuwse muziek - zoals altijd in goede handen van De Volharding en zijn enthousiaste dirigent Jurjen Hempel.

PAUL VERGEEST

Van onze kunstredactie
MIDDELBURG - Na het genotfel-
gevoel en genot van de Griekse
tragedie Orestes, twee jaar gele-
den, is het dit keer het doordrin-
gende gewen en koperfeschal
van een joodse klazang. Met de
uitvoering van onder meer NSH-
na weerklankt deze maand op-
nieuw de indruytrekkende mi-
niet van Jannis Xenakis in de
Grote Kerk van Veere.

Het Festival Nieuwe Muziek
heeft een traditie op te houden
als het gaat om het ontvaren van de
voortstrevende Grieks-Franse

componist, Organisator Ad van 't
veer introduceerde de muziek
van Xenakis in Nederland en re-
serveerde voor zijn werk de afge-
lopen decennia stevast een rui-
me plaats in het jaartijds Festi-
val Nieuwe Muziek.

Ter gelegenheid van Xenakis
75de verjaardag staat de 21ste
editie van het Festival Nieuwe
Muziek, van morgen tot en met
zaterdag 12 juli in Middelburg en
Veere, vrijwel geheel in het teken
van diens muziek. Op het pro-
gramma staan zesien verschild-
lende composities van Xenakis,
met als verwach hoogtepunt
Nshina (zondag 22 juni) door
anderden de zangeressen
Jannine Prunger en Gertie de
Vries. Verder zijn er vijf lezingen
over zijn werk.
Het Xenakis Ensemble onder lei-
ding van Diego Masson voert
oudere - Dinaen (1975) - en
recentere werken - Keren (1994)
en Roscobeck (1986) - uit. De Ri-
chard Alston Dance Company uit
Londen brengt de composities
Otho en Paspina op de planken.

BRABANTS NIEUWSBLAD
Oplossing : 54.966
Datum : 190697

Festival Nieuwe Muziek Xenakis in Zeeland

LOUIS ANDRIESEN não escreve em abstracto, mas para concertos concretos. O mais notório é o Schöenberg Ensemble dirigido pelo seu velho discípulo, e um dos grandes mestres de música contemporânea (e não só). Reinbert de Leeuw, "entremêle" por vezes, para obras de mais largas repercussões, associado a outros grupos holandeses, o A&O.

Como o Ensemble Intertemprum, o Ensemble Modern ou o Ensemble 13, aquele que De Leeuw dirige situa-se directamente, na sua formação, na herança de Schönberg (razas vezes o nome foi-lhe apropriado) e da sua Sinfonia de Câmara, como Andriessen fez quando lhe juntou, a um orquestrante musical, nomeadamente em termos límbicos, o seu heterocercatório, levando-no a estar na base da formação de dois grupos: Hoque-tas e a Orquestra de Volharding. Para ele, essa é uma questão também política, que os compositores rectam os grupos de seus imediatos destinatários, excelsos e não que os orquestras sinfónicas e os seus burocratas dirigidas de um a programação.

O primeiro grupo que fundou, Hoque-tas, esteve, há quase vinte anos, nos Encontros de Música

Contemporânea da Gulbenkian. No fundo, destina-se a tocar. Não particular em a sua composição, a peça de Andriessen do mesmo nome. Consequente ou se escrevam composições para a gravação e para a mesma instrumentação a que ele tinha dado origem, ou nada! Resultado: não sobreviveu.

Consequência das particularidades gestas também de Andriessen, onde se nota o gesto pelas "big bands" jazzísticas a cargo de Orkest De Volharding, que amanhã estará em Belém.

"90 por cento das reuniões têm formação clássica, os outros de jazz", diz Jurgen Hempel, o mestre. "Eu sempre gostei de formação assim, por exemplo com desloque para os saxofones", introduz De Leeuw. Cumprir musical idea outros, Hempel prefere no entanto alguma autonomia: "Eles, Louis e Reinbert, conseguiram criar o seu 'establishment'. Nós vamos seguir".

Dem, e então como foram definidos os programas?

"Excellente um programa em que estivesse presente a religião de Louis com composições ame-

ricanas — diz Reinbert de Leeuw. Outras lives e Duke Ellington terão sido aquelas que mais o influenciaram, além, claro, de Terry Riley e La Monte Young. Mas o paralelismo maior é com Steve Reich e por isso inserimos uma peça dele no programa. Fosse-se algo de muito interessante, nós não nos importamos com o compositor americano. Nós nos importamos com o compositor americano, como John Adams, e por isso uma obra dele também não no programa.

Dem, e De Volharding/Jurgen Hempel parece um pouco intimidado, talvez pelo efeito de estar em frente aos mestres mais directos. As três peças de Andriessen que vai dirigir amanhã em Belém, "Oshiminy Yancy", "M is for Man, Music, Mozart" (escrita para um televídeo de Peter Greenaway) e "Y Después" (inspirado num texto de Lorez Ión como empurramento "Pranito" de Amílcar Vasques Dias (um português aluno de Andriessen e, surpresa das surpresas, uma orquestração de Andriessen de "La Création du Monde" de Milhaud).

A voz, diga-se, tem o seu quê de surpreendente. Compreende-se que Andriessen goste de tentar circular os "high" e "low" mas dá a recorrer a uma inspiração neo-clássica feroz devida Schönberg se se interpretar musical. Hempel, é de que torna a resposta, que não que acha extraordinário o estilo de "alto", "basso", "quero", "praxidosais", "um dos quais Milhaud) praxido, que a primeira vez que a partitura foi lida no Hollandia foi por seu pai e pelo próprio Milhaud, que, enfim, não se quer abrigar muito porque pode haver problemas de natureza extra-musical.

Já agora, o propósito de transcrição. É o arranjo para duo de piano da Sinfonia dos Salinos de Stravinsky por Chostakovich ou desen para anfitrião do próprio Andriessen que "De Staat"?

A falta directa dos intérpretes, Gerard Donhuijs e Cees van Zeeland, Andriessen respondeu: "São meus amigos, vindos do Hoque-tas. Podem administrar muito Chostakovich mas o seu arranjo da Sinfonia dos Salinos está cheio de erros que foi preciso rever. Equanto a "De Staat", já disse, tenho condições meteo". ■ A.M.S.

Falamos os intérpretes

8/7	Canada	Don Mills	Arraymusic New Works festival
			Maarten Altena <i>Melody?</i>
9/7	Portugal	Lissabon	Festival de Musica Capuchos te Lissabon
			workshop Louis Andriessen
10/7	Portugal	Lissabon	Festival de Musica Capuchos te Lissabon, Schönberg Ensemble
			o.l.v. Reinbert de Leeuw, Susan Narucki, sopraan
			Claude Vivier <i>Trois airs pour un Opéra imaginaire</i>
			Steve Reich <i>City Life</i>
			John Adams <i>Chamber Symphony</i>
			Louis Andriessen <i>Zilver</i>
11/7	Portugal	Lissabon	Festival de Musica Capuchos te Lissabon, Orkest De Volharding
			o.l.v. Jurjen Hempel, Astrid Serise, soprano
			Louis Andriessen <i>On Jimmy Yancey</i>
			Louis Andriessen <i>M is for Man, Music & Mozart</i>
			Louis Andriessen <i>Y Después</i>
			Louis Andriessen / Darius Milhaud <i>La Creation du Monde</i>
			Amílcar Vasques Dias <i>Pranto</i>
			Darius Milhaud <i>La Création du Monde</i>
12/7	Portugal	Lissabon	Festival de Musica Capuchos te Lissabon
			Pianoduo Cees van Zeeland / Gerard Bouwhuis
			Louis Andriessen <i>De Staat</i>
			Rob Zuidam <i>For two pianos</i>
			Stravinsky <i>Psalms Symphony</i>
12/7	Portugal	Spino	Festival de Musica Capuchos te Lissabon
			Orkest De Volharding
			Louis Andriessen <i>On Jimmy Yancey</i>
			Louis Andriessen <i>M is for Man, Music & Mozart</i>
			Louis Andriessen <i>Y Después</i>
			Louis Andriessen /
			Darius Milhaud <i>La Creation du Monde</i>
			Amílcar Vasques Dias <i>Pranto</i>
28/7	17/8 India	Calicut, Mysore, Madurai, Kodaikanal, Coimbatore en Hyderabad, Bombay, New Delhi, Bangalore	Ensemble Lotus; Componist Carlos Michans en de musici Eeva Koskinen - viool, Marguerite de Waal - viool, Sanne de Graaf - cello en Martin Kaaij - gitaar, met workshops en concerten
			klassieke en hedendaagse westerse muziek o.a. van:
			Marius Flothuis <i>Preludio e Capriccio</i>
			Willem Breuker <i>Joy of Fishing</i>
			Carlos Michans <i>Burlesque</i>
			Peter van Bergen live KZSU radio uitzending
			concert in Venue 9
			concert in Beanbenders
			workshop en concert op Mills College
			concert in Yoshi's Nightclub
			Gastdocentschap van Luc Houtkamp
			Jan Hage, Gottfried Sembdner, orgel, Fedor Teunisse, slagwerk, Claire Munting, sopraan
			Claude Vivier <i>Les Communiantes</i>
			Klaus Huber <i>Cantus Cancricans</i>
			Sofia Gubaidulina <i>Detto 1</i>
			Arvo Pärt <i>Annum per Annum</i>
			Boris Filanovski <i>Primo punto</i>
			Jan Hage <i>Mis voor sopraan en orgel</i>
			Aldo Clementi <i>Sigla per Organo</i>
			Henryk M. Gorecki <i>Kantata op.26</i>
26/8	Denemarken	Copenhagen	Nationaal Jeugd Orkest o.l.v. Enrique A. Diemecke
			Otto Ketting <i>Come, over the seas</i>
28/8	Estland	Tallinn	Het Radio Kamer Orkest o.l.v. Arturo Tamayo
			David Kuyken, piano
			Ton de Leeuw <i>Danses Sacrées</i>
			Mari Vihmand <i>Les fenêtres sur un paysage oublié</i>
			Tristan Keuris <i>Symfonie in D</i>
1-7/9	Amsterdam	Beurs van Berlage, Paradiso, Stedelijk Museum, De IJsbreker	Internationale Gaudeamus Muziek 1997
			Gaudeamus Leerstoel Régis Campo
3-4/9	Zwolle	Concervatorium	

STATESMAN, NEW DELHI, 25/8/97

The modern & the traditional

The Dutch Lotus ensemble provided a fine overview of European chamber music of the past 250 years at a concert in the Capital last week, writes G George

THE DUTCH Lotus ensemble provided a fine overview of European chamber music of the past 250 years at a concert at the India International Centre, Max Mueller Marg, on Tuesday.

The Lotus ensemble is a group of Dutch musicians whose main aim is to make Indian audiences acquainted with traditional and contemporary Western music. Performances apart, the ensemble also holds master classes and workshops. Founded by Carlos Michans, composer and project-coordinator, Lotus performed in Delhi at the lag end of an exhaustive tour of India.

The ensemble, well compered by Carlos, comprised Eeva Koskinen, violin, Marguerite de Waal, viola, Douw Fondia, cello, and Martin Kaaij, guitar. Eeva, one of Holland's foremost violinists, graduated from the Sibelius Academy, Helsinki.

Later, she studied under Viktor Liberman at the Utrecht Conservatorium. Marguerite, another Liberman pupil, forms with Eeva the Quartet Duo. Douw is a graduate of the Eastman School of Music, New York, and

Marius of the Sweelinck Conservatory, Amsterdam.

The ensemble led off with Vivaldi's familiar Sonata in D minor, La Folia. The rather unusual configuration of instruments did in no way affect the lyrical compactness of the music. The quartet played with perfect understanding establishing the rich ornamentation of the master composer's work.

Marius Flothuis, a contemporary Dutch composer, was featured next. His *Preludio e Capriccio* (1989) for violin, viola and cello was given precise delineation and an overall robustness of tone. The result was a substantial piece of music.

Pablo de Sarasate's ever popular Carman Fantasy played by Eeva and Martin evoked memories of Spanish skies and bull-fights as the violin and the guitar drove each other in turn to sublime peaks of ecstasy. It proved to be the most popular part of the programme.

The Czech composer Bohuslav Martinu's Three Madrigals (1947) for violin and cello came after the intermission.

12/9	Den Haag	Kloosterkerk	Jan Hage, Jeroen van Gessel, orgel ensemble o.l.v. Micha Hamel Guus Janssen <i>Echo's en fantasiën</i> Richard Rijnvos <i>Stanza</i> Richard Ayres <i>Untitled work for organ and brass</i> Andries van Rossem <i>Composition II in soft rhythm</i> Piet-Jan van Rossum <i>Alles is daar wit...</i> Rob Zuidam <i>Ventriloqui</i>
13/9	17/9 Zuid Afrika	Natal	Gert-Jan Prins workshops en concerten
15/9	19/9 Zuid Afrika	Natal	Gilius van Bergeijk workshops en concerten
20/9	Polen	Warsaw	Warsaw Autumn 97 Loos Ensemble Huib Emmer <i>Memory Drums</i> Peter van Bergen <i>Factories</i> Cornelis de Bondt <i>De tragische Handeling/Actus Tragicus</i>
25/9	Amsterdam	Yakult Zaal	Project Jonge Componisten Nederlands Ballet Orkest o.l.v. Zsolt Nagy Cynthia de Jong <i>tegenspraak</i> Peter van Onna <i>The Mondriaan Equilibrium</i> Theodor Abazis <i>Algos</i> Piet-Jan van Rossum <i>Als een zin</i> Carolien Berkenbosch <i>Monument 2</i>
27/9	30/9 Spanje	Valencia	11e World Saxophone Congress Aurelia Saxofoon Kwartet en pianist Ivo Janssen werken van o.a. Tristan Keuris, Theo Verbey en het nieuwe werk <i>7 Neoneos</i> van Martijn Padding
27/9	Australië	Adelaid	Women's Music Festival, Slagwerkduo Konink/Andriessen
2/10	Apeldoorn	Gigant	Nieuwe Slagwerkgroep Amsterdam Herman Rieken, Richard Jansen en José Vicente Spaces of silence programma met werken van japanse componisten
2/10	Australië	Darlington	Slagwerkduo Konink/Andriessen werken van Ton de Leeuw, Frank Denyer, John Cage en Luc Brewaews
25/9	3/10 Korea	Seoul	ISCM Wereld Muziekdagen 1997 <i>Elégie pour les villes détruites</i> van Ton de Leeuw, <i>Gramvousa</i> van Roderik de Man, <i>The End</i> van Jacques Bank en <i>Neumes</i> van Enrique Raxach
3/10	Alkmaar	Provadja Theater	Orkest De Volharding Dimitri Sjostakovitsj <i>Preludes op. 34</i> Michael Torke <i>Overnight mail</i> Peter van Onna <i>Mr. Parker at the Heavenly Gate</i> Gerald Barry <i>Hard D</i> Peter-Jan Wagemans <i>Improvisaties over 7</i>
4/10	Amsterdam	Stedelijk Museum	Laetitia Sonami <i>Dameshandschoen</i> <i>- What Happened II</i> <i>- Has/Had</i> <i>- She Came Back, Again</i>
4/10	Zwitserland	Basel	One hundred things, lezing Richard Ayres
5/10	Nijmegen	Galerie Marzee	Janice Jackson Kurtág ontmoet Goebaidoelina György Kurtág <i>Drei alte Inschriften</i> György Kurtág <i>Splinter, op. 6-D</i> Sofia Goebaidoelina <i>Rosen</i> , <i>Fünf Romanzen für Sopran und Klavier</i> Sofia Goebaidoelina <i>Sonate</i>
7/10	Utrecht	Theater Kikker	The Interval Chamber Tan Dun <i>Lament: Autumn Wind</i> André Douw <i>Punkt und Linie zu Fläche</i> Rafael Reina <i>Drag on... Claustrophobia</i>
9/10	Rotterdam	Zaal De Unie	O42 In De Etalage <i>Gluteus Maximus</i> een productie van componist Bo van de Graaf, cineast Mark Timmer, regisseur Wim Meuwissen en I Compani.
10/10	Den Haag	Kloosterkerk	Jan Hage, orgel, Janice Jackson, sopraan, Piet-Jan van Rossum, slagwerk Philip Glass <i>Mad Rush</i> Virgil Thomson <i>Variations on four Sunday School Tunes</i> <i>no.1 en 4</i> John Cage <i>Souvenirs</i> William Bolcom <i>Gospel Preludes</i> Peter Adriaansz <i>chant Descendant</i> Morton Feldman <i>Principal Sound</i> Tom Johnson <i>Melodie de six notes</i> William Bolcom <i>Gospel Preludes no.6</i>

Peter van Onna wint Jonge Componisten Prijs

AMSTERDAM — De componist Peter van Onna heeft gisteravond in de Beurs Van Berlage tijdens de dertiende editie van het Project Jonge Componisten de NOG Jonge Componisten Prijs gewonnen. Hij kreeg de prijs voor zijn compositie 'The Mondrian equilibrium'. Aan de prijs is een geldbedrag van 7500 gulden verbonden.

De NOG Stimuleringsprijs van 2500 gulden ging naar Caroline Berkenbosch voor haar werk 'Monument 2'. De prijzen zijn toegekend door een jury onder voorzitterschap van Jan Zekveld.

Het Project Jonge Componisten (PJC) richt zich primair op nieuw werk voor symfonieorkest van jonge componisten.

Voor hen blijkt het vaak moeilijk symfonisch werk bij orkesten onder te brengen zodat het veelal onuitgevoerd blijft. Het project stelt de componisten in staat hun eigen werk te beluisteren, maar ook anderen het te laten horen.

Het PJC bestaat sinds 1982 en is een initiatief van het Nederlands Balletorkest in samenwerking met de stichtingen Donebus en Gaudeamus.

'Orkest De Volharding, is haute cuisine'

Door IDO BROEFSMA

Het begon allemaal 25 jaar geleden in Carré in Amsterdam. Een beetje uit balorigheid traden de musici aan om te protesteren tegen de overheersende positie van de grote, subsidie oplokkende symfonieorkesten. Ze wilden de scheidslijnen tussen jazz, pop en klassiek doen vervagen. Een kwart eeuw later is orkest De Volharding zelf gearriveerd, een instituut geworden, dat door de Raad voor Cultuur en staatssecretaris Aad Nuis (cultuur) met extra subsidie is beloofd. Er is meer aan het orkest veranderd. Je zag de musici als toeterend straatorkest bij demonstraties in de jaren zeventig en tachtig, en dan wist je dat het goed was, want De Volharding was er bij. Het was de tijdgeest.

De laatste jaren is het strijdtooneel meer naar het concertpodium verplaatst, waar in opdracht geschreven composities worden uitgevoerd. En het orkest — de leden vormen nog steeds een coöperatieve vereniging en praten mee over het repertoire — heeft zelfs een vaste dirigent, Jurjen Hempel (36). Die dirigent werd noodzakelijk omdat de te spelen werken te complex werden. „Die speel je niet meer zonder dirigent”, vindt Hempel.

Bij Orkest De Volharding gaat het nu ook vooral om kwaliteit en niet meer om een strijddoelmatig strijdorkest. „De muzikale ambitie van de musici werd groter dan het verwachtingspatroon van het publiek. Daarom wilden ze een nieuw publiek opzoeken”, zegt Hempel. „Het strijdorkest was een fase in de ontwikkeling.” Een kwart eeuw na de oprichting treedt het orkest opnieuw aan in Carré, voor het jubileumprogramma *Zilver in de piste*. Het speelt er onder meer de wereldpremière van *Overnight mail* van de Amerikaanse componist Michael Torke, volgens Hempel 'relaxte swing, hele frisse, geraffineerd in elkaar stekende muziek, op de scheidslijn tussen jazz en pop'. Verder wordt werk uitgevoerd van Prokofjev, Cornelis de Bondt en Willem van Manen, vanaf de oprichting al trombonist bij het orkest. Uiteraard ontbreekt ook het door oprichter Louis Andriessen 'geschreven stuk *De Volharding* niet. Dat is onvermijdelijk, zelfs bij een orkest als De Volharding.

Met een wat ander programma, met een knipoog naar Barnett Newmans werk *Who's afraid of red, white and blue* getiteld, maakt het orkest vervolgens een korte tournee, die op donderdag 2 oktober in Muis Sacrum in Arnhem begint. Dat programma bevat behalve *Overnight mail* Peter van Onna's *Mr. Parker at the Heavenly Gate*, Gerald Barry's *Hard D*, Peter Jan Wagemans'

Improvisaties over 7 en arrangementen van Geert van Keulen op de *Preludes opus 34* van Sjostakovitsj. Dit laatste werk betekent een uitdaging voor de musici voor wat betreft sfeer, karakter en technische virtuositeit. „Het is hele verrassende muziek geworden”, meent Jurjen Hempel. „Van Keulen kan De Volharding heel Volhardiaans laten klinken. Dat heeft met zijn fantasie te

Jubilerend orkest met korte tournee door het land

maken.” Door veel werk te spelen van Nederlandse componisten voldoet De Volharding ruimschoots aan de norm van staatssecretaris Nuis, die voorschrijft dat tenminste zeven procent van de composities van Nederlandse componisten moet worden gespeeld. „Eigenlijk moeten we daarvoor meer subsidie hebben”, grapt Jurjen Hempel. Tegendraads als het orkest nog steeds een beetje is, volgt volgend jaar een programma dat helemaal wordt gevuld met muziek van buitenlandse componisten. „Het is geweldig in dit land dat je dingen kunt doen die je wilt doen”, zegt Jurjen Hempel. „Dat komt door het liberale klimaat van de kunstbeoefening. En we zijn niet afhankelijk van sponsors. Trouwens, wie wil De Volharding sponsoren? We kunnen ook geen vette platen verkopen zoals Wibi Soerjadi. We opereren in een markt van de haute cuisine, voor de fijnproevers. Dat is een unieke situatie. Dat komt nergens anders ter wereld voor. Als de buitenlanders dit zien, vallen hen de schellen van de ogen.”

Jurjen Hempel is trots op het uit een fluitist, drie saxofonisten, een hoornist, drie trompettisten, drie trombonisten, een contrabassist en een pianist bestaand orkest. In Amsterdam spelen er nog al wat topensembles, bedenkt hij, die heel bewust moderne muziek willen spelen. „Dat is een roeping en dat vraagt opoffering, muzikaal lef en kwaliteit. Dat is niet eenvoudig.”

I Compani internationaal met de billen bloot

Door RIJK VAN ROTTERDAM

Een ansichtkaartje kan ver- gaande gevolgen hebben. Zo kreeg de Nijmeegse componist Bo van de Graaf jaren geleden voor de grap van een vriendin een kaart met blote billen toegestuurd. Inmiddels heeft hij een verzameling van pak weg driehonderd kaarten met blote billen. Maar dat is nog niet alles. Op de televisie zag hij een programma dat over de 'gluteus maximus' ging, de latijnse benaming voor de grote bilspier. In theater O42 te Nijmegen gaat mor-

van mannen? Neem de 'David' van Michelangelo. Billen zijn, ondanks de varkenspest, nog steeds in trek. En niet alleen om ermee te zitten, te bukken of te lopen. Van de Graaf, Timmer en Meuwissen hebben samen met musici van I Compani diep onderzoek verricht naar de 'gluteus maximus'. Ze kwamen tot de conclusie dat het de 'spier der spieren' is, 'de gangmaker die de vrouw lenig volgt in al haar bewegingen. In 'Gluteus maximus' speelt I Compani nieuwe composities van Van de Graaf bij filmgragen- menten van Timmer, performan-

ces van de eenëenge tweeling Els en Rian van Eyken. (Van de Graaf...De een is wel een paar centimeter langer dan de ander') en teksten van Jan Cremer en Carlos Dummond. Erotische kle- ding van Marlies Dekkers speelt een grote rol in de voorstelling. De productie komt voort uit samenwerking tussen I Compani en theater O42, met medewer- king van Cinemarienburg Nij- megen en Karin Tervisse en met subsidie van de provincie Gelderland, het Anjerfonds Gelderland en de stichting Gaudemus. I Compani is bekend geworden door uitvoeringen van de mu-

ziek die Nino Rota schreef voor de films van Federico Fellini. Het is voor de eerste keer dat I Com- pani geen muziek van Rota speelt, maar eigen werk. Het ver- trouwde 'I Compani'-geluid zal er volgens Van de Graaf niet on- der lijden. Voor de herkomst van die 'sound' heeft hij een verkla- ring...Ik ben een nazaat uit een Italiaanse circusfamilie. Mijn grootouders reisden nog met een circus mee. Een andere tak van de familie leefde van pop- penkast.

I Compani, 'Gluteus maximus'. Te zien o.a.: 25/9 (première) t/m 28/9 042 Nijmegen, 26/10 Utrecht

◆ Componist/saxofonist Bo van de Graaf met een bevallige glu- teus maximus. (Foto Flip Franssen) ding kerstcircus), 12/2/98 De Flint School Utrecht, 6 en 7/11 Amerfoort, 11/3/98 Schouwburg Utrecht, 12 Schouwburg Utrecht (begelei-

10/10	Australië	Richmond	Barossa Music Festival, Slagwerkduo Konink/Andriessen o.a. Ton de Leeuw <i>Music for marimba and Vibraphone</i> Mary Finterer <i>Bugs for the Wrestling Room</i>
10/11	/11/10	Utrecht	Theater Kikker Vavoom ballet van Karin post met muziek van Guus Janssen uitgevoerd door Loos ensemble; <i>Cha-tsja, Hi-hat, Mambo, Metro oom, One bar, P.F., Rondo, Taag, Zandersloot</i>
11/10	26/10	Japan	diverse steden
12/10	Australië	Richmond	The Magic Flute concert tour door Wil Offermans Ensemble Slagwerkduo Konink/Andriessen Bela Bartók <i>Sonata for two pianos and two percussion</i>
12/10	Utrecht	Huis aan de Werf	Edwin van der Heide De compositie <i>Binnen aardse stemmen</i> is een live-performance van Edwin van der Heide
12/10	Den Bosch	Theater BIS	Ensemble Igitur Reinier van Houdt (piano), Lucia Meeuwse (alt), Paul de Jong (cello), Hendrik Houtsma (trompet) en Tatiana Koleva (slagwerk). werken van Galina Oestvolkskaja
15/10	Australië	Richmond	Barossa Music Festival, Slagwerkduo Konink/Andriessen Phillippe Boesmans <i>Smiles</i> Frank Denyer <i>Music for Two Performers</i> Luc Brewaeyns <i>Iocastes (grand)daughter</i>
17/10	Bergen	Ruïnekerk	Wendingen, Heleen Hulst (viool), Hans Woudenberg (cello), Bart Lelivelt (bajan), Marja Bon (piano) Sofia Goebaidolina <i>In Croce</i> <i>Chaconne</i> <i>Il Silenzio</i> Dimitri Sjostakovitsj <i>Trio nr. 2 op. 67</i>
17/10	Albanië	Tirana	voor Ton de Leeuw competition; Video De Klank van de Stilte
17/10	Den Haag	Korzo Theater	O42 In De Etalage <i>Gluteus Maximus</i> een productie van componist Bo van de Graaf, cineast Mark Timmer, regisseur Wim Meuwissen en I Compani.
18/10	Groningen	Grand Theatre	O42 In De Etalage <i>Gluteus Maximus</i> een productie van componist Bo van de Graaf, cineast Mark Timmer, regisseur Wim Meuwissen en I Compani
19/10	Maastricht	Kumuluss	O42 In De Etalage <i>Gluteus Maximus</i> een productie van componist Bo van de Graaf, cineast Mark Timmer, regisseur Wim Meuwissen en I Compani.
23/10	Den Bosch	Synagoge	O42 In De Etalage <i>Gluteus Maximus</i> een productie van componist Bo van de Graaf, cineast Mark Timmer, regisseur Wim Meuwissen en I Compani.
25/10	Amsterdam	Stedelijk Museum	ELECTRA: Janice Jackson (sopraan)*, Ina Wiczorek (blokfluit), Monica Germino (viool), Tatiana Koleva (marimba/slagwerk) Jan R. v. Roosendael <i>Rotations</i> Jo Kondo <i>Standings</i> Joanne Metcalf <i>Deux-pièces</i> Joep Straesser <i>Points of contact</i> Joseph Schwantner <i>Velocities (moto perpetuo)</i> Piotr Klimek <i>Kantata o Anioliach</i>
25/10	Middelburg	Kloveniersdoelen	Ig Henneman Kwartet WESTWERK Improvisaties op nieuwe muziek geïnspireerd op de architectuur en de muziek van de Middeleeuwen
26/10	Velp	Kunsthuis 13	Harry Sparnaay en Annelie de Man werken van Victor Varela, Roderik de Man
26/10	Utrecht	Huis aan de Werf	O42 In De Etalage <i>Gluteus Maximus</i> , een productie van componist Bo van de Graaf, cineast Mark Timmer, regisseur Wim Meuwissen en I Compani.
28/10	Oostenrijk	Wenen	Wien Modern Klas Torstensson <i>The Last Diary</i>
29/10	Duitsland	Lüneburg	Begegnung mit Komponisten Gottfried M. Koenig <i>Terminus 1</i> Kees Tazelaar <i>Depths of field no.1</i> <i>Depths of Field no.2</i> Gottfried M. Koenig <i>Funktion Grün</i> Kees Tazelaar <i>Depths of field no.3</i>
30/10	Duitsland	Lüneburg	Begegnung mit Komponisten Duo projekt, Gert-Jan Prins/Rajesh Mehta

30/10	Enschede	Muziekcentrum	Gerard Bouwhuis Olivier Messiaen <i>Vingt regards sur l'Enfant-Jésus</i> 1. <i>Regard du Père</i> 2. <i>Regard de l'étoile</i> 3. <i>L'échange</i> 4. <i>Regard de la Vierge</i> 5. <i>Regard du Fils sur le Fils</i> 6. <i>Par Lui tout a été fait</i> 7. <i>Regard de la Croix</i> 8. <i>Regard des hauteurs</i> 9. <i>Regard du Temps</i> 10. <i>Regard de l'Esprit de joie</i> 11. <i>Première communion de la Vierge</i> 12. <i>La Parole toute-puissante</i> 13. <i>Noël</i> 14. <i>Regard des Anges</i> 15. <i>Le baiser de l'Enfant-Jésus</i> 16. <i>Regard des prophètes, des bergers et des</i> 17. <i>Regard du silence</i> 18. <i>Regard de l'Onction terrible</i> 19. <i>Je dors, mais mon coeur veille</i> 20. <i>Regard de l'Église d'amour</i>
1/11	Alkmaar	Provdja Theater	Fluïtkwartet Tegenwind Joost van de Goor <i>Cycli</i> Gerhard Stäbler <i>Winkelzüge</i> Kunsu Shim <i>Espace (Joubert)</i> Anne La Berge <i>Rough Diamond*</i> Geurt Grosfeld <i>De Vierde Planeet</i>
2/11	Arnhem	Gemeentemuseum	Theo Bodewits, accordeon Sofia Goebaidoelina <i>De Profundis</i> Arne Nordheim <i>Flashing</i> Igor Stravinsky <i>Tango</i>
2/11	Maastricht	Bonnefantenmuseum	Leendert de Jonge Charles Koechlin <i>Les chants de nectaire opus 198, 199, 200</i>
3-8/11	Zuid Afrika	Natal	Nicolas Collins workshops en concerten
6/11	Den Bosch	Synagoge	Cor Fuhler, trio Blonk-Nijdam-Van der Putten geïnspireerd door kleine schilderijtje 'Grotteske Zangers' uit 1891 van James Ensor
8/11	Amsterdam	Stedelijk Museum	Mirabai: Indiase mystiek Rokus de Groot <i>I have torn off the veil of worldly shame</i> <i>Songs of Mirabai, deel 2a</i> Rokus de Groot <i>O my Beloved, stay before my eyes</i> (gebaseerd op muziek van Pandit Ravi Shankar voor de film <i>Mirabai</i>) John Harbison <i>Mirabai Songs</i>
9/11	Nijmegen	Galerie Marzee	Ig Henneman Strijkkwartet WESTWERK Improvisaties op nieuwe muziek geïnspireerd op de architectuur en de muziek van de Middeleeuwen
9/11	Den Bosch	Theater BIS	Instant Composers Pool 30 jaar met o.a. Misha Mengelberg en Han Bennink
13/11	Rotterdam	Zaal De Unie	In De Etalage, Rob Zuidam Centraal Charlotte Riedijk (sopraan), Gerrie de Vries (mezzosopraan) en het Kamerkoor Nieuwe Muziek o.l.v. Huub Kerstens François Couperin duet uit <i>Leçons de Ténèbres</i> Rob Zuidam <i>Les murs</i> Rob Zuidam <i>Calligramme/ Il pleut</i> Claudio Monteverdi madrigalen Carlo Gesualdo madrigalen Klaas De Vries <i>Abdição</i> uit <i>A King, riding</i> Rob Zuidam nieuw werk (vocaal octet)
14/11	Den Bosch	Synagoge	Carré Frank Nuyts <i>Quadramania</i> Geert Logghe <i>Cinq Ordres</i> Frederic Rzewski <i>Spiritus</i> Paul Termos nieuw werk
14/11	24/11	Polen	Krakow Audio Art Festival Peter Bosch en Simone Simons met de Installatie Krachtgever

Smartelijke tekst op onderkoelde

muziek – dat is een combinatie

die de componist Rob Zuidam

aansprekt. Zijn eigen werk is

vrij van Hollandse

drammerigheid of

'systeendenken' en bestrijkt vele

genres: van solowerken tot en met

opera. Woensdag begint het Rob

Zuidam Festival in Rotterdam.

door Frits van der Waa

TOEN HIJ voor het eerst van zich deed spreken, gold Rob Zuidam een beetje als een punker onder de Nederlandse componisten. Geen wonder, met dat brutale, ritmische stuk, *Fishbone*, dat hij voor De Volharding had geschreven. En dan ook nog dat gekke borstelkoppie. Maar in de tien jaar daarop is gebleken dat de stukken van de nu 33-jarige Zuidam niet zo makkelijk over één kam geschoren kunnen worden.

'Ik merkte wel meteen dat ik anders was dan de meeste compositieudenten op het conservatorium', zegt hij, terugblikkend. 'Ik zag ze ook nooit in het nachtleven, of zo. Maar wat ik toen maakte had al niets meer met punk te maken, dat was allang een gepasseerd station. Ik voel me vaak op een bepaalde manier aangetrokken tot dingen, maar ik vereenzelvig me er nooit helemaal echt mee. Daardoor komt het denk ik dat ik makkelijk van het ene eilandje naar het andere hops.' Dat doet Zuidam ook in letterlijke zin. Hij is getrouwd met een Amerikaanse psychiater, met wie hij, pendelend tussen Amsterdam en New York, een intercontinentale LAT-relatie onderhoudt. Nu is hij weer voor een poosje in het land, mede met het oog op het driedaagse Rob Zuidam Festival dat volgende week in Rotterdam plaatsvindt. Het programma vermeldt maar liefst drie premières, en bevat daarnaast een keuze uit Zuidams vroegere werk, met het accent op zijn vocale muziek. Dit alles geflankeerd door composities van gewaardeerde vakgenoten uit heden en verleden: Monteverdi, Skrjabin, Bernstein, Couperin, Henze, Zappa, een bonte schare met een gemeenschappelijk kenmerk: het zijn allemaal componisten die niet voor één gat te vangen zijn.

Zuidam: 'Het zijn mensen met respect voor de traditie, die daar toch op een individuele manier mee omgaan. Ze doen gewoon hun eigen ding.' En dat doet hijzelf ook, getuige de bonte lijst van werken die hij in de afgelopen jaren heeft geschreven: korte stukken voor fluit, gitaar, of piano, een toch al imponerend aantal orkestwerken, en een bescheiden opera, *Freeze*. Tussen de bedrijven door schrijft hij ook nog wel eens een artikel voor *NRC Handelsblad*, waarin te zien is dat dat hij niet alleen als componist een vlotte pen heeft. 'Muziek laat zich niet vangen', schreef hij eerder dit jaar. 'Het verschijnt kortstondig om vervolgens te verdwijnen naar een ons onbekende bestemming. Evenals een parfum niet in vloeibare vorm in een flesje gevangen zit, maar ontstaat, op de hals van een dame.'

Het beeld zou bij uitstek op zijn eigen muziek van toepassing kunnen zijn. Want die heeft altijd iets sensueels en ongripbaars, al zit ze nog zo hecht in elkaar. De calvinistische drammerigheid die zo kenmerkend is voor veel Nederlandse muziek is hem vreemd. In datzelfde artikel beschrijft hij zijn verwondering over het taboe op welluidende samenklanken dat hij bij zijn medestudenten waarnaam: 'Het kwam mij vreemd voor dat men zich wilde beperken tot een muzikaal landschap dat louter uit prangende dissonan

tanten bestond, alsof van een alfabet alleen van de medeklinkers gebruik kon worden gemaakt. Wat er moreel onverantwoord kon zijn aan zo iets volkomen legals als muziek, verwonderde mij echter het meest.'

'Er zijn wel een aantal technieken of systemen die in mijn muzikale taal zijn terechtgekomen', zegt hij nu. 'Maar ik heb er geen moeite mee dingen open te breken. Ik heb niet veel respect voor het eindresultaat van dat systeendenken – ten minste niet als ik er zelf mee aan de gang ga. Andere mensen kunnen daar waarschijnlijk beter mee uit de voeten, maar bij mij levert het niet op wat ik graag wil.'

'Ik vind het leuk als er een soort spanning in zit – mijn muziek heeft bijvoorbeeld vaak wel tonale elementen, maar het is ook weer nooit helemaal tonaal. Ook als je gaat zitten spelen met een vrij chromatisch motiefje, kun je ineens op een grote drieklank uitkomen. Vanochtend ge-

beurde dat toevallig nog. Tegelijkertijd sta je voor de vraag: wat doen we er nu mee? Want zo'n majeure- of mineuraakkoord schijnt er in een keer doornen, zeker in een omgeving vol dissonanten. Wat ook weer erg pleit voor de drieklank natuurlijk. Er zijn maar weinig samenklanken die die capaciteit hebben. Dus soms haal ik hem dan weer weg, en soms laat ik hem staan, en in dat geval komen er vaak nog meer. Dan kun je weer gaan kijken hoe die verhoudingen zich ontwikkelen.'

Het stuk waar Zuidam die ochtend aan heeft zitten werken, is het vocale octet dat op 13 november in première moet gaan. 'Het allerlaatste stukje – voor de rest heb ik alles al.' De tekst bestaat uit twee fragmenten uit Dante's *Inferno*, afgewisseld door het gedicht *Metropolitain* van Rimbaud. 'Ik had al wel ideeën voor de muziek, maar nog niet over de tekst', vertelt hij. 'Maar op een dag ging ik met de metro, van de zomer in New York. Het was er kokend heet, zo dat het echt lang je rug loopt. En toen ik daar binnen kwam zat daar een zwerver, met een afgehaakt been en een verweerd gelaat. En toen viel ineens alles op zijn plek.'

'Wat dat precies met elkaar te maken heeft, ja, dat is heel erg een gevoelskwestie. Ik kan zeker niet aanwijzen: daar, op die plek, zit Dante in de noten. Maar de sfeer van een tekst en die van de muziek hoeven niet op elkaar aan te sluiten. Ze moeten wel een chemie aangaan. Vaak is het juist leuker als er een tegenstelling is. Bijvoorbeeld zoals die bolero's, die Latijns-Amerikaanse smartlappen: het gaat over fatale liefdes en je van kant maken en zo, en bij die heftige teksten klinkt dan heel onderkoelde muziek, met zo'n gedempt trompetje erbij.'

Zuidams inspiratie is dikwijls het resultaat van een lang ripingsproces: 'Alsof ik losse componenten in mijn hoofd heb die dan opeens op elkaar vallen. Ik schrijf ze niet op, als de ideeën goed zijn blijven ze automatisch hangen en komen te voorschijn als het moment daar is. En daarna is het een kwestie van het stuk naar de oppervlakte halen, het gewoon maken. Ja, bij andere stukken is het weer vreselijk zoeken en worstelen... en daartussen zitten ook weer allerlei gradaties. Maar zelfs als er iets niet lukt, kan ik er genoeg in scheppen, gewoon doordat je bezig bent met de vraag waarom het niet lukt, en wat er dan niet aan deugt.'

Zo was zelfkritiek eerder dan tijdgebrek de reden dat de première van een groot werk voor sopraan, ensemble en twee piano's beperkt bleef tot de introductie, *For Two Pianos*. Het stuk, de *McGonagall-Lieder*, is al een stap dichtbij voltooiing. Het eerste lied wordt woensdag uitgevoerd in de Rotterdamse Paradijsskerk.

Zuidam trekt een boek uit de kast: 'William McGonagall was een Schotse dichter uit het Victoriaanse tijdperk. Een wever uit Dundee die op een dag het licht zag en toen gedichten ging schrijven. *The greatest bad writer of his age*, noemen ze hem hier op de achterflap. Hij heeft onder andere een ode aan de brug over de rivier de Tay geschreven: *Beautiful new railway bridge of the silvery Tay, with your strong brick tiers, buttresses in so grand array!*, zo gaat dat maar door. Die brug is een paar jaar na de ingebruikneming in elkaar gedonderd, en toen heeft hij wéér een groot vers geschreven, de *Tay Bridge Disaster*. Dat vormt samen een mooi duo. Het symboliseert het geloof in de technologische vooruitgang, en de teleurstelling die dat ook wel eens tot gevolg kan hebben.'

Behalve de twee piano's en de sopraan bestaat de bezetting uit vier celli, een contrabas en slagwerk. Het stuk gaat de architectuur van de brug weerspiegelen, met instrumentale gedeelten die als pijlers fungeren. 'Dat dat toen niet is doorgegaan', zegt Zuidam, 'kwam niet doordat ik niks al had.'

Pionier van avant-garde eindelijk begrepen

Weinigen begrepen wat de Amerikaan Frederic Rzewski bedoelde als hij zei dat hij hedendaagse muziek maakte. Vandaar dat hij zijn bezigheid een andere naam heeft gegeven. De pionier uit de jaren zestig heeft ervaring met de mechanismen die muziek bekend maken: 'Als je je muziek geheim wilt houden, moet je voor orkest schrijven.'

Van onze medewerkster
Jacqueline Oskamp
BRUSSEL

'Ik ben een klassiek musicus', zegt Frederic Rzewski, nooit te beroerd de knuppel in het hoenderhok te gooien. Want juist in de avant-gardemuziek bouwde de Amerikaanse pianist en componist in de loop der jaren een reputatie op. Begin jaren zestig wierp hij zich op als de uitvoerder van de pianomuziek van Boulez, Stockhausen, Cage, Kagel, Feldmann en Wolff. Later richtte hij met zijn geestverwanten Alvin Curran en Richard Teitelbaum Musica Elettronica Viva op, een groep die zich toelagde op elektronische muziek en improvisatie. Rzewski bevond zich kortom in de frontlines.

De voormalige pionier, die nu tegen de zestig loopt en in Brussel woont, verblijft muzikaal in een niemandsland tussen compositie en improvisatie. Hij heeft besloten het gebied te benoemen, legt hij uit. 'Ik had altijd dat ongemakkelijke gevoel als je bijvoorbeeld op het vliegveld een praatje met iemand maakt. Iemand vraagt wat je doet. Ik ben musicus, zeg ik dan. En dan komt de gevreesde vraag: wat voor muziek maak je? Ik sta altijd met een mond vol tanden. In de platenzaak is er geen bak voor. Uiteindelijk vond ik het antwoord: ik maak traditionele muziek. Dat is een goed antwoord. Dat wordt geaccepteerd, dus het werkt.'

'De term hedendaagse muziek begrijpt niemand. Letterlijk betekent het: de platen die vorige week verschenen zijn. Maar als je probeert uit te leggen dat het *weird sounding stuff* is die 's avonds laat op de radio wordt uitgezonden, weten mensen niet eens waar je het over hebt.'

Dat Rzewski met beide benen in de klassieke traditie staat, bewijst hij komende dagen op het festival November Music, waar hij eregast is. In zes steden in Brabant en Vlaanderen vinden concerten plaats, waarbij een aantal ensembles composities van Rzewski uitvoert. Ook neemt hij zelf achter de vleugel plaats. Hij speelt een solorecital dat aansluit op het thema van November Music: *The Third Stream*. Dat was een poging van de Amerikaanse componist en dirigent Gunther Schuller om in de jaren vijftig een mengvorm van jazz en klassieke muziek te realiseren.

Zijn experiment was geen succes. Een theoretische constructie, meent Rzewski. Toch komt hij met een compositie die mooi in dit thema past. Hij maakte een bewerking van zijn pianoconcert *The Long Time Man* uit 1979. In totaal werd dit werk vier keer uitgevoerd. Rzewski: 'Als je je muziek geheim wilt houden, kun je het beste voor orkest schrijven'. Onlangs kwam hij op het idee het stuk voor piano solo te arrangeren. Nu heet het stuk *North American Ballad No. 5*, omdat de andere vier *North American Ballads* in dezelfde tijd ontstonden. Overigens is hij de bewerking juist het meest uitgesproken *Third Stream*-element gesneuveld. In de oorspronkelijke versie bestond de cadenza uit een geleide improvisatie voor het orkest. Op die plek

improvisert Rzewski nu. Minstens zo opmerkelijk is het optreden van Rzewski in een Mendelssohn-programma met het orkest van de Achttiende Eeuw. Rzewski speelt dan de eerste achtien *Lieder ohne Worte*. 'Ik speel de die stukken toevallig een keer door en realiseerde me dat ze een

Frederic Rzewski eregast op November Music

van de best bewaarde geheimen van de muziekgeschiedenis vormen. Niemand speelt ze. Ze worden beschouwd als triviale salonstukjes.' Onbegrijpelijk, vindt Rzewski, die meent dat de reputatie van Mendelssohn grondig is verpest door de antisemitische stemmingmakerij van Wagner: 'Iedereen beschouwt Mendelssohn als een inferieure componist zonder te weten waarom.'

Volgens Rzewski zijn de *Lieder ohne Worte* even licht en triviaal als de *Bagatellen* van Beethoven: ironisch. Eigenlijk zware muziek dus. Ook is het niet terecht om ze als een verzameling losse stukjes te benaderen, zoals de meeste pianisten doen. Rzewski ontdekte een formele structuur, waarbij de 36 *Lieder* in groepen van zes uiteenvallen. Elk groepje van zes vormt een cyclus.

Het is een fractie van de verbonden die Rzewski in het werk vond. Wat het precies betekent weet hij niet, maar hij is ervan overtuigd dat het liederen met woorden zijn. Rzewski: 'In de achttiende-eeuwse joodse mystiek bestond het chassidisch gebed dat een soort lied zonder woorden was. Mendelssohn was daar zonder meer bekend mee, want zijn grootvader was een belangrijk joods filosoof. Ik denk dat je de *Lieder* in dat perspectief moet zien.'

In het verleden schokte hij vriend en vijand met zijn vertolking van de Beethoven-sonates, die hij met allerlei eigen improvisaties uitbreidde. Bij Mendelssohn is zo'n benadering niet op zijn plaats, meent Rzewski. Wel kondigt hij aan dat hij de klassieke kant zal benadrukken van Mendelssohn, die immers de perfecte *crossover* is tussen de klassieke en de romantici. Rzewski: 'Ik speel de *Lieder ohne Worte* een stuk sneller dan gebruikelijk. Bij mij gaan ze meer de kant op van Mozart dan van Schumann of Chopin.'

Frederic Rzewski, *North American Ballad No. 5*: 16 nov. Synagoge in Den Bosch, 17 Logos in Gent. *Lieder ohne Worte* van Mendelssohn: 21 nov. in Hervormde Kerk in Den Bosch. November Music: t/m 29 nov. Info: 073-6122000.

15/11	Amsterdam	Stedelijk Museum	Elision Ensemble Liza Lim <i>Inguz</i> Michael Whiticker <i>In Prison Air</i> Richard Hames <i>Zurna</i> Timothy O'Dwyer <i>Improvisation</i>
15/11	Den Haag	Korzo Theater	De Unie In De Etalage Rob Zuidam Centraal Charlotte Riedijk (sopraan), Gerrie de Vries (mezzosopraan) en het Kamerkoor Nieuwe Muziek o.l.v. Huub Kerstens François Couperin <i>duet uit Leçons de Ténèbres</i> Rob Zuidam <i>Les murs</i> Rob Zuidam <i>Calligramme/ Il pleut</i> Claudio Monteverdi <i>madrigalen</i> Carlo Gesualdo <i>madrigalen</i> Klaas De Vries <i>Abdicacao</i> uit <i>A King, riding</i> Rob Zuidam <i>nieuw werk (vocaal octet)</i>
15/11	Den Bosch	Theater BIS	Aquarius / Big Band Nieuwe Muziek Butch Morris' <i>Conduction</i> ; tweemaal onder leiding van Morris zelf en tweemaal onder leiding van Lucas Vis werken van Bruno Maderna, Earl Brown, Peter Vermeersch en Jacques Palinckx
16/11	Groningen	De Oosterpoort	Pacific I: Australië Uit Sydney treedt The Song Company met muziektheaterwerk van Mary Finsterer Het Elision Ensemble brengt een selectie van de jongste generatie Australische componisten en concerten van Jo Truman en Jon Rose
16/11	Utrecht	Huis aan de Werf	De Unie In De Etalage Rob Zuidam Centraal Charlotte Riedijk (sopraan), Gerrie de Vries (mezzosopraan) en het Kamerkoor Nieuwe Muziek o.l.v. Huub Kerstens François Couperin <i>duet uit Leçons de Ténèbres</i> Rob Zuidam <i>Les murs</i> Rob Zuidam <i>Calligramme/ Il pleut</i> Claudio Monteverdi <i>madrigalen</i> Carlo Gesualdo <i>madrigalen</i> Klaas De Vries <i>Abdicacao</i> uit <i>A King, riding</i> Rob Zuidam <i>nieuw werk (vocaal octet)</i>
15/11	België	Gent	Robert Black, contrabas en electronica Michael Gordon <i>Paint it Black</i> Anthony Cornicello <i>Static Walking</i> Peter Velikonja <i>Uncle</i> Stuart Smith <i>Family Portraits (Mom and Dad Together)</i> Barry Truax <i>Androgyne, Mon Amour</i> Arnold Dreyblatt <i>Nodal Excitation</i>
16/11	Den Bosch	Synagoge	Frederic Rzewski Nieuw werk voor piano solo
19/11	Middelburg	Kloveniersdoelen	Instant Composers Pool 30 jaar met o.a. Misha Mengelberg en Han Bennink een programma waarbij
21/11	Bergen	Ruïnekerk	Bernard van Beurdens <i>Deirdre</i> en de zonen van Usnach voor spreekstemmen, vocaal kwartet en instrumentaal ensemble Rop Beumer, acteur, Anne Grimm, sopraan, Karin van der Poel, mezzo-sopraan, Marius van Altena, tenor Thomas Oliemans, bariton, Regina Ederveen, harp, Miny Dekkers, accordeon, Hilde Coolen, klarinet/basklarinet, Léon de Laat, slagwerk, Arno Dieteren, dirigent, Vivian Lampe, stem op tape, Bernard van Beurden, Druide (op tape)
21/11	Nijmegen	O42	De Unie In De Etalage - Rob Zuidam Centraal Charlotte Riedijk (sopraan), Gerrie de Vries (mezzosopraan) en het Kamerkoor Nieuwe Muziek o.l.v. Huub Kerstens François Couperin <i>duet uit Leçons de Ténèbres</i> Rob Zuidam <i>Les murs</i> Rob Zuidam <i>Calligramme/ Il pleut</i> Claudio Monteverdi <i>madrigalen</i> Carlo Gesualdo <i>madrigalen</i> Klaas De Vries <i>Abdicacao</i> uit <i>A King, riding</i> Rob Zuidam <i>nieuw werk (vocaal octet)</i>

22/11	Maastricht	Conservatorium	De Unie In De Etalage - Rob Zuidam Centraal Charlotte Riedijk (sopraan), Gerrie de Vries (mezzosopraan) en het Kamerkoor Nieuwe Muziek o.l.v. Huub Kerstens François Couperin duet uit <i>Leçons de Ténèbres</i> Rob Zuidam <i>Les murs</i> Rob Zuidam <i>Calligramme/ Il pleut</i> Claudio Monteverdi madrigalen Carlo Gesualdo madrigalen Klaas De Vries <i>Abdicação</i> uit <i>A King, riding</i> Rob Zuidam nieuw werk (vocaal octet)
22/11	Estland	Tartu	Orkest De Volharding
23/11	Estland	Tallinn	NYD Festival Orkest De Volharding Raimo Kangro <i>Display IX Jeeriku Pasunad</i> Louis Andriessen <i>On Jimmy Yancey</i> Michael Torke <i>Ovenight Mail</i> Sergei Prokofjev <i>5 Sarcasmen</i> Peter-Jan Wagemans <i>Improvisaties over 7</i>
23/11	Velp	Kunsthuis 13	Ig Henneman Strijkkwartet WESTWERK Improvisaties op nieuwe muziek geïnspireerd op de architectuur en de muziek van de Middeleeuwen
23/11	Groningen	De Oosterpoort	De Unie In De Etalage - Rob Zuidam Centraal Charlotte Riedijk (sopraan), Gerrie de Vries (mezzosopraan) en het Kamerkoor Nieuwe Muziek o.l.v. Huub Kerstens François Couperin, duet uit <i>Leçons de Ténèbres</i> Rob Zuidam <i>Les murs</i> Rob Zuidam <i>Calligramme/ Il pleut</i> Claudio Monteverdi madrigalen Carlo Gesualdo madrigalen Klaas De Vries <i>Abdicação</i> uit <i>A King, riding</i> Rob Zuidam nieuw werk (vocaal octet)
23/11	Estland	Tallinn	Orkest De Volharding NYD Festival Raimo Kangro <i>Display IX Jeeriku Pasunad</i> Louis Andriessen <i>On Jimmy Yancey</i> Michael Torke <i>Ovenight Mail</i> Sergei Prokofjev <i>5 Sarcasmen</i> Peter-Jan Wagemans <i>Improvisaties over 7</i>
24/11	Den Bosch	Synagoge	Masada String Trio met werken van altsaxofonist en componist John Zorn
25/11	Lithouwen	Vilnius	Bariton Lieuwe Visser en pianist Robert Nasveld Ton Bruynèl <i>La Vertigine</i> Jüri Reinvere <i>The Estonian Independent</i> Micha Hamel <i>Gegroet O...</i> Hanna Kulenty <i>Waiting for...</i> Robert Nasveld <i>Miljoenen Guldens</i> Ton Bruynèl <i>Denk Mal das Denkmal</i> Ton Bruynèl <i>Brouillard</i> Antanas Kucinskas <i>Shortcut to Tourism Situation in Lithuania</i> Gintaras Sodeika (Lit) <i>Sortie</i> Cornelis de Bondt <i>Stille Nacht, Heilige Nacht</i> Robert Nasveld <i>Imaginations I</i>
27/11	29/11	Lithouwen	Vilnius Louis Andriessen workshops en uitvoering door het Asko Ensemble van o.a. <i>Zilver</i> en <i>Dances</i>
29/11	Amsterdam	Stedelijk Museum	José Vicente Iannis Xenakis <i>Rebonds</i> David Del Puerto <i>Verso III</i> Frederic Rzewski <i>To The Earth</i> Larry Spyvack <i>Waltz</i> Ramon Ramos <i>El Tumbao</i>
29/11	Middelburg	Kloveniersdoelen	David Arden Henryk Gorecki <i>Sonate nr. 1</i> Earle Brown <i>Summer Suite '95</i> Luciano Berio <i>Cinque Variazioni</i> David Lang <i>Eight Memory Pieces</i>
29/30/11	Utrecht	Huis aan de Werf	Anne Wellmer In 'Metamorphosen' onderzoekt zij de verschillende akoestieken die in een ruimte aanwezig kunnen zijn
29/11	Utrecht	Theater Kikker	Moss Tales een live-hoorspel, een <i>stream of consciousness</i> voor stem en percussie

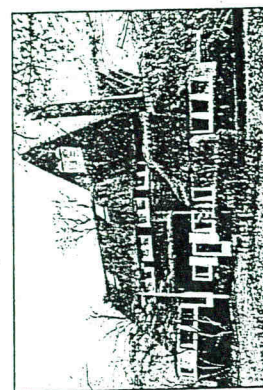
Van onze kunstdirectie

BILTHOVEN - Het Walter Maas Huis in Bilthoven wacht de komende zomer een grondige verbouwing. Daarmee wordt de droom van het vernieuwend muziekinstituut en buitenruimte voor kunst en cultuur verwezenlijkt en een rijksmonument gereed. Het restauratie- en renovatieplan komt van de tentafel van de Zelfstarchitect Diederik Six, gespecialiseerd in bijzondere en historische bouwkunst. De rijksdienst voor monumentenzorg en de gemeente De Bilt hebben het plan omarmd. Voor de benodigde 1,3 miljoen gulden is inmiddels de helft op tafel. Voor het resterende deel wordt momenteel een grootscheepse actie gehouden.

Het Walter Maas Huis, oorspronkelijk harte Gaudemius genoemd, werd in 1924 gebouwd in

Droom Walter Maas verwezenlijkt

ben talloze componisten en musicus- ctelkaar in dit huis aan de Gerard Doulaan ontmoet, beïnvloed en geïnspireerd. Onder hen Louis Andriessen, John Cage, Ton de Leeuw, Olivier Messiaen, György Ligeti, Peter Schat, Karl Heinz Stockhausen en Edgar Varese. Voor zijn overlijden in 1992 richtte Walter Maas de Maas-Nathan Stichting op, genoemd naar zijn in 1943 gedeponeerde ouders. Opzet daarvan was om Gaudemius, inmiddels een rijksmonument, als een buitenplaats voor kunst en cultuur te behouden. De droom van Maas lijkt nu werkelijkheid te worden.

♦ Het Walter Maas Huis in Bilthoven. (Foto: M. van der Vliet)

log werd het huis gekocht door de legendarisch geworden muziekorganisator Walter Maas. Hij stelde het huis open voor jonge componisten en musici, als dank voor het feit dat hij, als Duitse jood, in de oorlog door Nederlanders was beschut. Walter Maas streefde naar een meer open en democratisch internationaal muziekwereld, die de hedendaagse gecomponeerde muziek in ons land tot grote bloei bracht.

Door de activiteiten van de stichting, maar ook door het voorheen

met publiek waaruit we nu nuwa

Zeven premières tijdens Nederlandse Muziekdagen

Oude en nieuwe - waaronder zeven premières - werken van Nederlandse componisten klinken van 11 tot en met 14 december tijdens de Nederlandse Muziekdagen in Utrecht. Ton Hartsuiker, directeur van het Sweelinck Conservatorium, heeft voor de negende editie van het festival de invloed van buiten-Europese muziek op Nederlandse componisten als een van de thema's gekozen. Dat mag worden gezien als een hommage aan de vorig jaar overleden componist Ton de Leeuw, van wie de werken 'And They Shall Reign Forever' en 'Shakespeare Songs' worden uitgevoerd. Een ander thema is de Nederlandse operamuziek, wat onder meer tot uiting komt in de uitvoering van 'Koren uit Labyrinth' van Peter Schat en twee fragmenten uit het 'Reconstructie' (1969) van Jan van Vlijmen, Louis Andriessen, Peter Schat, Micha Mengelberg en Reinbert de Leeuw. Tijdens de Muziekdagen '97 worden premières ten gehore

gebracht van werken van Hans Koolmees, Robin de Raaff, Jan Rokus van Roosendaal, Roderik de Man, Bart Visman, Maarten van Norden en Klaas ten Holt. De concerten vinden plaats in de grote en kleine zaal van muziekcentrum Vredenburg. Uitvoeren zijn onder meer het Radio Symfonie Orkest onder leiding van Jac van Steen, het Nieuw Ensemble (Ed Spanjaard), het Radio Filharmonisch Orkest (Hans Vonk), het Radio Kamerorkest (Peter Eöt-vös), een gamelanensemble en orkesten met musici van de conservatoria uit Amsterdam en Rotterdam. Aan de grote-zaalconcerten gaat steeds een concert in de kleine zaal vooraf, als een soort voorprogramma.

Het openingsconcert ('Jets d'Orgue' van Jan Vriend) wordt verzorgd door Jan Hage op het orgel van de Domkerk. Alle concerten worden uitgezonden via Radio 4. Voor informatie: Muziekcentrum Vredenburg Utrecht, Truusje Spek, tel. 030-2330221.

Made in Holland

MUZIEK

Asko Ensemble o.l.v. Stefan Asbury. Solisten: David Dramm (zang), Georges Andronidus (verteller), Nevez Atto (recitant). Programma: Dramm-High Octane, Hanna Kulenty-Cartus, Tsoupaki-Siren, Ford-Salome Fast. Gehoord: 9/12 Paradiso, Amsterdam.

Het had veel weg van een discussiestuk. Terwijl de hedendaagse Nederlandse componisten in een boekje over vijftig jaar Donemus 'steeds zelfverzekerder' worden genoemd en de orkesten nog altijd niet staan te springen om diezelfde componisten uit te voeren, presenteerde het Asko Ensemble de mazen in het net van Nuis' omstreden zeven procentwet.

Made in Holland noemde het ensemble de werken van twee Amerikanen, een Poolse en een Griekse die hun domicilie in Nederland gevonden hebben. En de staatssecretaris vond het goed. "Voor mij schrijven ze Nederlandse muziek - honderd procent," schreef hij in antwoord op de vraag of David Dramm, Ron Ford, Hanna Kulenty en Calliope Tsoupaki Nederlandse noten componeren. De uitnodiging om zijn antwoord te komen verifiëren sloeg de drukbezette bewindsman vriendelijk doch bevestigend af.

Wat is Nederlandse muziek? Volgens kenners van over de grens bestaat de Hollandse sound uit kille akkoorden, doffe slagklanken, ploegend koper en afstandelijke, hoekige melodieën. Schaamteloze pathetiek en romantische overdaad komen in het calvinistische bloed van de Nederlander niet voor. En juist op dit punt onderscheiden de componerende import-Nederlanders zich. Tsoupaki laat een recitant veelbetekenend voorlezen over liefde, afscheid en herinnering. Daaronder schreeuwen

kronkelende guirlandes, hunkerende glissandi en melancholisch Griekse akkoorden in een constante klaagtonaliteit van heimwee en verlangen. Ook Kulenty is onbeschaamd in haar monochrome minimalisme. Zij wil haar gehoor als een Oosteuropese John Adams verzwelgen met ritueel slagwerk en een vloedgolf van gelaagd geluid, alleen vergeet zij duidelijk richting te geven.

David Dramm laat daarentegen niets aan Amerikaanse duidelijkheid te wensen over. High Octane ontbeert de gekunstelde en te lang uitgesponnen verwijzingen naar elementen uit de (betere) popmuziek die Dramms composities doorgaans kenmerken, het werk bestaat simpelweg uit drie 'popsongs'. Gesteund door het pregnante hobomotief uit Varèses Octandre en scheefgezakte rockmotiveven zingt Dramm als een jonge Lou Reed zijn eigen associatieve tripteksten.

De helderheid van Dramms landgenoot Ron Ford kenden we al. In zijn indrukwekkende Salome Fast is mooi mooi en beestachtig gewoon beestachtig. Kom daar maar eens om bij de sublimere, metaforiserende en transfigurerende Nederlanders.

Het enige dat deze vier componisten aan Hollands glorie in zich hebben is die klap van de malle-molen van Louis Andriessen. Hij was begalend voor hun komst naar Nederland en hij drukte als docent zijn stempel op vele samenklanken en ritmische omgangsvormen. Als het aan staatssecretaris Nuis ligt is Louis Andriessen de personificatie van de Nederlandse muziek. Let maar op, binnenkort prijkt zijn beeltenis naast de molens en de tulpen op de Hollandse borden, kopjes, klompen en koekoeksklokken. Made in Taiwan uiteraard.

PAUL JANSSEN

30/11	Venlo	Museum Van Bommel Van Dam; Mirabai: Indiase mystiek	John Harbison <i>Mirabai Songs</i> Rokus de Groot <i>Songs of Mirabai, deel 2: I have torn off the veil of worldly shame</i>
30/11	Den Bosch	Synagoge	De Unie In De Etalage - Rob Zuidam Centraal Charlotte Riedijk (sopraan), Gerrie de Vries (mezzosopraan) en het Kamerkoor Nieuwe Muziek o.l.v. Huub Kerstens François Couperin <i>duet uit Leçons de Ténèbres</i> Rob Zuidam <i>Ces murs</i> Rob Zuidam <i>Calligramme/ Il pleut</i> Claudio Monteverdi <i>madrigalen</i> Carlo Gesualdo <i>madrigalen</i> Klaas De Vries <i>Abdicação</i> uit <i>A King, riding</i> Rob Zuidam <i>nieuw werk (vocaal octet)</i>
4/12	Rotterdam	Zaal De Unie	De avond van Eric Verbugt Eric Verbugt <i>Soft morning city!</i> Eric Verbugt <i>Sandhyas! Sandhyas! Sandhyas!</i> Eric Verbugt <i>Alba for Anna Livia Plurabella</i> Robert HP Platz <i>Dense</i> Eric Verbugt <i>Drempe!</i> Elliott Carter <i>Esprit rude, esprit doux</i> Eric Verbugt <i>nieuw werk</i>
6/12	Amsterdam	Stedelijk Museum	Harry Sparnaay solo Joyi Yuasa <i>Bass clarinet solitude</i> Christian Banasik <i>Dressing old words new</i> Martin Wesley-Smith <i>For bass clarinet and tape</i> Claudio Ambrosini <i>Capriccio, detto l'ermaphrodite</i> Klaas de Vries <i>Solo uit A King, Riding</i> Wayne Siegel <i>Jackdaw</i>
7/12	Utrecht	Huis aan de Werf	Rebut bestaat uit Lukas Simonis (gitaar/zang), David Dramm (gitaar/zang), Mark Ritsema (gitaar/zang), Arno van Roosmalen (gitaar/zang), Anne La Berge (fluit), Frans Friederich (trompet), Marcel Aartsen (trombone), Carl G. Beukman (contrabas) en Hayo Doom (slagwerk) Rebut is een band, samengesteld uit leden van Dull Schicksal, Cobraz, Kleg, De Kift en Analecta, die <i>hard-edge</i> arrangementen speelt van Burt Bacharach van omstreeks 1960
7/12	Den Bosch	Theater BIS	Guus Janssens <i>Hong</i> Hong is een deel uit <i>Hier</i> , de nieuwe opera in wording van librettist Friso Haverkamp en componist Guus Janssen. Naast de Capella Amsterdam, Nederlandse zangers en improviserende musici is er een belangrijke rol weggelegd voor musici, afkomstig uit de Peking Opera
11/12	Frankrijk	Parijs	Institut Néerlandais; Kees van Unen, Christian Lauba, Marianne Lyon en Arthur van der Drift over zaken als verspreiding, decentralisatie en educatie met betrekking tot eigentijdse muziek. concert door Ivo Janssen en het Aurelia Saxofoon Kwartet met werken Kees van Unen en Christian Lauba
11/12	Utrecht	Domkerk	Nederlandse Muziekdagen, Jan Hagen, orgel Jan Vriend <i>Jets d'Orgue</i>
11/12	Groningen	Grand Theatre	Guus Janssens <i>Hong</i> Hong is een deel uit <i>Hier</i> , de nieuwe opera in wording van librettist Friso Haverkamp en componist Guus Janssen. Naast de Capella Amsterdam, Nederlandse zangers en improviserende musici is er een belangrijke rol weggelegd voor musici, afkomstig uit de Peking Opera
12/12	Utrecht	Muziekcentrum Vredenburg Nederlandse Muziekdagen	Symfonisch Blaasorkest Rotterdam Radio Filharmonisch Orkest o.l.v. Hans Vonk Nieuw Ensemble o.l.v. Ed Spanjaard Slagwerkgroep Conservatoria Hans Koolmees <i>Avalanges</i> Jan R. van Roosendaal <i>Echo</i> Tristan Keuris <i>Catena</i> Theo Loevendie <i>'A. Dramé'</i> Robin de Raaff <i>Fluitconcert</i> Ton de Leeuw <i>And They Shall Reign Forever</i> A. Dramé <i>Improvisatie</i> Peter Schat <i>Signalement</i> Theo Loevendie <i>Timbo</i> Rudolf Escher <i>Symfonie II</i> Kees van Baaren <i>Variazioni</i>

12/12	Alkmaar	Provdaja Theater	Herdenkingsconcert Tera de Marez Oyens Werken van Tera de Marez Oyens: <i>Sentenced to dream</i> <i>Nam San</i> <i>Ballerina on a cliff</i> <i>Three Hymns</i> <i>Pradsky Hrad</i> <i>The Narrow Path</i>
13/12	Utrecht	Muziekcentrum Vredenburg	Nederlandse Muziekdagen Gamelan-orkest Gending olv Jurriën Slighter, Radio Kamer Orkest olv Peter Eötvös, Hong Musici Jan R. van Roosendael <i>Carillon</i> Roderik de Man Orkes Bercehaya Barbara Woof <i>Soundings</i> Klaus Kuiper <i>Sonata da Camara</i> Jan R. van Roosendael <i>Windows</i> Ton de Leeuw <i>Three Shakespeare Songs</i> Guus Janssen <i>Verstelwerk</i> Guus Janssen <i>Hong uit de opera Hier</i>
13/12 t/m 31 jan 98	Middelburg		Kloveniersdoelen Season's greetings pianoduo Frederic Rzewski en Tomoko Mukaiyama, Geoffrey Madge, Conjunto Ibérico, Elisabeth Chojnacka en het Xenakis Ensemble o.l.v. Diego Masson
13/12	Amsterdam	Stedelijk Museum	'de ereprijs' solist Paul Vos Tadeusz Wielecki <i>Collage Tango</i> Joe Cutler <i>Sal's Sax</i> Olivier Stalla <i>Spectra, petite suite...</i> Chiel Meijering <i>Stevig wrijven / zou het pijn doen</i> Huba de Graaff <i>de Arigen</i> Hanna Kulenty <i>Perpetuus</i>
14/12	Utrecht	Muziekcentrum Vredenburg	Nederlandse Muziekdagen Ensemble Sweelinck Conservatorium, Storioni Trio Radio Symfonie Orkest olv Jac van Steen Theo Loevendie <i>De Nachtegaal</i> Bart Visman wood, brass, strings 'n drums Tristan Keuris <i>Trio</i> Maarten van Norden bring in da fork Guus Janssen <i>Mikado</i> Peter Schat koren uit de opera <i>Labyrinth</i> Louis Andriessen suite uit de opera <i>Rosa</i> Louis Andriessen delen Q en I uit het collectieve muziektheaterwerk <i>Reconstructie</i> Klaas ten Holt suite de opera <i>Tamerlan</i> Theo Loevendie <i>Naima-suite</i>
14/12	Nijmegen	Galerie Marzee	Gerard Bouwhuis Olivier Messiaen <i>Vingt regards sur l'Enfant-Jésus</i> 1. <i>Regard du Père</i> 2. <i>Regard de l'étoile</i> 3. <i>L'échange</i> 4. <i>Regard de la Vierge</i> 5. <i>Regard du Fils sur le Fils</i> 6. <i>Par Lui tout a été fait</i> 7. <i>Regard de la Croix</i> 8. <i>Regard des hauteurs</i> 9. <i>Regard du Temps</i> 10. <i>Regard de l'Esprit de joie</i> 11. <i>Première communion de la Vierge</i> 12. <i>La Parole toute-puissante</i> 13. <i>Noël</i> 14. <i>Regard des Anges</i> 15. <i>Le baiser de l'Enfant-Jésus</i> 16. <i>Regard des prophètes, des bergers et des</i> 17. <i>Regard du silence</i> 18. <i>Regard de l'Onction terrible</i> 19. <i>Je dors, mais mon coeur veille</i> 20. <i>Regard de l'Église d'amour</i>
14/12	Utrecht	Huis aan de Werf	Konink & Andriessen Mauricio Kagel <i>Rrrrrr...</i> Gijsbrecht Royé nieuw werk Frank Denyer <i>Music for two Performers</i>

Hartsuiker put uit 'eigen' retrospectief

Iets van spanning op Muziekdagen

Door Joke Uarie

Utrecht – De Nederlandse Muziekdagen moeten bruisender, levendiger en meer een echt festival worden, vond de samensteller van dit jaar, Ton Hartsuiker.

Hartsuiker is bekend van het radio-programma *Musica Nova*, waarin hij jarenlang nieuwe muziek presenteerde op een toon alsof het de normaalste zaak van de wereld betrof. Dat is het ook wel, maar gelukkig niet altijd.

Met een retrospectief op zijn eigen muzikale verleden, dat wil zeggen vier decennia Nederlandse muziek, hoopte Hartsuiker in zijn editie van de Muziekdagen iets van de opwindende herleving, die bijvoorbeeld de befaamde politiek-demonstratieve concerten in de jaren zestig en zeventig teweeg brachten. Die opwindende werd toen veroorzaakt door de combinatie van zeer uiteenlopende muzieksoorten die elkaars nabijheid tot dan toe niet verdroegen.

Iets van die spanning was er dit jaar tijdens de acht concerten in Muziekcentrum Vredenburg en het ene in de Domkerk zeker te beleven. Zoals in de confrontatie van drie vrijwel gelijktijdig geschreven werken (uit 1995 en 1996) van net geen drie generaties componisten: Jan Rokus van Roosendael (1960), Guus Janssen (1951) en Ton de Leeuw (1926-1996), die ik zou willen typeren als solide vindingrijk (Van Roosendaels *Windows*), hilarisch vindingrijk (Janssen) en poëtisch vindingrijk (De Leeuw).

De Leeuws *Three Shakespeare Songs*, zijn zwanenzang, ervoor ik in de licht-afstandelijke, maarniettemin prachtige uitvoering van

mezzosopraan Anna Maria Duren musici van het Radio Kamerorkest onder leiding van Peter Eötvös, als één van de hoogtepunten van de dagen. Ze vormden in hun aangrijpende, sobere schoonheid een scherp contrast met Janssens uitbundige *Verstelwerk* dat niet alleen orkestmusici en improvisatoren tegen elkaar uitspeelde, maar ook zijn eigen systeem hoorbaar, dat wil zeggen krakend, onder druk zette.

In Janssens bizarre *HONG*, suite uit zijn opera *HIER* (première in 2000), kwamen de beide rode draden van Hartsuikers programmering bijeen: Nederlandse operamuziek en buiten-Europese invloeden op Nederlandse muziek. De combinatie van de Chinese zangeressen en musici uit de Peking Opera met een westers koor, solisten en musici die nogal wat westerse muziekstijlen in zich verenigden, leverde verwachte en onverwachte botsingen, uitdagingen en samenwerkingen op.

Door aan de Grote Zaalconcerten programma's in de Kleine Zaal te laten voorafgaan kwam er ruimte voor nog een sterke kant van de Nederlandse muziek: de ensembles. Het concert van het Nieuw Ensemble met dirigent Ed Spanjaard was in zijn geheel een hoogtepunt, met Robin de Raaffs Fluitconcert (1996), dat eindigde in het meest verlegen piccoloduet dat ik ooit hoorde. En met Loevendis' *A. Dramé* waarin de Afrikaanse djembé-speler Adama Dramé met veertien slagen uit onverwachte hoek in gesprek kwam met het Nieuw Ensemble.

Het operathema kreeg zondag verder gestalte. Op papier opwindend, maar in de praktijk teleurstellend - ondanks de inzet van het Koor Nieuwe Muziek - waren de fragmenten uit de spraakmakende muziektheaterproducties *Labyrinth* (1965) van Peter Schat en *Reconstructie* (1969) van het componistencollectief Andriessen/De Leeuw/Mengelberg/Schat/Van Vlijmen. En pijnlijk, ook in suitevorm, blijft voor mij nog steeds Andriessens *Rosa* (1994). Intrigerend, maar scherp als een geopend blikje.

Met zijn persoonlijke keuzes uit veertig jaar Nederlandse muziek toonde Hartsuiker een fascinerend doorkijkje in de relaties tussen generaties van componisten, tussen leraren en leerlingen. Zijn voorkeur voor meer werken van dezelfde maker reduceerde natuurlijk het aantal gespeelde componisten. Maar dat werd weer goed gemaakt door de presentatie tijdens deze Muziekdagen van het onder redactie van Pay-Uun Hiu en Jolande van der Klis tot stand gekomen *Honderd Componistenboek*. Met dit boek liep het aantal van zo'n twintig Nederlandse componisten dat deze dagen door Hartsuiker onder de aandacht werd gebracht in één klap op tot 109.

Muziekcentrum Vredenburg en Domkerk, 11-14 december, Nederlandse Muziekdagen; samensteller Ton Hartsuiker, coproductie NPS-Radio, Stichting Gaudamus, Stichting Donemus en Vredenburg Utrecht.

Nobuko Imai versterkt Schönberg Quartett

De violiste Nobuko Imai versterkt het Schönberg Quartett in Kunsthuis 13 in Velp. Foto: Sine Meeder

Door onze kuytredactie
VELP – Het bekende Schönberg Quartett geeft vanavond een concert in Kunsthuis 13 in Velp. Dit strijkersensemble, dat is genoemd naar de Oostenrijkse componist Arnold Schönberg (1874-1951), speelt een programma met composities van Matthijs Vermeulen, Dmitri Sjostakovitsj en Jan van Vlijmen. Het concert begint om 20.30 uur. Het kwartet werd in 1976 opgericht om een repertoire te spelen van de complete werken voor strijkkwartet van de belangrijkste componisten van de Tweede Weense School, zoals Schönberg, Webern, Alban Berg en Zemlinsky. Verder bestaat het repertoire uit werken van Brahms tot en met de nieuwste muziek, waarin de jaren twintig van deze eeuw sterk zijn vertegenwoordigd. Het Schönberg Quartett is wereldberoemd. Het geeft regelmatig concerten in Europese landen en de Verenigde Staten. Het

treedt ook op in het Concertgebouw in Amsterdam. Er zijn diverse cd's van het kwartet uitgekomen. Het won diverse prijzen. In 1989 werd het Schönberg Quartett in Los Angeles (VS) onderscheiden met het 'Honorary Life Membership' van de Vrienden van het Arnold Schönberg Instituut. Het kwartet bestaat momenteel uit violiste Janneke van der Meer, violist Wim de Jong, altviolist Henk Guittart en violoncellist Viola de Hoog. Voor het concert in Kunsthuis 13, dat op 21 december in Amsterdam wordt herhaald, wordt het voor het te spelen werk van Van Vlijmen uitgebreid met de bekende violiste Nobuko Imai. Van Vlijmen schreef zijn compositie *Quinteto per archi* ruim een jaar geleden speciaal voor het Schönberg Quartett en Nobuko Imai. Van Matthijs Vermeulen wordt *Quartor* uitgevoerd en van Sjostakovitsj *Strijkkwartet nr. 13 opus 138 in bes kleinere tertz*.

18/12	Enschede	Muziekcentrum	Daan Vandewalle & Daniel Rowland Charles Ives <i>Concord Sonata</i> George Antheil <i>Sonata nr. 2</i> Charles Ives <i>Sonata nr. 4</i>
18/12	Den Bosch	Synagoge	Contraband werken van Willem van Manen en Eckard Kolterman
19/12	Velp	Kunsthuis 13	Schönberg Kwartet & Nobuko Imai werken van Dimitri Sjostakovitsj, Matthijs Vermeulen en Jan van Vlijmen
19/12	Bergen	Ruïnekerk	Peter-Jan Wagemans centraal Tomoko Mukaiyama, piano en Johan Faber, slagwerk Lezing door Peter-Jan Wagemans en uitvoering van <i>Het Landschap</i> (delen) <i>Ewig</i>
19/12	Rusland	Moskou	Trio Le Cheval met werken van o.a. Bernard van Beurden en Jacques Bank
20/12	Amsterdam	Stedelijk Museum	Wendingen Cees van Zeeland <i>Passé Indéfini</i> Cees van Zeeland <i>Ups & Downs</i> Maurice Ravel <i>Pianotrio</i>
21/12	Venlo	Museum Van Bommel Van Dam	Theo Bodewits, accordeon Sofia Goebaidoelina <i>De Profundis</i> Yuji Takahashi <i>Like a Waterbuffalo</i> Arne Nordheim <i>Flashing</i> Ton de Leeuw <i>Modal Music</i> Nils Viggo Bentzon <i>In the Zoo op. 164</i> Igor Stravinsky <i>Tango</i>

Gaudeamus, Swammerdamstraat 38,
1091 RV Amsterdam, The Netherlands
tel.: +31-20-6947349, fax: +31-20-6947258
email: gaud@xs4all.nl
homepage: <http://www.xs4all.nl/~gaud/>